

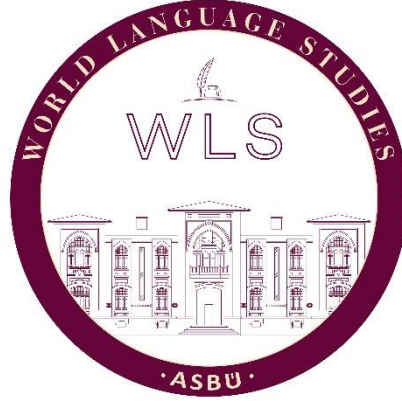
WORLD LANGUAGE STUDIES

Cilt / Volume: V, Sayı / Issue: I, Haziran / June 2025

ISSN: 2791-7770

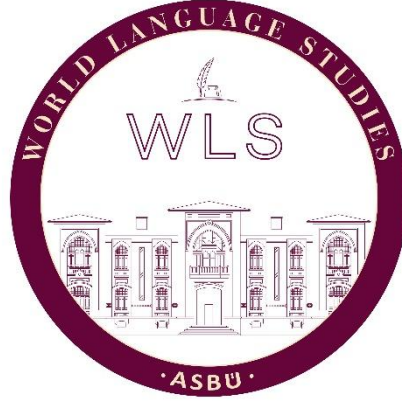
worldlanguagestudies@asbu.edu.tr

World Language Studies, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Yabancı Diller Fakültesi tarafından elektronik olarak yılda iki defa (Haziran ve Aralık) yayımlanan, hakemli uluslararası bir dergidir. Gerekli görüldüğü takdirde özel sayı ya da sayılar da yayımlanabilir. Yazarlardan yayım ücreti alınmaz. WLS, dünya dilleri, edebiyatları, o dile ait kültürler üzerine yoğunlaşan ve tarih, dil, edebiyat, sosyoloji, kültür ilişkileri, dil eğitimi ve uygulamalı dilbilim gibi konuların yer aldığı Türkçe ve İngilizce dillerinde yazılmış özgün akademik makalelerin, makale çevirilerinin, kitap tanıtımı ve eleştirileri gibi çalışmaları yayımlamayı ve kamuoyu ile paylaşmayı amaçlamaktadır. Dergimiz daha önce başka bir yerde yayımlanmamış ya da değerlendirme aşamasında olmayan çalışmaları kabul eder. Dergimizde yayımlanan yazıların bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazarlarına aittir. Dergide yayımlanan eserlerin bilimsel ve hukuki tüm sorumluluğu yazarlara aittir. Tüm çalışmalara ilişkin telif hakları, Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY 4.0) kapsamında düzenlenmiştir; bu lisans uyarınca eserler, dergiye atıf yapılması koşuluyla kopyalanabilir, uyarlanabilir, dağıtılabilir ve ticari amaçlarla dahi yeniden kullanılabilir.

WLS'nin tarandığı dizinler: Modern Language Association (MLA), International Scientific Indexing (ISI) ve Akademia Sosyal Bilimler İndeksi (ASOS), İdeal Online

worldlanguagestudies@asbu.edu.tr

World Language Studies (WLS) is a free, international, peer-reviewed, biannual (June & December), open access journal electronically published by the Faculty of Foreign Languages, Social Sciences University of Ankara. The journal may also include special issues. WLS aims to publish original academic articles, article translations, book introductions, and reviews written in Turkish and English, focusing on world languages, literatures, cultures, and on topics such as history, language, literature, sociology, cultural relations, language education, and applied linguistics. Our journal accepts studies that have not been published elsewhere or are not at the stage of evaluation. The scientific and legal responsibility of the articles, article translations, book introductions and reviews published in WLS belong to the authors. All content in WLS is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0), which permits copying, adaptation, distribution and reuse—including for commercial purposes—so long as appropriate credit is given to the journal.

WLS is indexed by Modern Language Association (MLA), International Scientific Indexing (ISI) and Akademia Sosyal Bilimler Indeksi (ASOS), Ideal Online

worldlanguagestudies@asbu.edu.tr

Değerli Bilim İnsanları,

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Yabancı Diller Fakültesi tarafından yayımlanan *World Language Studies* (WLS) dergisinin Haziran 2025 sayısını sizlere sunmaktan mutluluk duyuyoruz. Bu sayımızla birlikte Dr. Öğr. Üyesi Hale ERDOĞAN HACIBANOĞLU dergimize İspanyolca dil editörü olarak katılmıştır. Ayrıca, dergimiz, 2025 Haziran sayısından itibaren telif hakkı uygulamasında değişikliğe gitmiştir. Telif hakları artık yazar(lar)a aittir. WLS’de yayımlanan makalelerin telif hakları, Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY 4.0) ile düzenlenmiştir. Bu lisans uyarınca eserler, dergiye atıf yapılması koşuluyla, ticari kullanım da dâhil olmak üzere; kopyalanabilir, uyarlanabilir, dağıtılabilir ve yeniden kullanılabilir.

Dergimizin bu sayısında dört araştırma makalesi ve bir inceleme makalesi yer almaktadır. Dr. Öğr. Gör. Cansu AVCI’nın “Postkolonyal Edebiyatta Otobiyografik Bir Anlatım: *Le parfum des fleurs la nuit*” başlıklı makalesi, Leïla Slimani’nin otobiyografik romanında Fas ile Fransa arasındaki yaşam serüveninin kimlik, kültür karması, aidiyet, kadın imgesi ve yalnızlık temaları ekseninde nasıl yapılandırıldığını tartışmaktadır. Yazar, Slimani’nin anlatı stratejileri ve dil seçimleri üzerinden postkolonyal öznellik sorununa yeni bir bakış açısı kazandırmaktadır.

Dr. Öğr. Gör. Canan CANDAN KANAR’ın “Meslek Tanımlarında Çince Örtmece Sözler ve Türkçe Anlam Yansımaları: Dilsel ve Semantik Bir İnceleme” başlıklı makalesi, meslek adlandırmalarında kullanılan örtmece ifadelerin tarihsel gelişimini ve toplumsal statü ile ilişkisini biçimbilimsel ve semantik açıdan irdelemekte; Çince ve Türkçe örnekler üzerinden bu örtmece sözcüklerin işlev ve kullanım farklılıklarını karşılaştırmalı olarak ele almaktadır.

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ALTINDIŞ’ın “A Woman Orator: Appraisal Theory – Sojourner Truth’s ‘Ain’t I a Woman’ Speech” başlıklı makalesi, Martin ve White’ın Değerlendirme Teorisi çerçevesinde Truth’un ünlü konuşmasının iki versiyonunu analiz ederek, tutumsal dilin kişilerarası ve diyolojik işlevlerini incelemektedir. Yazar, metinde kullanılan değer yargıları ve değerlendirme kaynaklarının konuşmanın toplumsal cinsiyet ve ırk bağlamındaki etkisini ortaya koyduğunu göstermektedir.

Doç. Dr. Emre YAĞLI ve Dr. Öğr. Üyesi Oktay ÇINAR’ın ortak imzasını taşıyan “Conceptual Metaphors in Weather Expressions of Precipitation and Temperature” başlıklı makalede, farklı dillerde yağış ve sıcaklık kavramlarına dair kavramsal metaforların sözdizimsel, biçimbilimsel ve semantik gerçekleştirmeleri karşılaştırmalı olarak incelenmektedir.

Araştırma, dinamik doğasıyla yağmur kavramının hareket temelli metaforlarla; durağan niteliğiyle sıcaklık kavramının durum ve yoğunluk temelli metaforlarla ifade edilmesini ortaya koyarak tipolojik özelliklerin metaforik kodlamaya etkisini gözler önüne sermektedir.

Tayfun KARTAV ve Prof. Dr. Hatice Köroğlu TÜRKÖZÜ'nün birlikte kaleme aldığı "Koreli Yazar Sohn Won-Pyung'un *Badem* Romanı Üzerine Bir İnceleme" başlıklı makalesi ise aleksitimi sendromunu merkezine alarak duygusal sağırılık temasını irdeliyor; romandaki karakter tahlilleri, kurmaca yapısı, dil ve anlatım özellikleri aracılığıyla eserin duygusal ifadesizlik ve sosyal ayrımcılık konularına getirdiği bakış açısını değerlendirmektedir.

World Language Studies'in 2025 Haziran sayısının hazırlanmasında desteklerini esirgemeyen Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Yabancı Diller Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İsmail Çakır'a, ASBÜ Kurumsal İletişim Ofisi'ne, danışma kurulu üyelerimize, editörlerimize, değerli yazar ve hakemlerimize teşekkür ederiz.

Bir sonraki sayıda görüşmek üzere...

WLS Editör Kurulu

Dergi Yönetimi / Editorial Board

İmtiyaz Sahibi / Owner

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Yabancı Diller Fakültesi adına, / On behalf of Faculty of Foreign Languages, Social Sciences University of Ankara,

Prof. Dr. Musa Kazım ARICAN (Rektör)

Baş Editör / Editor in Chief

Dr. Öğr. Üyesi Ersin ÇETİNKAYA

Alan Editörleri

Doç. Dr. Aysel SARICAOĞLU AYGAN

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ALHAS

Dr. Öğr. Üyesi Cansu KÖRKEM AKÇAY

Dr. Öğr. Üyesi Nuray AKDEMİR

Dr. Öğr. Üyesi Nur Gülümser İLKER

Dr. Öğr. Üyesi Nizam İZZETTİN

Dr. Öğr. Üyesi Bilal Güzel

Dil Editörleri

Prof. Dr. Bahar GÜNEŞ (Rusça)

Dr. Öğr. Üyesi Erden EL (İngilizce)

Dr. Öğr. Üyesi Nurullah SAT (Japonca)

Dr. Öğr. Üyesi Hale ERDOĞAN HACIBANOĞLU (İspanyolca)

Dr. Öğr. Üyesi Mukaddes KOÇ (Çince)

Öğr. Gör. Murat YILMAZ (Arapça)

Dr. Öğr. Gör. Mümün BULUT (Fransızca)

Sekreteryä / Secretary

Arş. Gör. Dr. Tuğba ŞİMŞEK

Arş. Gör. Cansu BABEKOĞLU

Arş. Gör. Kıymet Aybüke AKBAŞ

Arş. Gör. Utku AKSOY

Arş. Gör. Meriç DEBELEÇ

Arş. Gör. Betül DURSUN

Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Abdülvahit ÇAKIR (Ufuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali Merthan DÜNDAR (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali Volkan ERDEMİR (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Bilal ÇAKICI (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. Elena ANTONOVA-ÜNLÜ (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Göksel TÜRKĞÖZÜ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Hale TOLEDO (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Hanifi VURAL (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi)

Prof. Dr. İlhami SİĞİRCİ (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. M. Özlem PARER (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Medine SİVRİ (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet Necati KUTLU (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Mine ÖZYURT KILIÇ (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. Muhammet KOÇAK (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Murat ÖZCAN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Nurten BİRLİK (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Oğuzhan DURMUŞ (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman DÜZGÜN (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Prof. Dr. Şebnem ATAKAN (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Ülkü ELİUZ (Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Turan KARATAŞ (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. Türkan OLCAY (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Zeynep ZAFER (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Beyazıt Hilmi AKMAN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Doç. Dr. Burak ARMAĞAN (Amasya Üniversitesi)

Doç. Dr. Doğa Filiz SUBAŞI (Yozgat Bozok Üniversitesi)

Doç. Dr. Elif ÖZTABAK AVCI (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Doç. Dr. Ersin ÇİLEK (Bartın Üniversitesi)

Doç. Dr. Fatih YAPICI (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Doç. Dr. Filiz BARIN AKMAN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Doç. Dr. Halil İbrahim ŞANVERDİ (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Doç. Dr. Nuray DÖNMEZ (Selçuk Üniversitesi)

Doç. Dr. Osman AKTAŞ (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Doç. Dr. Osman SOLMAZ (Dicle Üniversitesi)

Doç. Dr. Sadık HACI (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Savaş YEŞİLYURT (Atatürk Üniversitesi)

Doç. Dr. Sema GÖKENÇ GÜLEZ (Erciyes Üniversitesi)

Doç. Dr. Shalala RAMAZANOVA (Ardahan Üniversitesi)

Doç. Dr. Yasemin GÜRSOY (Trakya Üniversitesi)

Doç. Dr. Yiğit SÜMBÜL (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Doç. Dr. Zeynep GENÇER BALOĞLU (Pamukkale Üniversitesi)

Doç. Dr. Zümre Gizem YILMAZ (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Cihat AKBAŞ (Milli Savunma Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Nur DALKIRAN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Burçin BEDEL (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Esra ELMACIOĞLU (Bozok Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Ecem CEYLAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Fatma KOPUZ ÇETİNKAYA (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Filiz YILMAZ (Ankara Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Hakan SARAÇ (Anadolu Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Jale KARTAL (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Mukaddes KOÇ (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Murat YILMAZ (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Rahman ÖZDEMİR (Atatürk Üniversitesi)

Dr. Öğr. Gör. Higashitotsu KUTLUK (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Dr. Aykut DAL (Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)

Dr. Özlem ÜNSAL (Atatürk Üniversitesi)

Telif Hakkı Politikası

Yazarlar, eserlerinde kullandıkları fikirlerin, önerilerin ve kaynakların doğruluğundan sorumludur. *World Language Studies*'de yayımlanan makaleler için yazarlardan herhangi bir ücret talep edilmemektedir. WLS'de yayımlanan çalışmaların bilimsel ve hukuki tüm sorumluluğu yazarlara aittir.

Telif hakkı yazar(lar)a aittir. WLS'de yayımlanan makalelerin telif hakları, Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY 4.0) ile düzenlenmiştir. Bu lisans uyarınca eserler, dergiye atıf yapılması kaydıyla ticari amaç da dâhil olmak üzere kopyalanabilir, düzenlenebilir, dağıtılabilir ve yeniden kullanılabilir. CC BY 4.0 lisansı hakkında ayrıntılı bilgi için lütfen <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> adresini ziyaret ediniz.

Copyright Policy

Authors are responsible for the accuracy of the ideas, suggestions and sources used in their works. No fees are charged to authors for articles published in the *World Language Studies*. All scientific and legal responsibility for works published in WLS rests with the author(s).

Author(s) holds the copyright. The copyright of articles published in WLS is governed by the Creative Commons Attribution 4.0 International Licence (CC BY 4.0). Under this licence, works may be copied, adapted, distributed and reused for any purpose, including commercial purposes, provided that appropriate reference is given to the journal. For further information on the CC BY 4.0 licence, please visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

İçindekiler / Contents

Araştırma Makaleleri / Research Articles

Postkolonyal Edebiyatta Otobiyografik Bir Anlatım: *Le Parfum Des Fleurs La Nuit*

An Autobiographical Narrative in Postcolonial Literature: *Le Parfum Des Fleurs La Nuit*

Dr. Öğr. Gör. / Lecturer Dr. Cansu AVCI.....1-21

Meslek Tanımlarında Çince Örtmece Sözcükler ve Türkçe Anlam Yansımaları: Dilsel ve Semantik Bir İnceleme

Euphemistic Expressions in Chinese Occupational Terms and Their Turkish Semantic Reflections: A Linguistic and Semantic Analysis

Dr. Öğr. Gör. / Lecturer Dr. Canan CANDAN KANAR.....22-42

A Woman Orator: Appraisal Theory-Sojourner Truth's "Ain't I a Woman" Speech

Bir Kadın Hatip: Değerlendirme Kuramı-Sojourner Truth'un "Ben Kadın Değil Miyim?" Konuşması

Dr. Öğr. Üyesi / Assist. Prof. Dr. Hüseyin ALTINDIŞ.....43-64

Conceptual Metaphors in Weather Expressions of Precipitation and Temperature

Yağış ve Sıcaklık Belirten Hava Durumu İfadelerindeki Kavramsal Metaforlar

Doç. Dr. / Assoc. Prof. Dr. Emre YAĞLI

Dr. Öğr. Üyesi / Assist. Prof. Dr. Oktay ÇINAR.....65-90

İnceleme Makalesi / Review Article

Koreli Yazar Sohn Won-Pyung'un *Badem* Romanı Üzerine Bir İnceleme

A Review on Korean Writer Sohn Won-Pyung's Novel *Almond*

Tayfun KARTAV

Prof. Dr. Hatice Köroğlu TÜRKÖZÜ.....91-120

POSTKOLONYAL EDEBİYATTA OTOBİYOGRAFİK BİR ANLATIM: *LE PARFUM DES FLEURS LA NUIT*

AN AUTOBIOGRAPHICAL NARRATIVE IN POSTCOLONIAL LITERATURE: *LE PARFUM DES FLEURS LA NUIT*

Cansu AVCI

Dr. Öğr. Gör., Marmara Üniversitesi,
Yabancı Diller Yüksek Okulu,
İstanbul, Türkiye

Lecturer Dr., Marmara University,
School of Foreign Languages,
İstanbul, Türkiye

ORCID: 0000-0001-9336-8127

Email: Cansu.avci@marmara.edu.tr

Geliş Tarihi/Submitted:
13.10.2024

Kabul Tarihi/Accepted:
24.03.2025

Anahtar Kelimeler:

Frankofon Edebiyatı, Postkolonyal
Otobiyografik Roman, Afrika, Leïla
Slimani

Keywords:

Francophone Literature, Postcolonial
Autobiographical Novel, Africa, Leïla
Slimani

Kaynak gösterme/Citation:

Avcı, C. (2025). "Postkolonyal
Edebiyatı Otobiyografik bir Anlatım:
Le Parfum Des Fleurs La Nuit". *World
Language Studies (WLS)*, 5 (1): 1-21

Öz

Postkolonyal otobiyografik roman Batı otobiyografisinin klasik modelinden çok daha farkı bir düşünceyle ortaya çıkan, birey ve bireyciliği Batı bakış açısıyla düşünmenin ötesine geçiren bir anlayışla yazılmaktadır. Özellikle Kuzey Afrika edebiyatının son yıllarda gelişmesiyle birlikte Frankofon yazarlar da sömürge dönemi ve sonrasında yaşadıkları kültürel çatışmaları, ırkçılığı, ötekileştirilmeyi, postkolonyal bir öznenin kimlik karmaşasını ve melezlik sorunu gibi temaları eserlerinin temel unsurları olarak ele almışlardır. Bu bağlamda, Afrika ve Avrupa kültürleri arasında kalan yazarların kendilerini anlattığı bir mekan halini alan otobiyografik eserler sömürge deneyimlerinin de ifade aracı olmuştur. Bu doğrultuda, Frankofon edebiyatının 21. yüzyıl yazarlarından Leïla Slimani, eserlerinde kimlik, kültür karmaşası, aidiyet, kadın figürü, kadın bedeni ve yalnızlığı gibi konulara dikkat çekmesi açısından önemli yere sahiptir. Kadınların eşit ve özgür bir dünyada yaşaması için mücadele eden yazar, bu anlamda dünya edebiyatında da farkındalık yaratır. Slimani, *Le parfum des fleurs la nuit* isimli otobiyografik romanında ise yazarlık hayatını, alışkanlıklarını ve kaygılarını, Fas-Fransa arasındaki yaşam yolculuğu anlatarak okuyucuyu kendi hayatı, ailesi, Afrika toplumunun gelenek, görenek ve tarihi üzerinde düşünmeye davet eder. Bu çalışmada, Leïla Slimani'nin *Le parfum des fleurs la nuit* adlı otobiyografik romanında Fas kökenli bir kadın yazar olarak Afrika ve Fransa arasındaki yaşam serüveninin kapatılma, kimlik sorunu, kadın imajı ve seyahat temalarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Abstract

Postcolonial autobiographical novels emerge with a thought that is very different from the classical model of Western autobiography, and they are written with an understanding that goes beyond thinking about the individual and individualism from a Western perspective. Especially with the development of North African literature in recent years, Francophone writers have also dealt with themes such as cultural conflicts, racism, marginalization, identity confusion of a postcolonial subject and the problem of hybridity which they experienced during and after the colonial period, as the fundamental elements of their works. In this context, autobiographical works, which have become a space for writers stuck between African and European cultures to narrate themselves, have also served as a means of expressing colonial experiences. In this regard, Leïla Slimani, one of the 21st-century writers of Francophone literature, holds an important place in terms of drawing attention to issues such as identity, cultural confusion, belonging, the female figure, the female body and loneliness in her works. As a writer who fights for women to live in an equal and free world, she also creates awareness in world literature. In her autobiographical novel *Le parfum des fleurs la nuit*, Slimani invites the readers to think about their own life, their family, the customs, traditions and history of African society by describing her life as a writer, her habits and anxieties, and her life journey between Morocco and France. This study aims to analyse Leïla Slimani's autobiographical novel *Le parfum des fleurs la nuit* as a female writer of Moroccan origin and her life adventure between Africa and France within the framework of the themes of closure, identity problem, female image and travel.

1. GİRİŞ

Fransız edebiyatı, 1945 yılından 1950 yılına kadar Fransa'nın sömürge ülkeleri olan Cezayir, Fas ve Tunus gibi Mağrip ülkelerinin Fransa ile kültürlerin melezleştiği yer olan bir alan halini almış, Fransa ile Mağrip arasındaki noktada yer alan ve uluslararası literatürde kendine yer bulmayı başaran bir eser de Fransızca yazılmıştır. Fransız dilinin kullanıldığı Fas edebiyatı ise toplumlarına eleştirel bir gözle bakmayı ve rahatsızlıklarını açıklamaya çalışan yazarlar tarafından üretilmiş, Mağrip tarihinin yayılması, değerleri, gelenekleri ve ilkeleri ile ilgilenmiştir.

Fas edebiyatının yazarları arasında Leïla Slimani dikkat çeken isimlerdendir. Annesi Fransız-Cezayirli, babası ise Faslı olan Slimani, 3 Ekim 1981 tarihinde Rabat'ta doğmuştur. 1999 yılında Rabat'taki Fransız Lycée Descartes'ta lisans diplomasını aldıktan sonra, Lycée Fénélon'da edebiyat hazırlık sınıfında okumak üzere Paris'e giden yazar, daha sonra Siyasal Bilimler bölümünden mezun olmuştur. Bu bağlamda yazarın Fransızca ile derin kökleri vardır. Çocukluğunda ailesi evde Fransızca konuştuğu için o da çok akıcı olmayan Arapça konuşur. İyi bir eğitim alan Slimani, Fas'ın bir çeşitlilik ülkesi olarak dil zenginliğine dikkat çeker (Chaimaa, 2023, s. 1).

2008 yılında Kuzey Afrika ile ilgili konuları ele almak üzere *Jeune Afrique* dergisi tarafından işe alınan Slimani, 2012 yılında bu derginin yazı işleri kadrosundan istifa eder ve ardından kendisini edebi yaratıma adanır. Ancak 2013 yılında ilk taslağını sunduğu çalışması tüm editörler tarafından reddedilince, yazar ve yayıncı Jean-Marie Laclavetine'in atölyesinde iki aylık staja başlar ve 2014 yılında *Dans le jardin de l'ogre* isimli ilk romanını yayımlar. Kadınların cinsel bağımlılığı konusunu ele alan yazar, eleştirmenlerin dikkatini çeker ve kitap, 2014 *Flora Ödülü*'nün beş finalistinden biri olarak seçilir. 2016 yılında yayımlanan *Chanson douce* isimli romanıyla da *Goncourt Ödülü*'nü kazanan ilk Faslı kadın yazar olur. Slimani, *Chanson douce*'da okuyucularının dikkatini özellikle kadınların ve Afrika'dan Avrupa'ya giden göçmenlerin sosyokültürel durumuna ve göçmenlerin yaşam zorluklarına dikkat çeker. 6 Kasım 2017 tarihinde ise Frankofoni adına Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un kişisel temsilcisi olur. Yazar, aynı zamanda *Uluslararası Frankofoni Örgütü Daimi Konseyi*'nin üyesidir. 2018 *Inter Kitap Ödülü*'nün başkanı ve 2018 *Deauville Amerikan Sinema Festivali* jüri üyesi olan Slimani, 2020 yılında ise bir üçlemenin ilki olan yeni romanı *Le pays des autres*'u yayımlar. Slimani, tüm yazılarında kadınların eşitlik ve özgürlük haklarını savunmak için mücadeleci bir kimlik takınır.

Slimani'nin *Le parfum des fleurs la nuit* romanı ise sömürgecilğe maruz kalan Fas halkının acılarının anlatıldığı hem tarihsel hem de otobiyografik bir edebi türdür. Bu roman da Philippe Lejeune'ün (1975) "otobiyografik anlatılar arka planda romantik kurgunun yer aldığı çok sesli, çok yönlü ve melez bir hikâye haline gelmek için tarihsel maceraya katılımdır" tanımını dikkate alarak Leïla Slimani'nin anlatıcı-yazar-karakter kimlikleriyle otobiyografik yaklaşım girişiminde bulunur. Bu unsurlar Fas toplumunun Slimani'nin benliğinde ana motif hale geldiği *Le parfum des fleurs la nuit* eserinde görülür.

Slimani'ye göre romancının ve sanatçının önemli bir görevi vardır; o da hem kendisine hem de topluma ışık tutmaktır. Yani, "kendi ışığına" (Slimani, 2021, s. 38) sahip olmanın önemi bu bağlamda anlaşılmalıdır. Edebiyat ve sanat varoluşsal karmaşaya karşı panzehir olarak görüldüğü için, görevleri de modernite ile "kaybolan değerleri" (Slimani, 2021, s. 48) yeniden kazandırmaktır. Leïla Slimani'ye göre sanatın bir diğer faydası da korkunun üstesinden gelmeye yardımcı olmasıdır. Bu bağlamda *Le parfum des fleurs la nuit* romanın bu cesur tavrı, bir sanatçının değerini ölçmede temel bir ilke haline getirmektedir. Öyle ki romancı, eserini hiçbir şeyden korkmayan yazarın sembolik bir figürü olan Salman Rushdi'ye adamayı tercih eder (Slimani, 2021, s. 6). Leïla Slimani sanki sanatçının konumu ile cesareti arasında açık bir bağ kurmak ister. Bu da sanatın gücünün kendiliğinden farkına varılması anlamına gelir. Yasaklara meydan okuma, söylenemez olanı söyleme cesaretini göstererek Slimani, yükseliş ve dayanıklılık sürecinde önemli bir adım atar.

2. POSTKOLONYAL EDEBİYATTA OTOBİYOGRAFİK ANLATI

Postkolonyalizm terimi, sömürge deneyiminden doğan ve sömürgeci iktidarla gerilimleri ve bunun ardından gelen yabancılaşma, ötekileştirme, ırkçılık ve kimlik problemi gibi olay ve olguları ana tema olarak alarak kendini ortaya koyan edebiyat akımını tanımlamak için kullanılır (Smouts, 2007, s. 91-94). Bu bağlamda postkolonyalizm, sömürgeci hafızanın ve kişisel deneyimin travmalarının yeniden inşası fikrini paylaşır. Geçmişten bahsetme de sömürge olgusu, günümüzün toplumsal ilişkilerinde geçmişin ağırlığının dikkate alınması, sömürgelerin ve sömürülenlerin yaşadıklarını tarihe damgasını vurması açısından Frankofon edebiyatta önemli bir yere sahiptir (Abadlia, 2023, s. 1). Bu çerçevede, sömürgeleştirmeden kaynaklanan kültürel çatışmaların sıklıkla ele alındığı Frankofon edebiyatı postkolonyal bir öznenin parçalanmış deneyimini "benlik" anlatıları ile vurgular. Temel olarak, benliğin kesişmesi anlamında yeni otobiyografik metin Frankofon dünyasının ötesinde tüm sömürgecilik sonrası bölgelerde bulunur. Bu aynı zamanda küreselleşme çağında kültürel karışımın merkezleri haline gelen sömürgeci ulusların metropollerini de içerir. Gehrman'nın

ifade ettiği gibi gerek biçim gerek içerik olarak bu yazılar çoklu ve karmaşık kültürel kesişmelerin merkezindedir (2006, s. 70). Yani önemli olan “bireyi” ve “bireyciliği” tek bir Batı perspektifinden düşünmenin ötesine geçirmenin gerekliliğidir.

Bu bağlamda, postkolonyal edebiyatta otobiyografik eserler çoklu kültürel kesişmelerin mekânı haline gelen metinlerde detaylandırılan benliğin kesişmesidir. Bu otobiyografik türler çoğu zaman travmatik sömürge deneyimine gönderme yapan ama aynı zamanda onu aşabilen kültürlerarası yaratımların ortaya çıkmasına da olanak sağlar (Gehrmann, 2006, s. 69). Otobiyografik metinler bu bağlamda, anlatıcı ile dil arasında başka bir olası kimlik bağı yaratmak amacıyla bireysel tarih ile kolektif tarih arasında içsel bir bağ kurar (Abadlia, 2023, s. 6). Örneğin, Frankofon yazarlar Camara Laye’nin *L’enfant noir* (1953) ve Mouloud Feraoun’un *Le fils du pauvre* (1950), *La terre et le sang* (1954) ve *Les chemins qui montent* (1957) gibi eserleri otobiyografik romanlar olarak bir öznenin oluşumunu, 18. yüzyılda Avrupa’da özne olarak kabul edilen burjuvanın, özellikle de Goethe’nin bazı klasik metinlerde tanımlandığı gibi, Batı otobiyografisinin klasik modelinden farklı bir anlayışla ortaya çıkar. Laye ve Feraoun, üçüncü şahıs bir anlatı yaratarak anlatıda mesafe koymayı tercih ederler. Yani, kahramanın kendi ulusunun yaşamına ve geleneklerine büyük önem verirler ve böylece bunları kolektif bir boyuta dahil etmiş olurlar. İlk nesil Frankofon yazarlardan ilham alan birçok metnin bu otobiyografik yönü, yerli kültürlerin sömürgeci güçler tarafından değersizleştirilmesine yönelik bir düzenleme şeklinde da açıklanabilir (Gehrmann, 2006, s. 69).

Bununla birlikte Assia Djebar tarafından kaleme alınan *L’Amour, La fantasia* (1985), Cezayir’in Fransız sömürgeci tarafından fethiyle ilgili otobiyografik parçaları ve hikâyeleri bir araya getirir. Bu nedenle hem işgal savaşı hem de kurtuluş savaşı zamanını yazan Frankofon yazarlar, çalışmalarında birkaç ana tema geliştirerek tarihsel-zamansal katmanları bir araya getirirler. *L’Amour La Fantasia*’da Cezayir’in sömürge tarihi ve genç bir Cezayirli kadının kişisel hikâyesi iç içe geçmiş durumdadır. Bu roman, ülkenin bağımsızlığa olan ve aynı zamanda Cezayirli kadınların manastır hayatlarından kurtulma hayallerine odaklanır.

Michel Leiris, Georges Balandier, Alain Ricard, Bernard Mouralis ve Jean-Loup Amselle gibi Frankofon düşünürler de otobiyografiyi bir yaşam öyküsünden çok daha fazlası olarak görerek sömürge döneminden sömürgecilik sonrası döneme kadar yazılarında gerçek deneyimi sunarlar. Böylelikle entelektüel bir yolculuğun öyküsü, bir yaşamın ışığında anlatılır (Ndong, 2015, s. 18-19). Bu anlatma ve geçmişi gözden geçirme ihtiyacına kişinin kendi deneyimlerini anlatma ihtiyacı da eklenir. Kendi hayatının öyküsünü yazmak, bireysel bir özne olarak kendine yeniden sahip olmak anlamına gelir. Kuzey Amerika’da 19. yüzyılın sonunda ırkçılığın

aşılmasını öneren post-ırkçı eğilimler böyle doğmuştur. Şu anda Amerika Birleşik Devletleri'nde moda olan “postsiyahlık” fikrine dayanarak, 21. yüzyılda da Afrikalı yazarların kendilerini anlattığı eserlerin yeni hümanist bakışlara yol açacağı anlaşılır (Ndong, 2015, s. 19). Dolayısıyla ırkçılık ile ilgili düşünceleri yıkmakla bir nevi eşdeğer olan kendini yazmak, Afrikalı yazarlar için her türlü hegemonik kültür anlayışı ile baş edebilmenin bir yolu olacaktır.

Bu doğrultuda, Leïla Slimani'nin *Le parfum des fleurs la nuit* romanı öncelikle anlatıcının kişisel hayatını hedef alır. Bu yüzden Slimani, okuyucularına memleketi, aile durumu, arkadaşlıkları ve nerede yazdığına dair kendisi hakkında mümkün olduğunca fazla ayrıntı vermeye özen gösterir. Bütün bunlar anlatıcının okuyucusuyla kurmayı umduğu insani bağın güçlenmesine yardımcı olur. Tüm bu bilgiler aynı zamanda Slimani'nin alçakgönüllülüğünü de vurgular. Yani romancı, okuyuculara daha yakın olmak, kendisi ile onlar arasında var olabilecek “tüm bariyerleri” (Slimani, 2021, s. 39) aşmak ve kendini gizemden arındırmak için yazar.

3. “LE PARFUM DES FLEURS LA NUIT” ESERİNDE “BEN” OLGUSU

Le parfum des fleurs la nuit (2021) Leïla Slimani'nin Fas kökenli bir kadın olarak Fransa'daki yaşam yolculuğunu, kimliğinde ve kültüründe ortaya çıkan karmaşıklıkları anlattığı eseridir. Yazar anlatısında yas, aile, göç, kimlik arayışı ve kökenlerle ilişkili temalara odaklanır. Romanın yapısında düzenli olarak gerçekleşen bir hareket vardır. Eserin tanımından başlayarak yazar, kendi içsellğine doğru gider. Buradaki amacı ise okuyucunun eserle fiziksel temas halinde olmasını ve bir “ben” bulmasını sağlamaktır.

Slimani'nin *Le parfum des fleurs la nuit* başlığı ise sembolizm ve duyarlılık açısından zengindir. Romancı kendine özgü bir edebi tür olan otobiyografiyi seçer. Başlıkta yazarın adı da yer almaktadır: Arapça kökenli olup “gece” anlamına gelen “la nuit” (Slimani, 2021, s. 37) Leïla adının Fransızca karşılığıdır. Yani bu noktadan itibaren okuyucuya kendisinden, kendi hikayesinden bahsedeceği uyarısını yapar. Ancak yazarın başlıktaki ifadenin sonuna özenle yerleştirdiği bu ilk isme ek olarak “parfüm” (le parfüm) ve “çiçekler” (les fleurs) ile ilişkilendirilen ve dişil cinsiyeti, yani anlatıcının cinsiyetini ima eden duyusal bir özelliğe gönderme yapılır ve bu cinsiyet, “la nuit” kelimesindeki belirli artikelin dişil tekilliğinde de gizlidir. Aslında bu tekil kişi, genel olarak kadınların sözcüsü olmak ister. En azından “çiçekler” kelimesinin çoğulu bunu ima eder.

Yazarın esere Türkçe karşılığı olan “Gece çiçek kokusu” ismini vermesinin nedeni ise Fas'ın Rabat kentindeki evinin önünde “Al mesk al Arabi” adı verilen bir ağacın olması ve bu

ağacın ülkesinin, çocukluğunun ve kökenlerinin kokusunu hatırlatmasıdır (Slimani, 2021, s. 71):

Rabat'ta evimin ön kapısının yanında bir gece yığidi vardı. Yazın akşam olduğunda cereyan olsun diye pencereyi açık tutardık ve babam şöyle derdi: 'Kokuyor musun? Gecenin cesuru!' Yıllar geçtikçe bu onu şaşırtmaya devam etti. Bu baş döndürücü ve tatlı kokuyu hatırlamak için gözlerimi kapatmam yeterli. Gözyaşları göz kapaklarıma geliyor. İşte buradalar, hayaletlerim. (Slimani, 2021, s. 17)

Çiçekler genellikle güzellik, sevgi, kırılganlık ve dönüşümün sembolleriyile; gece ise gizem, iç gözlem ve yansıma kavramlarıyla ilişkilendirilir. Bu nedenle başlık, yaşamın en karanlık anlarındaki güzellik ve anlam arayışını simgelemektedir. Bu başlık aynı zamanda sakinliğin ve sessizliğin zihinde dolaşmasına ve geçmiş deneyimleri, özellikle de çocukluk anılarını hatırlamasına olanak sağlar. Dolayısıyla başlık okuyucuyu güzelliğin ve melankolinin iç içe geçerek derin ve düşünceli bir deneyim yarattığı edebi bir yolculuğa davet eder (Chaimaa, 2023, s. 8-9).

Bir yazarın başarılı olabilmesinin tek yolunun kendinden bahsetmek, kendi hakkında bir şeyler yazmak olduğunu savunan ve her yazarın kendini anlatacak bir şeyler olduğunu ifade eden Leïla Slimani, zekâ ve tutkuyla *Le parfum des fleurs la nuit* eserinde hayata ve yazıya dair düşüncelerinin bir karışımını sunar. Yazmanın, bireyin kendisiyle yüzleşmekle ilgili olduğunu söyleyen yazar, laboratuvar teknisyenlerinin cam kavanozlarda bakteri yetiştirmesi gibi, acıların da nasıl gelişebileceğini bilmek gerektiğine dikkat çeker. "Yaralarımızı yeniden açmalı, anıları canlandırmalı, utançlarımızı ve eski hıçkırıklarımızı yeniden yaşamalıyız" (Slimani, 2021) diyen yazar, bu yasin başka türlü asla cesaret edemeyeceği yolları açtığını ifade eder. Yazarken kitabın nasıl karşılanacağını ve okuyucunun ne düşüneceğini asla düşünmeyen Slimani, yazma eyleminin derin bir samimiyet ve özgürlüğü, bir çeşit risk alma ve baş dönmesini içermesi gerektiğine vurgu yapar.

Diğer yandan Slimani, romanını yazma fikrinin kendisine ait olmadığını, *Ma nuit au musée* editörü Alina Gurdiel'in isteği üzerine yazdığını belirtir. Editör, kendisinden Venedik'in eski deniz gelenekleri olan ve 2009 yılından bu yana önemli Pinault koleksiyonundan bazı eserlerin sergilendiği, şimdi ise çağdaş sanat müzesine dönüştürülen Punta della Dogana'da bir gece geçirmesini ister. Ancak müzeye kapatılma zamanı geldiğinde Slimani, derin bir acı hisseder zira müzeler onu rahatsız etmekte, özellikle de çağdaş sanata adanmış olanlar kendisinde kodlarını anlamadığı elitist Batı kültürünü çağrıştırmaktadır. Yazı, bir editörün

dayattığı bir konuya değil, bir zorunluluğa, içsel bir aciliyete (Sourieau, 2022, s. 257) yanıt vermelidir. Onu ikna eden şeyse kimsenin ulaşamayacağı, dolayısıyla yaratmaya ve hatırlamaya elverişli, sessiz bir yere kilitlenme fikridir. Diğer yandan, Slimani'nin yazabilmesi için gerekli olan bu sınırlandırılma ihtiyacı yazarda Fas'ta kızlara dayatılan "sınırları" anımsatır çünkü erkeklerin aile namusunu korumak için kadınlara dayattıklarına benzer bir sınırlandırma söz konusudur. Kız çocukları gece gündüz kapalı bir alanda yaşarken, hareket özgürlüğü ve yasak zevklerin olduğu bir dünya hayal ederler. Bu nedenle yazar, bu baskıcı sisteme kişisel öyküsüyle direnme eğilimindedir (Motaabbid, 2024, s. 165).

Slimani, dünyaya oldukça açık bir ortamda yetişmiştir ve babasının ölümünden sonra kendini daha da özgürleştirerek yazmaya adar. Katı yazma vizyonu 19. yüzyılın büyük yazarı Marcel Proust'unkini hatırlatan Slimani, yazmanın aynı zamanda insanın kalbine bir dalış olduğunu düşünür, gece ve ona eşlik eden uykuların ve rüyaların eser ortaya koymaya vesile olduğunu belirtir. Yalnızlık ve sessizlik hayranı olarak da hızla kendini edebiyata kaptırır. Postkolonyal edebiyat aracılığıyla zihinleri özgürleştirmeye ve sömürge ülkeleri tarafından harap edilen toplulukların yeniden canlandırılması için bir öz algı geliştirmeye çalışan (Bekkaoui, 2023, s. 79) Slimani, bu otobiyografik romanında siyasi-ekonomik bir skandal nedeniyle hapse atılan ve derin bir aile travması yaratarak ölümünden sonra beraat edecek olan babası Othman Slimani'den bahsederek, bu romanı yazmadaki en temel sebebini de ortaya çıkartmış olur.

3.1. KAPATILMA

Kapatılma teması Leïla Slimani'nin birçok eserinde mevcuttur. Fiziksel, sosyal ya da psikolojik olarak çeşitli hapsedilme türleri ile yazar, kısıtlamaları, baskıları, bağımlılıkları, yalnızlığı, izolasyon duygularını ve iç çatışmaları sıklıkla araştırır. Karakterler de bu türden kısıtlamalara dahil edilir ve temalar farklı derinlik ve karmaşıklık düzeylerinde okuyucu tarafından keşfedilir. Slimani, eserden bir zamanlar hapsedilmiş olan babasından söz ettiğini itiraf eder ancak bunu vurgulamaz. Zira yazara göre yazmak, sessizlikle oynamaktır ve anlatmaktır. Dolambaçlı bir şekilde, gerçek hayatta dile getirilemeyecek sırlardır. Eserde, hapsedilme-özgürlük, varlık-yokluk ve gece-gündüz gibi karşıt kavramları kullanır. Kapatma, özgürlüğe karşı olduğu kadar dışarıya da karşıdır. Bütün bu kavramlar birbirine tek ve aynı kişi tarafından bağlanır: Leïla Sliman'nin babası.

Slimani, çocukluğundan beri babasıyla arasında her zaman bir mesafe olduğunu, onunla ilgili çok fazla anılarının olmadığından yakınır. Bu anlamda yazar, babasını da düşünmekten hoşlanmaz çünkü bu düşüncelerin hepsi boşlukla doludur: "Çoğu zaman öldüğü için babama

teşekkür etmem gerektiğini düşünüyorum. Ortadan kaybolarak, kendini hayatımdan silerek, onun varlığında şüphesiz benim asla cesaret edemeyeceğim yolları açtı. Utanç verici bir düşünce, üzücü bir düşünce ama yıllar geçtikçe bunun doğruluğunun daha çok farkına varıyorum. Babam engeldi [...]” (Slimani, 2021, s. 114-115). Babasının hayatında engel teşkil ettiğini düşünen Slimani, babasının ölümünden sonra gerçek benliğine kavuştuğunu ifade eder.

2003 yılında babası yıllarca süren yargılamaların ardından birkaç aylığına Salé hapisanesinde hapsedilmiştir. Serbest bırakıldıktan sonra ise hastalanır ve 2004 yılında ölür. Ancak yıllar sonra kendisine yöneltilen suçlamalardan tamamen aklanır. Slimani, tüm bu trajedinin hayatındaki yansımalarını yazarak dile getirir: “Babam hapiste. Ve ben bir yazarım. O öldü ve ben yaşıyorum. Hikayelerim aracılığıyla onun özgürlüğünü yeniden kazanmaya çalışıyorum [...] Yazıyorum ve onu kurtarıyorum, ona kaçışlar, manzaralar, olağanüstü maceralara sahip karakterler sunuyorum. Ona uygun bir hayat sunuyorum. Kendisine reddedilen kaderi geri veriyorum” (Slimani, 2021, s. 117). Yazar, babasının kaybetmiş olduğu özgürlüğü yazarak ona geri vermeye çalışır. Bu alıntı da babasının deneyiminin onun yazma tarzını nasıl etkilediğini ortaya çıkartır.

Babası hapisten çıktığında yazara içerideki hayattan bahseder ve içindeki bir şeyin direndiğini anlamasını sağlar. “[...] Ve bana bu kadar şiddetli, bu kadar yıkıcı bu deneyimi kucaklayabilecek tek şey edebiyatmış gibi geldi. Kendimi sıklıkla karakterlerimin avukatı olarak görüyordum” (Slimani, 2021, s. 121-122). Slimani, bu içsel yaşamın kendisinin kurtuluşu olduğunu ve onu kaybetmenin ya da kaybetmemenin ona bağlı olduğunu düşünmeye başlar. Bu iç dünya artık tamamen edebiyatla beslenecektir.

Diğer yandan yazar, ikinci kapatma takıntısının, yani bir gece müzede kapalı kalma arzusunun kendisinden kaynaklandığını açıklar. Dolayısıyla içerisi ve dışarı bu metinde ele alınan iki temadır: “Beni korkutan dışarı. Başkaları, onların şiddeti, onların ajitasyonu. Hiçbir zaman yalnızlıktan korkmadım” (Slimani, 2021, s. 39). Slimani’ye göre, asıl tehlikeli olan, dış dünyadır çünkü tüm kötülüklerin gerçekleştiği yer orasıdır, beklenmedik kaygılar uyandırır ve sınırlarını zorlar. İçerisi ise yazara göre en güvenli yerdir. Bu sebeple yalnızlığı ve sessizliği sever: “Kelimeleri sessizliğe koyun, amneziye meydan okuyun. Edebiyat, gerçeği yeniden canlandırmaya değil, boşlukları ve aralıkları doldurmaya hizmet eder” (Slimani, 2021, s. 118-119). Kendini, dünyayı ve gerçekliği yeniden keşfetme özgürlüğüne sahip olmak için de küçük ofisinde kapalı kalmayı ve yazmayı tercih eder. Dolayısıyla karanlık, gün ışığından uzakta, kendine ve özgürlüğe yeniden odaklanmakla eş anlamlıdır.

Yazar, yavaş yavaş müzedeki eserlere bakmaya karar verir fakat çoğu onu rahatsız eder. Bunları önemsiz, hatta gülünç bulsa da analiz etmeye çalışır ve sanatçıların biyografilerini titizlikle okur. İlgi duyduğu yaratımlar edebiyatla bağlantılıdır. Örneğin, Lübnanlı görsel sanatçı ve şairin resimlerinin, dahası yıllarca evinde inzivaya çekilmiş Amerikalı şair Emily Dickinson'ın şiirlerinin bir duvara yerleştirilmesi yazının ve resmin “iki kardeş disiplin” (Slimani, 2021, s. 58) olduğu algısını oluşturur.

Yazar, şekilleri hissederek, bunların ışığa bağlı olarak değişen renklerini inceler ve bir sanatçının deneyimini bazı açılardan özü belirsiz bir dünya yaratmaya çalışan kendi deneyimine benzediğini fark eder. O sırada Fas'ta tanıdığı bir ağacı, dev bir teraryumu cam hücrelerine yerleştirilmiş halde bulur. Bu ağacın çiçekleri yalnızca gece saatlerinde açar ve baş döndürücü kokuları etrafa yayılır. Nesneler, imgeler ve seslerle dolu bu müzede yazar, gençliğinin coşkusunun ve tabuların yıkılışının kokusunu yeniden keşfeder. Gecenin kokusu, geçmişten gelen geçici imgelerin yeniden canlanması, kadınların durumu ya da iki kültüre sahip olması hafızayı harekete geçirerek düşüncelerini geliştirir.

Ancak izolasyon ihtiyacı aynı zamanda Leïla'nın “kopuş” (Slimani, 2021, s. 39) olarak adlandırdığı şeyle de bağlantılıdır. Yazara göre, sanatçı, kendi hastalıklarını yenebilmek için, en azından sanat eserini geliştirme süreci boyunca, “kitlelerle” bağlarını koparmalıdır (Slimani, 2021, s. 17). Bu, öncelikle onun özgürlüğüne kavuşmasına yardımcı olabilir. Bu nedenle izolasyon özgürleştirici bir karar olduğu kadar koruyucu bir karardır da. Kitlelerden uzaklaşarak “klişelerden” (Slimani, 2021, s. 43), “alışılmış yollardan” (Slimani, 2021, s. 17), “sürü zihniyetinden” (Slimani, 2021, s. 17), “kamuoyundan” (Slimani, 2021, s. 16) kaçacaktır.

Romancının zihninde yazmak sınırlandırılmayı, tecrit edilmeyi ve iç gözlemi gerektirir. Yazarların ve sanatçıların bencilce kişisel dünyalarına kapanmalarını önermek niyetinde olmayan Slimani, bu izolasyon eyleminin her türlü edebi veya sanatsal yaratımın gerekli koşulları olan “tefekür” ve “olgunlaşmayı” teşvik etmesi gerektiğine işaret eder. Bu inziva sayesinde yazar önce kendini onarma, yaralarını kabullenme, sonra da hemcinslerini her türlü haksızlıktan kurtarma mücadelesine girişir (Motaabbid, 2024, s. 159). Leïla Slimani böylece geçmişle bugün, Doğu ile Batı arasında arabulucu olmak ister ve bu kapanma süresince memleketi Fas'taki geçmiş anılarını canlandırarak, Faslıların çoklu kimliklerinin yanı sıra hoşgörü ve birlikte yaşama eğilimlerine de vurgu yapma fırsatı yakalar (Slimani, 2021, s. 64).

3.2.KİMLİK SORUNU

Le Petit Robert (2024) tanımına göre kimlik: “kişinin kendisiyle aynı kalan özelliğidir.” Uygarlaşma karşıt merkezinde kimlik sorunu vardır dolayısıyla sömürgecilik sonrası Kuzey Afrika edebiyatı kimlik sorularına özel bir yer ayırır. Fransız-Faslı yazar Leïla Slimani, *Le parfum des fleurs la nuit* eserinde köken sorusundan kaçamaz ve çifte kimliğe sahip olmanın zorluğunu dile getirir: “Birden fazla ülkeye, birden fazla kültüre sahip olduğunuzda, bu belli bir kafa karışıklığına yol açabilir. Biz buradayız ve daha sonra başka yerlerdeyiz” (Slimani, 2021, s. 130-131).

Çağdaş Frankofon roman, Afrika toplumları için kimlik tedirginliğinin toplumsal yankılarını yansıtır bu sebeple bu romanları incelemek dünyayı anlamının yollarından biridir. Bu bağlamda Leïla Slimani, öyküsünü kimliğini inşa eden belirli sayıda unsurun varlığından yola çıkarak anlatır. Bu bir tür kendini tanıma arayışıdır ancak bu arayış içsel ya da dışsal farklı faktörlerden kaynaklanabilir. Yazar, kimlik ve anlam arayışına Faslı kökenine Fransa’daki yaşamı bağlamında yaklaşır: “Başkalarının ülkesinde yaşıyorum. Kaçak bir uzaylı gibi evdeyim, tehlike altındayım, Saraybosna sokaklarında bu endişeli genç kadın gibi tetikteyim” (Slimani, 2021, s.135). Bu çerçevede yazar, ait olduğu yeri ve göçmen kökenli bir kadın olmanın ne anlama geldiğini anlamaya çalışır.

Ana karakter Leïla, yazarın kendisi, etrafındakileri ve yaşadığı yeri anlatan hikâyeye boyunca hiç durmaz. Bunu da başkalarının duygularını ve niyetlerini bildiğini ima edecek şekilde titizlikle ve detaylı bir şekilde yapar. Yazar, bazı pasajlarda sorguladığı geçmişe dalarak geriye dönmekten de çekinmez, yaşadıklarını sorgular ve şimdiki zamanı zihninde canlandırmaya çalışır. Başka bir deyişle, ana karakter iç gözlem yapabilmek için sürekli sorgulanır (Chaimaa, 2023, s. 54): “Uzun zamandır beni meşgul eden şey, sağlam bir dayanak, güvenilecek temeller olmadan yazma imkânıydı. Mekân olmadan yazar olunabilir mi? Hiçbir yerde olmadığımızı hissettiğimizde ne söylemeliyiz?” (Slimani, 2021, s. 129). Slimani, “Nasıl bir bölgesi olmayan ve kendini hiçbir yerde hissetmeyen bir yazar olursun?” sorusuyla aslında kaybolmuştur. Burada kimliğe dair içsel bir gözlem vardır. Slimani, sağlam bir dayanağı olmayan, yani açıkça tanımlanmış bir kültürel kimliğe sahip olmayan bir yazar olup olamayacağını merak eder. Bu da daha büyük bir soruyu gündeme getirir: Yaratıcı yazma sürecinde kimliğin önemi.

Leïla Slimani, köklerinin ya da topraklarının olmamasının onu anlatacak bir şeye sahip olmasını engelleyip engellemediğini de merak eder: “Yine hangi tuzağa düştüm? Yazmanın bir zorunluluğa, samimi bir takıntıya, içsel bir acil duruma yanıt vermesi gerektiğine derinden

inandığım halde bu metni yazmayı neden kabul ettim?” (Slimani, 2021, s. 45). Bu çatışma onun kişisel göç deneyimiyle ve Leïla’nın deneyimlediği çoklu kimliklerle bağlantılıdır.

Öte yandan, yazarın iki farklı kültür arasında parçalanmışlığını Venedik şehri simgeler. Karada ama ayakları suda olan bir şehir, aynı zamanda Doğu ile Batı’nın kesişme noktasında bulunan bir şehirdir. Slimani, bu şehri gezerken kendi ülkesini düşünür: “Ülkemden ayrılalı yirmi yıl oldu ve içimde bir tür melankoli, çocukluğumun duygularından sonsuza kadar uzaklaşmış gibi bir his var” (Slimani, 2021, s. 75). Uzun zaman önce ülkesinden ayrılan yazar, çocukluk anılarından da ne denli uzak kaldığını hatırlar, bu duygularının da ancak edebiyat aracılığıyla ifade edebileceğini belirtir. Bununla birlikte Leïla, müzede gördüğü bir sahneyi, bulduğu açık havadaki bir obje aracılığıyla anlatır:

Ama kalkıp ortasında kırmızı plastik boncuklardan yapılmış uzun bir perdenin asılı olduğu bir odadan geçiyorum. Tavandan yere akan kan gibi. Bir gözyaşı yağmuru, bir kanama, bir gün batımı. Geçiyorum, sonra geri dönüyorum. Toplar sallandığında çan sesi gibi ses çıkarıyor. Küçük kız kardeşimle çikolata dolgu karamel aldığımız bakkalda buna benzer bir perde vardı. Kollarımı uzatıyorum, yüzümü okşayan, saçlarıma karışan uzun kırmızı iplikçiklere sarılıyorum. Tek yapmam gereken bu iplerden birini biraz çekmekti, o zaman ip kopacaktı. Daha sonra, bir kolye kırıldığında ve boncuklar yere döküldüğünde olduğu gibi, boncukların yerde yuvarlandığını duyuyordum. Muhafızın koşarak gelmesi ne kadar sürer? Gecenin bir yarısı vandalizm eylemine yakalanmış bir yazarla karşı karşıya kaldığında şüphesiz çılgına dönerdi. (Slimani, 2021, s. 63-64)

Yazarın perdeden bir ip çekip onu düşürme arzusunu dile getirmesi, bir kopuş, başkaldırı ve özgürleşme arzusunu ortaya koyar, kurulu düzeni kırmaya, kendi özgürlüğünü ve yaratıcılığını bulmaya çalışır. Kırık kolye ve yere saçılmış inciler metaforu, kişinin eylemlerinin potansiyel sonuçlarını ima eder; kuralların ihlalini ve kısıtlamalardan kurtulmayı, aynı zamanda kaos ve öngörülemezlik olasılığını sembolize eder. Yazarın kendisini “vandalizm eylemine yakalanmış bir yazar” olarak tanımlaması da sanatsal yaratıcılık ile yerleşik normları yıkma kavramı arasındaki ilişkiyi vurgular (Chaimaa, 2023, s. 57). Leïla, yazma eyleminin nasıl yıkıcı veya radikal bir kendini ifade etme biçimi olabileceğini araştırır. Bekçinin buradaki varlığının beklenen tepkiyi oluşturduğu ve otorite ve sınırlar üzerine düşünmeyi tetiklediği varsayılmaktadır. Bu, yazarın kendisini sosyal gelenekler veya dış kısıtlamalar karşısında nasıl konumlandığını temsil edebilir.

Öte yandan yazar, insan yaşamının bir metaforu olarak Venedik imajını verir: Yazar, Venedik'i insan yaşamına benzetir ve onu "ölmek" şeklinde tanımlar. Bu benzetme, her şeyin, hatta en harika şeylerin bile bir gün yok olmaya mahkûm olduğunu düşündürür: "Venedik de ölüyor. Bunu düşünmek acıyı düşünmektir. Pencereden, yakında onu yutacak suları görüyorum. Üzerinde durduğu sallantılı ayaklıkları hayal etmeye çalışıyorum. Saraylarının suya ve çamura gömüldüğünü, ihtişamlı anılarının herkes tarafından unutulduğunu, taş döşemeli meydanlarının sifıra indiğini hayal ediyorum" (Slimani, 2021, s. 93). Bu durum, Leïla'nın durumunun ve babasının ölümünün bir yansıması olarak yorumlanır. Bu, anlatıcı için güzelliğin geçici olup olmadığı sorusunu gündeme getirir; bu hayal gücü, Leïla'nın elinde korkusunu ve şüphelerini keşfetmesi için güçlü bir araç haline gelir (Chaimaa, 2023, s. 57). Sonuçta Venedik ile ilgili bu görüntüler Leïla'nın kendi varoluşu üzerine düşünmeye davet eder ve hayatında bulduğu güzellik, onun bu gerçekliği kabul etme ve onda anlam bulma yeteneğinden kaynaklanır:

Venedik topraksız bir şehir. Terörsüz ve tuzdan başka zenginliği olmayan. Kendimizi dışarıdan, dışarıdan, yurt dışından besliyoruz. Bunu kendi tarihimin bir simgesi olarak görüyorum. Belki de yaşadığım yer orası, bu sivri yarımada benzeyen bir yer. Özünde paradoksal bir yer olan gümrük evinde. Ne gittiğim yeri tamamen terk ettim, ne de geldiğim yerde tamamen yaşadım. Transit halindeyim. Dünyalar arasında yaşıyorum. İşte buradayım, Gümrük'ün kalbinde yalnızım, krallığının kraliçesi, sakinleri yok, hayatsız ve ışıksız. Kimlik belgeleri vermeden, sebep göstermeden, kendimi haklı çıkarmadan odadan odaya dolaşıyorum. (Slimani, 2021, s. 128)

Öte yandan romancı, ev sahibi ülke Fransa ile arasında atalardan kalma bir bağ kurmaya çalışarak çoklu kimliğini savunmaya çalışır. Slimani, büyükannesinin Alsaslı olduğunu belirtir (Slimani, 2021, s. 40), Fas kökenini savunmaya heveslidir (Slimani, 2021, s. 65), Faslı sanatçıları över (Slimani, 2021, s. 3), Arap kökeniyle gurur duyar, kendisi ile Arap yazarlar (Slimani, 2021, s. 30) arasındaki bağlara dikkat çeker. Dahası, Fransızca konuşan kadının Arap diline (Slimani, 2021, s. 30) ve kültürüne (Slimani, 2021, s. 49) duyduğu ilgiyi belirtir. Bu bağlamda, Doğu ile Batı arasında bir bağ kurma projesini ortaya koyar. Dolayısıyla, kendisini indirgeyici bir kimliğe hapsetme niyetinde olması söz konusu olamaz. Bu nedenle de çoklu kimliğin gücüne katkıda bulunur.

3.3.KADIN İMAJI

Eserlerinde "kadın" temasını esas alan Slimani'ye göre tüm bölgelerde kadınlar bir bölgeden diğerine farklılık gösterse de sınırlara tabidir. Yazar, sınırların farklı ve hareketli

olmasına rağmen Fas'ta kadınları daha güçlü ve isyankâr bir şekilde hissettiğini belirtir bunun sebebini de kadınların kamusal alana erişiminin daha az olmasına bağlar. Yazar, kolektif için çalışan kadınları ve onların inançlarını savunmak için zaman ayıran herkese de büyük bir hayranlık duyduğunu vurgular.

Slimani, kadınlara dayatılan sosyal ve kültürel beklentilerin yanı sıra kadınların karşılaştıkları zorluklar ve kısıtlamalarla ilgili konuları da ele alarak gelenekçi bakış açlarına eleştirel bir gönderme yapar: “Ergenlik döneminde kaçış hayalleri, dolaşma arzuları, refakatçisiz geceler ve yoldan geçen biri olarak başkalarına bakıp, bakıldığım sokaklar ortaya çıktı. Bana yasak olduğu için hareket benim için özgürlükle eş anlamlı hale geldi. Kendini özgürleştirmek kaçmaktı, ev olan hapisaneyi terk etmektir” (Slimani, 2021, s. 78-79). Kadınları eve hapsedme anlayışının aksine Slimani, “kaçmak” eylemini de bir nevi özgürlüğe kavuşma olarak addeder.

Slimani, öyküsünde Fas toplumunda kadınların sosyal olarak eve kapanılmaları, gizli bir ikili hayat süren ve günlük yaşamın monotonluğundan kurtulmak için hapsedilme temasını ele alır. Bu takıntılı kaçış ve özgürlük arayışı, kişinin kendi bağımlılığına hapsedilmesinin bir biçimine dönüşür:

Ben bu dünyanın bir ürünüyüm ve büyük anneannelerim bu sınırların gerekliliğine inanan kadınlardı. Kuşkusuz kendilerine ait olan kapalı alanda daha büyük, daha geniş bir yaşamın hayalini kuruyorlardı. Fas toplumunda biraz anormal olan Alsaslı büyükannem, macera arzusuyla, cesaretiyle ve azmiyle etkilemişti. Atalarımın çektiği acıları ben hiç çekmedim ama her şeye rağmen kadınların hareketsiz, hareketsiz varlıklar olduğu, içeride dışarıdan daha güvende oldukları düşüncesi çocukluğumda kaldı. (Slimani, 2021, s. 80-81)

Romanda büyükannesinin anılması ise oldukça yüceltici bir şekilde yapılmıştır. Anlatıcı aslında büyükannesini model olarak gösterir. Özellikle bu kadının cesareti ve Fransız kökenleri vurgulanır (Slimani, 2021, s. 40). Bu atanın sıra dışı kişilik özelliğine ilişkin ilk anısında da anlatıcı kendisini yüceltmeyi amaçlamaktadır. Slimani, bu karakter özelliğini ailesinden aldığını iddia ederek, Faslı ve Arap kadınlarının gönüllü olarak itaat ettikleri suçlamasına karşı savunma yapar. Slimani yalnızca ailesinden değil, aynı zamanda tehlikelere göğüs germe seçimi gibi yurttaşlarından miras aldığı entelektüel kahramanlığını (Slimani, 2021, s. 10) meşrulaştırmaya çalışır.

Sosyal ve kültürel kısıtlamaların özgürleşmeye çok az yer bıraktığını ifade eden yazar, güç dinamiklerini, karşılanmamış arzuları, sosyal kısıtlamaları ve iç çatışmaları keşfetmek için de hapsetme temasını kullanır. Bu durum onun insanlık durumunun karanlık ve karmaşık yönlerini incelemesine ve bireyleri içeriden veya dışarıdan hapsedebilecek güçlere ışık tutmasına olanak tanır (Chaimaa, 2023, s. 14-15):

Bu belki de ev hayatının dehşetine olan edebi takıntımı açıklıyor. Bütün romanlarımda anneler zaman zaman geçici ve utanç verici bir şekilde çocuklarını terk etme arzusunu barındırırlar. Hepsinin birinin annesi olmadan önce oldukları kadına dair özlemleri var. Çocuklarına bir yuva, rahat ve güvenli bir yer, gülümseyen mahkûmları olacakları bir bebek evi yapma zorunluluğunun acısını çekiyorlar. (Slimani, 2021, s. 80-81)

Bununla birlikte Slimani, açık görüşlü, Fas toplumunun kendisine dayattığı normlara, engellere ve kısıtlamalara, erkeklerin ve Fas toplumunun bağımsız kadınlara yönelik bakış açısına meydan okuyan güçlü ve bağımsız bir kadındır. Yazar, kadınların karşılaştığı sorunlara dair farkındalık yaratmak, adaletsizlikleri kınamak ve cinsiyet eşitliğini desteklemek için edebiyatı kullanır: “Annem ve babam bizim özgür, bağımsız, seçimlerini ve fikirlerini ifade edebilen kadınlar olmamızı istiyordu. Ama ne onlar ne de biz, büyüdüğümüz ortama ve kamusal alanı yöneten bu “görünmez yasalara” kayıtsız kalırız” (Slimani, 2021, s. 80-81). Dolayısıyla Slimani, kadınların fırsatlarını ve seçimlerini sınırlayabilen aile veya sosyal baskılara ve geleneksel cinsiyet rollerine de dikkat çeker.

Slimani, erkeklerin egemen olduğu bir dünyadan kadınsı özneyi çıkarmaya çalışır. Leïla karakteri ile de kadınların yaşadığı hapsedilme karşısında kendini farklılaştırmaya, özgürleştirmeye ve diğerlerinden farklı bir şekilde yolunu çizmeye çalışır. Evrensel bir “ben” ile bireysel bir kimlik talep eden yazar, bu bağlamda tüm sosyal sınırları aşan birinci şahıs anlatımını kullanır: “Bize orada olmamız gerektiği söylendi. Yerinizde kalmalısınız” (Slimani, 2021, s. 82). Yani yazar, küreselleşme çağında artık kadınların kendilerini “belirli toplumsal gruplara ait olma bilinci” (Toualbi, 2000, s. 22) gibi bir toplumsal kimliğe bağlamayarak, aksine toplumsal kimliklerin temsillerini savunan kişisel bir kimlik oluşturmaları gerektiğini vurgular.

3.4.YOLCULUK

Leïla Slimani’nin *Le parfum des fleurs la nuit* eserinde “yolculuk” teması özel ve sembolik bir anlam taşır. Fiziksel yolculuk Slimani’nin, ailesinin memleketi Fas ile büyüdüğü ve yetişkinlik hayatını yaşadığı Fransa arasında seyahat etme deneyimini anlatır. Farklı

kültürlere sahip iki ülke arasındaki bu fiziksel hareketler tarihin merkezinde yer alır: “Beni bu aralıksız yolculuklara, bu kaçışa iten şeyin ne olduğunu gerçekten bilmiyorum. Bir yerde nasıl yaşayacağımı, etrafımdaki dünyayla bir olmayı, elementlerin ve doğanın tadını çıkarmayı bilmek isterim” (Slimani, 2021, s. 139). Bu fiziksel yolculuk aynı zamanda ailesinin nesiller boyunca yaptığı seyahatlerle, Fransa’ya göçleriyle ve kültürel kimlik sorunuyla da bağlantılıdır.

Bununla birlikte, yolculuk teması içsel yolculuğun da bir metaforudur. Yazar geçmişine, anılarına ve yaşadıklarına bakarak kendini daha iyi anlamak için içsel bir yolculuğa çıkar:

Fatima Mernissi, ‘Bulunduğunuz yerden ayrılamıyorsanız, zayıfların tarafında olduğunuz içindir’ diye yazıyor. Bu cümleyi yazarken elbette haremlere kapatılmış kadınları düşünüyor ama aynı zamanda eminim ki Tanca’nın yükseklerinden veya Atlantik kıyılarından başka bir yerin hayalini kuran ve orada yaşayan bu genç Faslıları da düşünüyor. Oraya ulaşmak için ölmeye hazırız. Hâkim olunmak, zayıfın yanında yer almak, hareketsizliğe zorlanmaktır. Mahallenizden, sosyal durumunuzdan, ülkenizden ayrılamamak. (Slimani, 2021, s. 139)

Bu içsel yolculuk, bir birey olarak kim olduğunu ve yaşam yolculuğunun onu nasıl şekillendirdiğini keşfeden bir kimlik ve anlam arayışıdır. Duygusal bir yolculuk olarak yolculuğu konu alan hikâye aynı zamanda yazarın yolculukları boyunca yaşadığı duyguları da yansıtır. Bunlar arasında kimliği, aile ilişkileri ve kişisel deneyimleriyle ilgili karmaşık duygular da vardır.

Duygular bireyin içsel yolculuğunda ve kendini anlamasında merkezi bir rol oynar. Genel olarak *Le parfum des fleurs la nuit* eserindeki yolculuk teması da fiziksel hareketi, içsel keşfi, zamanda yolculuğu ve duyguyu içeren zengin ve karmaşık bir metafordur; yazarın kişisel öyküsünü anlatırken ve daha geniş temaları keşfederken ortak bir konu olarak hizmet eder. Bunlar da kimlik, aile ve hafızadır:

Çocukluğumda her sabah İspanya, Fransa ve Kanada konsolosluklarının önünde uzun kuyruklar görürdüm [...] Herkes vize istiyordu. Avrupa hem nefret edilen hem de şiddetle arzu edilen bir bölge haline geliyordu. Tüm şehirlerin çatı teraslarında, televizyonlarda izlediğimiz ve insanları kıskançlıktan ürperten, ulaşılmaz bir dünyaya açılan çanak antenler vardı. (Slimani, 2021, s. 141-142)

Yazar, özgünlük arayışına girerek hem bir sanatçı hem de bir kadın olarak yolculuğunu araştırır. Duygu ve kırılganlık gibi en derin duygularını paylaşarak okuyucuyu bunları hissetmeye davet eder bu sayede okuyucu ile duygusal bir bağ oluşturma, empati uyandırma ve yazarların bile kırılgan anlarının olduğunu gösterme amacı güder. Gelenek ve modernlik arasındaki çatışmaları ele alan Slimani, modern ve Batılı değerlerden etkilenen toplumun genel yapısı ile ailesinin geleneksel beklentileri arasındaki çatışmayı gözler önüne sererek okuyucuların bu küresel çatışmalar hakkında düşünmesini ister. Kısacası iç odak, Leïla Slimani için yazma, yabancılaşma, hapsedilme ve kimlik temalarını keşfetmenin yanı sıra duygusal ve romantik bir atmosfer yaratmak için de etkili bir anlatım aracıdır: “Kamp yatağına uzanıyorum. Gözlerimi kapatıyorum. Rıhtımlara çarpan suyun sesini duyuyorum. İşte, uyanmakla uyku arasında diyorum kendi kendime” (Slimani, 2021, s. 39). Buradaki tek bir sahneden anlaşılacağı üzere odak, anlatıcı üzerinedir.

Eserde Leïla Slimani’nin coğrafi kaçışını görmek de mümkündür. Bu da Fransa’da yaşamayı tercih etmesidir. İki ülke arasındaki hayatını araştıran yazar, Fas’taki çocukluğunu ve Fransa’ya göç yolculuğunu hatırlatır: “Hayatım boyunca azınlıkta olduğum, kader ortaklığını başkalarıyla paylaşmadığım izlenimini edindim. Hiçbir zaman hiçbir geleneğe, törene saygı duymadım. Kolektif sevinçler beni korkutuyor. Fas’ta fazla Batılıyım, fazla Fransızca konuşuyorum ve fazla ateistim. Fransa’da ise köken meselesinden asla kaçmam [...]” (Slimani, 2021, s. 130). Bu yolculuk da Slimani’nin zamanı keşfetmesine, bir yere ait hissetmede yaşadığı zorlukları ve geçmişteki anları yeniden yaşamasına olanak tanır.

Leïla, bir yazar olarak ister olumlu ister olumsuz olsun, derin duygularını keşfetmesi ve ifade etmesi için bir alan sağlar ve kişisel hikâyesiyle bağlantılı olabilecek ağır duygulardan kaçır. Bu da duygusal bir kaçış olarak kabul edilir. Yazmanın aynı zamanda bir iç gözlem biçimi olduğu göz önünde bulundurulduğunda Leïla’nın iç dünyası, düşünceleri, şüpheleri ve arzuları keşfedilir: “Yazarların veya hayran olduğum kişilerin evlerini ziyaret etmeyi seviyorum. Dostoyevski’nin semaverini, Puşkin’in saç tutamını ya da Victor Hugo’nun çalışma masasını görünce ağladım. Bu dilsiz ve hareketsiz tanıklar bana dokunuyor ve beni duygusallaştırıyor” (Slimani, 2021, s. 86). Bu bağlamda yazar, nesnelerin ardında aslında her zaman anılar barındıklarını belirtir. Geçmiş zamana yapılan her yolculukta da yazarın duygu dünyası yoğunlaşır.

Diğer yandan, bu hikâye kültürel kimlik ve göç temalarını ele aldığı için yazarın kültürel kaçışı da gözlemlenir. Bu kaçış kültürel ve sosyal sorunlardan kaçmak için bir fırsattır (Chaimaa, 2023, s. 52): “Bu çelişkili görünebilir ama bana öyle geliyor ki bir yerde ancak onu

terk etme, onu terk etme olanağımız varsa yaşayabiliriz. Yaşamak, hapisliğin, zorla hareketsizliğin, eylemsizliğin tam tersidir” (Slimani, 2021, s. 141). Fas ve Fransız kültürleri arasında hayatını sürdüren Slimani, yazılarıyla karmaşık kültürel kimliğini doğrular ve bu iki dünyanın kimliğinin şekillenmesine nasıl yardımcı olduğunu araştırır.

4. SONUÇ

Postkolonyalizm kavramı sömürge güçlerinin sömürülen ulus ve halklar üzerinde bıraktığı kimlik krizi, ötekileştirme ve ırkçılık gibi olay ve olguları edebi türlerle inceleyen akımını belirtmek için kullanılır. Dolayısıyla yazarların geçmiş deneyimlerinden bahsetmesi, sömürge devletlerinin ve sömürülenlerin yaşadıklarını günümüzle ilişkilendirmesi açısından Frankofon edebiyattaki önemi dikkate alınmalıdır. Bu doğrultuda postkolonyal edebiyatta otobiyografik eserler travmatik sömürge deneyimlerin incelenmesi, yazarların yaşam yolculuğuna dair bilgiler vermesi ve ülkelerin tarihi ile ilgili olayları anlatması açısından önemli yere sahiptir. Özellikle 21. yüzyılda Afrikalı yazarların kendi hayatlarını anlattığı eserler her türlü egemen güçlerle mücadele etmenin aracı haline gelir.

Eserlerinde kimlik, aidiyet, kadın hakları, ırkçılık ve göçmen temalarını ele alması açısından Fas ve Frankofon edebiyatında önemli yeri olan Leïla Slimani, *Le parfum des fleurs la nuit* isimli otobiyografik romanı ile Fas halkının sömürge sonrasında yaşadıklarını kendi gözlem ve deneyimlerini anlatır. Sözü edilen romanda Slimani, Philippe Lejeune’ün otobiyografi tanımını temel alarak anlatıcı-yazar-karakter kimlikleriyle otobiyografik eserini oluşturur. Yazar, romanında Fas-Fransa kültürleri arasında yaşadığı kimlik karmaşasını, baba figürünü, aile ilişkilerini, kadının Fas toplumdaki yerini aktararak kendi içsellğine doğru bir yolculuk yapar. Bu çalışmada, Slimani’nin Fas-Fransa yolculuğundan hareketle *Le parfum des fleurs la nuit* eserinde kapatılma, kimlik sorunu, kadın imajı ve yolculuk temaları incelenmiştir.

Romandaki kapatılma teması, hem aile ve kültürel geleneklerin koruyucusu hem de yazar için çatışma ve ilham kaynağı olarak karmaşık bir rol oynar. Babasıyla da ilişkili olan bu tema, kimlik, aidiyet ve gelenek ile modernlik arasındaki çatışmayla bağlantılı olarak romanın temalarını anlamak için önemlidir. Babasının hapse girmesi ve ölümünden sonra beraat etmesi Slimani’nin yazma tarzını belirleyici etmendir. Yazarın yaşamında sürekli kapalı kalmak istemesi bu sebeple de bir müzede bir gece kapalı kalma arzusu dış dünyanın tehlikelerinden korunma, kendini ve dünyayı keşfetme isteğinden kaynaklanır.

Diğer yandan, *Le parfum des fleurs la nuit* eserinde Slimani, çifte kimliğe sahip olmanın zorluklarını anlatır. Yazarın karşılaştığı şüpheler, çelişkiler ve zorluklar aslında kimliğinin

karmaşık yönlerini araştırmak, yani kendini onaylamadır. Slimani, geçmişine sürekli dönerek yaşadıklarını sorgular ve şimdiki zamanı anlamaya çalışır. Bununla birlikte Slimani Fas toplumunda kadınların yaşadığı zorluklar ve kısıtlamalarla ilgili konulara da değinerek gelenekçi bakış açılarını kınar. Yazar, sessizlik içinde yaşayan kadınlara edebiyatı aracılığıyla ses vererek, kadın sesini duyurmaya çalışır.

Son olarak, *Le Parfum des fleurs la nuit* eserinde Slimani'nin yolculuk teması hem özel hem de sembolik anlamlardan oluşur. Fas ve Fransa arasında seyahat etme deneyimleri yazarın kültürel kimlik sorunlarıyla karşı karşıya kalmasına neden olur. Ayrıca yazarın geçmişine, anılarına ve yaşadıklarına bakarak kendini daha iyi anlamaya çalışması da içsel bir yolculuğa çıktığını, bir nevi kimlik ve anlam arayışında olduğunu gösterir. Slimani'nin kişisel hikâyesiyle ilgili ağır duygulardan, kültürel ve sosyal sorunlardan kaçması da duygusal ve kültürel bir kaçış olarak addedilir. Sonuç olarak yazar, Fas'taki çocukluğundan Fransa'da tanınmış yazarlığa uzanan hayat yolculuğuna dönüp bakar. Bu yansıma onun, benzersiz bir geçmişi ve yolculuğu olan, duygularını ve deneyimlerini özgün bir şekilde ifade eden bir birey olarak kendini öne sürmesine olanak tanır.

KAYNAKÇA

- Abadlia, N. (2023). De la Mémoire Postcoloniale à la Post-mémoire. Dans l'Amour la Fantasia d'Assia Djébar: Histoire ou Fiction? *Multilinguales*, (19), 1-12.
- Bekkaoui, H. (2023). Disorienting the Native Struggle for Independence: A Postcolonial Reading of Leïla Slimani's Historical Novel, *The Country of Others*. *International Journal of Language and Literary Studies*, 5(4), 77–94. <https://doi.org/10.36892/ijlls.v5i4.1469>
- Chaimaa, M. B. (2023). L'étude de soi dans le récit autobiographique *Le parfum des fleurs la nuit* de Leïla Slimani. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Belhadj Bouchaib-Ain Témouchent Üniversitesi, Cezayir.
- Djébar, A. (1985). *L'Amour, La fantasia*. Paris: J.C. Lattès.
- Gehrmann, S. (2006). La Traversée du Moi dans l'Écriture Autobiographique Francophone. *Revue de l'Université de Moncton*, 37(1), 67–92. <https://doi.org/10.7202/016713ar>
- Le Petit Robert (2024). *Le Robert Dico en Ligne*. <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/identite> (Erişim Tarihi: 01.10.2024).
- Lejeune, P. (1975). *Le Pacte Autobiographique*. Paris: Edition de Seuil.
- Motaabbid, B. (2024). Meta-roman, autobiographie et résilience dans « *Le parfum des fleurs la nuit* » de Leïla Slimani. *Polissema*, (24), 159-177.
- Ndong, Y. (2015). Les Écritures Africaines de Soi (1950-2010). Du Postcolonial au Postracial ? <https://journals.openedition.org/trajecitoires/1706> (Erişim Tarihi: 11.10.2024).
- Slimani, L. (2021). *Le Parfum des Fleurs la Nuit*. Paris: Editions Stock.
- Smouts, M. C. (2007). La Question de la Mémoire Postcoloniale. *Transcontinentales*, (6), 91-94.
- Sourieau, M. (2022). Review of the book “*Le parfum des fleurs la nuit* par Leïla Slimani”. *The French Review*, 96(1), 257.

EXTENDED ABSTRACT

The concept of postcolonialism refers to a movement that addresses issues such as identity crisis, othering, and racism created by colonial powers on colonized societies through literary genres. Therefore, the importance of postcolonialism in Francophone literature should not be overlooked, as it enables authors to address past experiences and relate the colonial experience to the present day. In this context, autobiographical works in postcolonial literature hold a significant place in terms of examining the traumatic experiences of the colonial period, shedding light on the personal life stories of the authors, and conveying the historical processes of countries. Especially in the 21st century, autobiographical texts written by African authors have become a means of resistance against dominant powers.

Leïla Slimani, who frequently addresses themes of identity, belonging, women's rights, racism, and migration in her works, occupies an important position in Moroccan and Francophone literature. In her autobiographical novel *Le parfum des fleurs la nuit*, the author conveys the transformations experienced by postcolonial Moroccan society through her own observations and experiences. In this work, Slimani builds an autobiographical structure by overlapping the identities of the narrator, the author, and the characters, based on Philippe Lejeune's definition of autobiography. Throughout the novel, she embarks on an inner journey by addressing her identity conflict between Moroccan and French cultures, the figure of the father, family relationships, and the status of women in Moroccan society. In this study, based on Slimani's personal and cultural journey between Morocco and France, the themes of "confinement," "identity issue," "female image," and "journey" are examined in *Le parfum des fleurs la nuit*.

In the novel, the theme of "confinement" plays a multi-layered role as both a carrier of familial and cultural traditions and a source of conflict and inspiration for the author. his theme is of central importance for understanding the tension between identity, belonging, tradition, and modernity, particularly in the context of her relationship with her father. Her father's imprisonment, followed by his posthumous exoneration, is a turning point that deeply influences Slimani's literary approach. The author's lifelong desire to retreat into closed spaces, such as her wish to remain locked in a museum overnight, reflects both a desire to protect herself from the outside world and to explore her inner world and surroundings.

On the other hand, in her work *Le parfum des fleurs la nuit*, Slimani addresses the difficulties that come with having a dual identity. The doubts, internal contradictions, and

obstacles she faces are in fact part of the process of discovering the multi-layered structure of her identity and redefining herself. Slimani questions her past experiences and, through this questioning, tries to make sense of the present. In addition, she draws attention to the pressures and restrictions faced by women in Moroccan society, criticizing traditional perspectives and standing up against the invisibility of women in society. She aims to make women's voices visible through literature by giving a voice to women who have been condemned to silence.

The theme of “journey” in *Le parfum des fleurs la nuit* carries both individual and symbolic meanings. The physical journeys between Morocco and France reveal the author's dilemmas regarding her cultural identity and issues of belonging. At the same time, her focus on the past, memories, and experiences shows that Slimani has embarked on an inner journey, striving to redefine her identity and existence. At times, her desire to distance herself from personal pain and social pressures also implies an emotional and cultural escape. Ultimately, Slimani confronts both her personal and cultural memory by looking back on her life journey from her childhood in Morocco to her literary identity in France. This internal and external journey allows her to position herself as an author and come to terms with her past.

MESLEK TANIMLARINDA ÇİNCE ÖRTMECE SÖZLER VE TÜRKÇE ANLAM YANSIMALARI: DİLSEL VE SEMANTİK BİR İNCELEME

EUPHEMISTIC EXPRESSIONS IN CHINESE OCCUPATIONAL TERMS AND THEIR TURKISH SEMANTIC REFLECTIONS: A LINGUISTIC AND SEMANTIC ANALYSIS

Canan CANDAN KANAR

Dr. Öğr. Gör., Konya Karatay
Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek
Okulu, Konya, Türkiye

Lecturer Dr., Konya Karatay
University, School of Foreign
Languages, Konya, Türkiye

ORCID: 0000-0003-0741-8488

Email: canan.candan@karatay.edu.tr

Geliş Tarihi/Submitted:

23.02.2025

Kabul Tarihi/Accepted:

17.04.2025

Anahtar Kelimeler:

Çince Örtmece Söz, Meslekler,
Sosyo-kültürel Bağlam, Dilbilim

Keywords: Chinese Euphemistic
Expressions, Professions, Socio-
cultural Context, Linguistics

Kaynak gösterme/Citation:

Candan Kanar, C. (2025). "Meslek
Tanımlarında Çince Örtmece Sözler
ve Türkçe Anlam Yansımaları: Dilsel
ve Semantik Bir İnceleme". *World
Language Studies (WLS)*, 5 (1): 22-42

Öz

Örtmece sözlerin temel işlevlerinden biri, olumsuz veya rahatsız edici olabilecek kavramları yumuşatmak ve daha kabul edilebilir bir çerçevede sunmaktır. Bu özellik, günlük iletişimde olduğu gibi mesleklerin ifade edilmesinde de önemli bir rol oynamaktadır. Günümüzde meslek çeşitliliği oldukça geniş bir yelpazeye yayılmış olup, bazı meslekler doğrudan adlandırılabilirken bazı meslekler için örtmece sözlerin kullanımı daha yaygın hale gelmiştir. Özellikle toplum içinde statü bakımından düşük görülen veya belli bir kesim tarafından olumsuz algılanabilecek meslekler için, örtmece sözlerin tercih edildiği görülmektedir. Bu kullanımın temel amaçları arasında, meslek sahiplerini dışlayıcı veya küçümseyici ifadelerden korumak, mesleğe dair olumsuz çağrışımları azaltmak ve toplumda bu mesleklerin daha saygın bir konuma sahip olmasını sağlamak yer almaktadır. Örtmece sözler, yalnızca dilde bir nezaket unsuru olmanın ötesinde, mesleklerin toplum içindeki algısını şekillendiren güçlü bir araç olarak da değerlendirilmektedir. Bu makale, Çince meslek tanımlarında kullanılan örtmece sözlerin dilsel ve semantik özelliklerini incelemektedir. Mesleklerin sosyo-kültürel algısı, tarihsel bağlamı ve düşük statülü iş kollarını yüceltme amacıyla kullanılan örtmece ifadeler üzerine odaklanılmıştır. Makale, geleneksel ve modern dönemlerde meslek örtmece sözlerinin gelişimini, toplumsal statü farklılıklarının dile etkilerini ve çeşitli meslek gruplarına dair örnekleri semantik analiz yöntemiyle ayrıntılı bir şekilde ele almaktadır. Çalışma ayrıca, Çince ve Türkçedeki benzer kullanımları karşılaştırarak diller arasında örtmece sözlerin anlam ve kullanım farklılıklarına ışık tutmayı amaçlamaktadır.

Abstract

The One of the primary functions of euphemistic expressions is to soften concepts that may be perceived as negative or discomforting and to present them in a more acceptable framework. This characteristic plays a crucial role in the designation of professions, just as it does in everyday communication. Today, the diversity of professions spans a broad spectrum; while some professions can be directly named, others are more commonly referred to using euphemistic expressions. Particularly for professions perceived as lower in status within society or those that may be negatively regarded by certain groups, euphemistic expressions are frequently preferred. The primary objectives of this usage include protecting professionals from exclusionary or derogatory language, reducing negative connotations associated with the profession, and enhancing its social respectability. Euphemistic expressions, therefore, go beyond being mere linguistic politeness; they function as powerful tools that shape the perception of professions within society. This study examines the linguistic and semantic characteristics of euphemistic expressions used in the designation of professions in Chinese. It focuses on the socio-cultural perception of professions, their historical context, and the role of euphemistic expressions in elevating the status of lower-tier occupations. The article provides an in-depth semantic analysis of the evolution of euphemistic expressions for professions in both traditional and modern contexts, the impact of social status differences on language, and examples related to various professional groups. Additionally, the study compares similar uses in Chinese and Turkish, aiming to shed light on the differences in meaning and usage of euphemistic expressions across these languages.

1. GİRİŞ¹

Dilin toplum üzerindeki etkisi ve bireyler arası iletişimdeki rolü, köklü sosyo-kültürel dinamikleri yansıtmaktadır. Çince, meslek örtmece sözleri bu dinamiklerin çarpıcı bir örneğidir. Meslek tanımları, toplumsal statü algısının ve bireysel saygının çeşitli örtmece sözlerle dile getirildiği alanları temsil etmektedir. Geleneksel Çin toplumundan modern döneme kadar, kimi meslek grupları toplum tarafından normal karşılanırken kimi meslek grupları daha düşük statülü olarak algılanmış ve bu algıyı değiştirmek amacıyla yüceltici dil olarak örtmece sözler kullanılmıştır.

Bu makale, meslek örtmece sözlerinin tarihsel bağlamını, taşıdıkları anlam katmanlarını ve kullanım alanlarını kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Çince meslek örtmece sözleri oldukça geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Ancak, tüm meslek dallarını detaylı bir şekilde ele almak araştırma kapsamını oldukça genişleteceğinden, belirli meslek gruplarına odaklanılmıştır. Özellikle toplum tarafından olumlu karşılanan mesleklerle, statü açısından daha düşük görülen ve bu nedenle örtmece sözlerin yoğun biçimde kullanıldığı meslekler karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu sayede, farklı toplumsal algılar ışığında meslek örtmece sözlerinin nasıl şekillendiği ve dil içindeki işlevselliği daha net bir biçimde ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada, meslek tanımlarında kullanılan örtmece sözlerin semantik yapıları ayrıntılı olarak incelenmiştir. Araştırma sürecinde, daha önce yapılmış akademik çalışmalar, sözlükler ve dilbilimsel analizlere dayalı kaynaklardan faydalanılmıştır. Elde edilen veriler, semantik analiz yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiş ve özellikle anlam aktarımı, metaforik anlatım, örtmece sözlerin oluşum mekanizmaları ve sosyo-kültürel bağlam içindeki dönüşümleri üzerinde durulmuştur.

Bu çalışmanın temel amaçlarından biri, özellikle düşük statülü meslek gruplarının örtmece sözler aracılığıyla nasıl yeniden tanımlandığını ve bu dilsel dönüşümün toplumsal algılar üzerindeki etkilerini analiz etmektir. Ayrıca, örtmece sözlerin kullanımının zaman içinde nasıl değiştiğini, hangi faktörler nedeniyle yeni örtmece sözlerin ortaya çıktığını ve meslekler arası statü farklarının dil yoluyla nasıl ifade edildiğini açıklamak hedeflenmiştir. Bu doğrultuda, dilin toplumsal yapılarla olan etkileşimi, mesleklerin algılanış biçimlerine yansıyan dilbilimsel süreçler bağlamında ele alınmıştır.

¹ Bu çalışma Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde Asya Çalışmaları Anabilim Dalında 2024 yılında tamamladığımız “Türkçe ve Çince Yer Alan Örtmece Sözlerin Dil Bilimi Açısından Karşılaştırmalı Analizi” başlıklı doktora tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

2. ÇİNCEDE YER ALAN MESLEK ÖRTMECE SÖZLERİNE GENEL BİR BAKIŞ VE TÜRKÇE ÖRNEKLEMELER

İş sahibi olmak ve çalışmak, bireylerin ekonomik ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve yaşamlarını sürdürebilmesi için temel bir gereklilik olarak kabul edilmektedir. Bu süreç, her bireye toplumda bir yer edinme, üretime katılma ve emeğinin karşılığını alma fırsatı sunmaktadır. Ancak günümüzün ekonomik koşulları değerlendirildiğinde, bireylerin herhangi bir gelir kaynağına sahip olmaksızın yaşamlarını sürdürmelerinin oldukça güç olduğu görülmektedir. Gelirlerin, temel yaşam giderlerini karşılamakta yetersiz kaldığı bu dönemde, bireyler geçimlerini sürdürebilmek amacıyla ek bir iş ya da gelir kaynağı arayışı içerisine girmektedir. Farklı meslekler toplumda farklı statü seviyelerine sahiptir; bazıları prestijli, bazıları ise daha alt seviyelerde yer almaktadır. Toplumsal değer yargıları çoğu zaman bireylerin mesleklerine ve gelir düzeylerine göre şekillenmektedir. Örneğin, takım elbise ve kravat giymiş bir kişi ya da üniforma taşıyan bir birey, sokakta çalışan birine kıyasla “etiket” algısı nedeniyle daha fazla saygı ve değer görebilmektedir. Bu durum, bireylerin kendi mesleklerinden memnun olmadıkları ya da toplumsal baskılardan kaçınmak istedikleri durumlarda, iş tanımlarında örtmece ifadeler kullanmalarına yol açmaktadır. Bu tarz örtmece ifadeler yalnızca işi yapan kişiler tarafından değil, aynı zamanda onlara hitap eden ya da işi açıklamaya çalışan kişiler tarafından da tercih edilmektedir (Candan Kanar, 2024, ss. 258-259).

Ruiqin, Shuqin ve Hong’a göre, Çince de yer alan mesleklerle ilgili örtmece ifadeler, genellikle toplum tarafından daha düşük statülü olarak algılanan meslekler için daha saygın ve olumlu bir şekilde tanımlanmayı amaçlayan terimlerdir. Bu tür örtmece sözler, düşük statüdeki meslek gruplarının itibarını artırmayı ve sektördeki kelime dağarcığını zenginleştirmeyi sağlamaktadır. Örneğin, “işçi” terimi genellikle düşük gelirli, basit ve tekrarlayıcı işlerle ilişkilendirilirken, bu terim yerine “beyaz yakalı” kavramına karşıt olarak “mavi yakalı” ifadesi kullanıldığında, belirli bir statü eşitliği yaratma amacı güdülmektedir. İş ve çalışanın statüsüne dayalı olarak türetilen örtmece ifadeler, iş kaybı ve işsizlik² gibi hassas konularda da kendini göstermektedir. Bu tür durumlar genellikle kişiye rahatsızlık verdiğinden, örtmece ifadelerin kullanımı yaygın bir davranış haline gelmiştir (2016, ss. 248-249). Yazarlara göre ayrıca, eski Çin toplumunda “láo xīn zhě zhì rén 劳心者治人, láo lì zhě zhì yú rén 劳力者治于人” anlayışı, yani zihinsel emek verenlerin insanları yönetip, fiziksel emek verenlerin ise onlara hizmet ettiği düşüncesi oldukça belirleyici bir rol oynamıştır. Feodal sistemin Çin’de uzun süre hâkim olması nedeniyle ezilen sınıfın

² Çince de işsizlik için kullanılan örtmece sözlerin detayı için bakınız: Candan Kanar, 2024, ss. 284-288.

kölelik durumu hiçbir zaman iyileşmemiştir. Bu durum, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar devam etmiştir. Ancak, Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra “^{gōng zuò bù fēn guì jiàn}工作不分贵贱 işin değerinin düşük ya da yüksek olarak ayrılması gerektiği” ve “^{láo dòng rén mín zuì guāng róng}劳动人民最光荣 çalışanların, insanların en saygın ve onurlu kesimi” olduğu anlayışları egemen olmuştur. Bu dönemde, planlı ekonomi anlayışı ile eşitlikçi düşüncelerin ön plana çıkması, örtmece sözlerin yaygınlık kazanmasını engellemiş ve bu ifadelerin etkisini zayıflatmıştır. Ancak zamanla “^{sān bǎi liù shí háng}三百六十行 , ^{háng háng chū zhuànguān}行行出状元 üç yüz altmış meslek var ve her mesleğin de bir ustası vardır” şeklindeki atasözüyle eşitlik ilkesinin ön plana çıkması sekteye uğramış ve mesleklerin yüksek ve düşük olduğu yönündeki algılar tam anlamıyla ortadan kaldırılamamıştır. Reform ve açılım süreciyle birlikte, gelir farklılıkları daha belirgin hale gelmiş ve bazı meslek gruplarına dair yeni örtmece sözler ortaya çıkmıştır (2016, s. 252; Xiao, 2004, s. 98).

Wang'ın aktarımıyla, Çin'in geleneksel kültüründe saygınlık sıralaması şu şekilde belirlenmiştir: “^{tiān}天 gökyüzü/ Tanrı/ Yaratıcı/ cennet³”, “^{dì}地 yeryüzü”, “^{jūn}君 hükümdar”, “^{qīn}亲 ebeveyn” ve “^{shī}师 öğretmen”. Tüm bu değerler önemli olmakla birlikte, öğretmene karşı duyulan saygı özel bir yere sahiptir. Bu yüzden öğretmen ve usta anlamına gelen ^{shī}师 karakteri, sosyal yaşamda geniş bir kullanım alanına sahiptir. Bu terim, tanımlanan durumun toplumsal statüsünü ve kimliğini yüceltmeye yönelik bir araç olarak kullanılır; böylece saygı ve hayranlık gibi duygular ön plana çıkarılmak istenmiştir. Aynı saygı ve statü yükseltme yaklaşımı, Çince de birçok meslek tanımında da gözlemlenmektedir. Örneğin, bir restoranda çalışan aşçı için “^{měi shí}美食 ^{pēng tiáo shī}烹调师 gurme şef”, barmen için “^{jī wěi jiǔ tiáo jiǔ shī}鸡尾酒调酒师 kokteyl uzmanı/ barmen”, kuaför için “^{měi róng}美容 ^{měi fà shī}美发师 güzellik ve saç bakım uzmanı”, terzi için “^{fú zhuāng cái jiǎn shè jì shī}服装裁剪设计师 giysi tasarım uzmanı”, iç mimar için “^{jiā jū zhuānghuáng shè jì shī}家居装潢设计师 ev dekorasyon uzmanı” gibi ifadelerde ^{shī}师 karakteri kullanılmaktadır. Benzer bir kullanım, teknisyen anlamına gelen “^{jì shī}技师” örtmece sözünde de görülmektedir. ^{jì shī}技师 terimi, teknisyenlerin yanı sıra hamamda kese, masaj ve ayak bakımı gibi

³ 天 kavramının daha detaylı okuması için bakınız: Gönder, 2017, ss.153-157.

hizmet sektörü çalışanları için de kullanılmaktadır. 技 karakteri yetenek, 师 karakteri ise usta anlamına gelmektedir. Meslekleri yüceltmek için kullanılan bir diğer terim, akademik alanda doktora yapmış kişilere atıfta bulunan “博士 doktor” kelimesidir. Örneğin, çay konusunda derin bilgiye sahip olan çay evi çalışanlarına “茶博士 çay doktoru”, barmenlere “酒博士 içki doktoru” ve stajyerlere “小博士 küçük doktor” gibi saygı içeren ünvanlar verilmektedir. 酒博士 terimi, aslında yabancı dillerden alınmış bir örtmece sözdür. Bu terim, bazı yabancı ülkelerde barmen ya da Dr. Likör olarak anılmakta, Çin’de ise içki konusunda derin bilgisi olan kişiler için kullanılmaktadır (2011, s. 283).

Çince de ayrıca, 师 ve 博士 karakterlerinin yanı sıra 公 karakteri de mesleklerin yüceltilmesinde ve statü simgesi olarak kullanılmaktadır. Örneğin, geçmişte çiftçilere duyulan saygıyı ifade etmek için “田公 çiftçi” terimi, büyük bir evin kapısında bekleyen, posta alımını kontrol eden kişilere ise “院公 hizmetkar” ifadesi kullanılmıştır. Bu ve benzeri düşük statülü mesleklerde, 师, 博士 ve 公 gibi karakterlerin tercih edilmesinin amacı, mesleği icra eden kişinin uzmanlık ve başarı düzeyini vurgulamaktır. Düşük statüde kabul edilen bu iş kollarında, mesleğin özel bir beceri ve ustalık gerektirdiği anlatılmak istenmiş ve böylece çalışanlar daha saygın bir konumda gösterilmeye çalışılmıştır. Bu sayede, bu meslek gruplarının toplumsal konumlarını güçlendirmek ve daha iyi bir statüye sahip olmalarını sağlamak hedeflenmiştir (Ruiqin ve diğerleri, 2016, ss. 252-254; Yang Ru, 2019, s. 53).

2.1.ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ BAĞLAMINDA ÖRTMECE SÖZLER

Öğretmenlik, hiç kuşkusuz en saygın ve kutsal mesleklerden biridir. Çince de, öğretmenlik mesleğini tanımlamak için kullanılan pek çok örtmece ifade bulunduğu görülmektedir. Bu ifadelerden bazıları, farklı meslek gruplarıyla yapılan benzerlikler sonucu türetilmiştir. Örneğin, “园丁” örtmece sözü, ilk başta bahçıvanlık mesleğini ifade etmek için kullanılmıştır; ancak aynı zamanda öğretmenler için de güzel adlandırma olarak benimsenmiştir. Bu terimin öğretmen için tercih edilmesinin nedeni, bir bahçıvanın çiçekleri titizlikle yetiştirmesi gibi, bir öğretmenin de öğrencilerini dikkatle eğitmesi, onlara değerli bilgilerle beslemesi ve onları geliştirmesidir. Diğer bazı örtmece ifadeler ise daha genel

anamlarla kullanılmaktadır. Örneğin, öğretmen için kullanılan “^{dào shī}导师” terimi, daha geniş bir alanda, toplumun ilerlemesinde etkili olan düşünürler, siyasetçiler ve toplumsal reformcular gibi saygın ünvanlara sahip kişiler için de kullanılmaktadır. Çünkü bu kişiler de insanlık için birer öğretmen olarak kabul edilmektedir. Çince öğretmenlik mesleği için kullanılan örtmece sözler, aslında birer ünvan olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, “^{shī zhǎng}师长 öğretmen” terimi, daha kıdemli öğretmenler için kullanılırken; “^{dà shī}大师 üstat”, “^{zōng shī}宗师üstat” ve “^{zōngjiàng}宗匠üstat” ifadeleri, belirli bir alanda uzmanlaşmış, yüksek başarıya ulaşmış ve geniş bir kitle tarafından tanınan, saygı gören bilim insanları ve sanatçılar için kullanılmaktadır. “^{sī shī}思师” terimi ise akıl hocası anlamına gelmektedir ve hayatın her alanında rehberlik yapan, büyük emeği olan öğretmenler için tercih edilen bir ifadedir. “^{fù shī}父师 üstat” terimi ise yaşlı öğretmenler için onursal bir ünvanıdır. “^{bó shì}博士” örtmece sözü ise sadece doktora derecesine sahip kişileri tanımlamakla kalmaz, aynı zamanda belirli bir alanda derinlemesine bilgi ve sağlam bir temele sahip öğretmenler ve bilgili kişiler için de kullanılmaktadır. Bazı örtmece ifadeler ise hem meslek tanımında hem de dolaylı olarak imalarda kullanılmaktadır. Örneğin, “^{jiào shòu}教授” kelimesi, profesör anlamına gelirken, aynı zamanda mizahi bir anlamda da kullanılmaktadır. Bu terim, genellikle belirli bir konuya dair derin bilgi sahibi ve iyi konuşabilen kişiler için, Türkçedeki benzeri kullanım gibi, metafor olarak kullanılmaktadır. “^{fū zǐ}夫子 üstat” terimi, geçmişte öğretmenler için bir saygı ifadesi olarak kullanılmaktaydı. Örneğin, “^{kǒng fū zǐ}孔夫子” ifadesi, Konfüçyüs (^{kǒng zǐ}孔子) için kullanılan onursal bir ünvanıdır ve aynı zamanda Konfüçyüs’ün kendisini tanımlamaktadır; ancak günümüzde bu ifade, eski kitaplara ilgi duyan ve geçmişteki fikirlere takılı kalan kişiler için “kitap kurdu” ya da sürekli çalışan öğrenciler için “inek” gibi alaycı anlamlar taşıyan bir şekilde kullanılmaktadır. “^{xī xī}西席 batı koltuğu” örtmece sözü, zaman içinde farklı kullanımlar kazanmıştır. Başlangıçta, Çin’in antik döneminde öğretmenlere saygı gösterilerek kullanılan bu terim, zamanla misafirlere gösterilen saygının bir ifadesi olmuştur. Çin kültüründe batı yönü önemli bir yer tuttuğundan, geçmişte misafirler batıya, ev sahibi ise doğuya otururdu. Günümüzde ise, edebiyatla ilgilenen kişiler, özellikle yaşlılara hitap ederken bu terimi mektuplarında kullanılmaktadır. “^{rén lèi línghún de gōngchéng shī}人类灵魂的工程师 insan ruhunun mühendisi” ifadesi, öğretmenler için övgü dolu bir hitap olarak kullanıldığı gibi, aynı zamanda eserleriyle insanları

etkileyen yazarlar ve sanatçılar için de kullanılmaktadır. Bu ifade, insanları eğitip, ruhlarını şekillendirerek onları erdemli ve ahlaklı bireyler haline getiren kişileri tanımlamaktadır (Wang, 2011, ss. 277-279).

2.2.SİLAHLI KUVVETLER BAĞLAMINDA ÖRTMECE SÖZLER

Bir diğer önemli meslek ise silahlı kuvvetlerdir. Silahlı kuvvetler, bir ülkenin güvenliği ve istikrarı için temel unsurlardan biridir. Hem iç hem de dış tehditlere karşı koruma sağlayan bu meslek grubu, toplumun huzurunu ve düzenini temin etme görevini üstlenmektedir. Çince, asker ve polis gibi güvenlik güçleri için kullanılan örtmece sözler genellikle koruma, güvenlik ve düzen kavramlarını vurgulayan karakterler içermektedir. Örneğin, “^{chéng shì wèi shì}城市卫士” ifadesi “şehir muhafızları” anlamına gelerek, kamu güvenliğini sağlayan asker veya polisleri tanımlamak için kullanılmaktadır. Benzer şekilde, “^{gōnggòng zhì xù de shǒu hù shī}公共秩序的守护师” kamu düzeni koruyucusu” örtmece sözü, kamu güvenliğini sağlayan görevlilere duyulan saygıyı yansıtmaktadır. Ayrıca, “^{gòng hé guó wèi shì}共和国卫士” Cumhuriyet Muhafızları” ifadesi, Çin Halk Kurtuluş Ordusu’na katılan askerlere verilen onursal bir ünvan olarak kullanılmaktadır (a.g.e., s. 287). Geleneksel Çince askerler için kullanılan bazı örtmece sözler zamanla yerlerini daha doğrudan ifadelerle bırakmıştır. Örneğin, geçmişte askerleri tanımlamak için kullanılan “^{chī liáng}吃粮” askerlik yapmak”, “^{liáng zǐ}粮子” asker” ve “^{qiū bā}丘八”asker” gibi terimler günümüzde yaygın olarak kullanılmamaktadır. Bunların yerine, doğrudan “^{bīng rén}兵人” ve “^{shì bīng}士兵” gibi asker anlamına gelen kelimeler tercih edilmektedir. Bu değişim, modern toplumda mesleklerin daha açık ve doğrudan tanımlanmasına yönelik eğilimin bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

2.3.SAĞLIK HİZMETLERİ BAĞLAMINDA ÖRTMECE SÖZLER

Çince meslek örtmece sözlerinin bazıları, meslek sahiplerinin giydiği üniformaların rengi ve şekline bağlı olarak oluşturulmuştur. Örneğin, sağlık sektöründe çalışan doktorlar, hemşireler ve diğer sağlık görevlileri genellikle beyaz üniforma giydikleri için onlar için kullanılan örtmece sözler de bu renkle ilişkilendirilmiştir. “^{bái yī tiān shǐ}白衣天使” beyaz kıyafetli melek” ve “^{bái yī zhàn shì}白衣战士” beyaz kıyafetli savaşçı” ifadeleri, sağlık çalışanlarının özverili ve kahramanca çalışmalarını vurgulayan örtmece sözlerdir. Bununla birlikte, günümüzde hemşireler için doğrudan “^{hù shì}护士” kelimesi kullanılmaktadır. Doktorlar için ise tarihsel süreçte bazı terimler

değişiklik göstermiştir. Eskiden “^{yī jiàng}医匠” kelimesi doktorları tanımlamak için kullanılırken, günümüzde daha yaygın olarak “^{yī shēng}医生”, “^{dài fu}大夫”, “^{yī jiā}医家”, “^{yī shī}医师” ve “^{fāng jiā}方家” gibi terimler tercih edilmektedir. Burada özellikle “^{yī}医” karakteri hem doktor hem de tedavi etmek anlamına gelirken, “^{fāng jiā}方家” ifadesi doktorların hastalar için reçete (^{fāng jī}方剂) yazmalarıyla ilişkilendirilerek oluşturulmuştur. Ayrıca, doktorların mesleki uzmanlıklarını ve toplumdaki itibarlarını vurgulayan “^{xián yī}贤医bilge doktor”, “^{míng yī}名医ünlü doktor” ve “^{jiàn kāng wèi shì}健康卫士 sağlık muhafızları” gibi örtmece sözler de kullanılmaktadır. Benzer şekilde, postacılar için kullanılan örtmece sözler de giydikleri üniformanın rengine ve mesleklerinin işlevine dayalı olarak şekillenmiştir. Eskiden postacılara “^{yóu chāi}邮差” denilirken, günümüzde yeşil üniformaları nedeniyle “^{lǜ yī shǐ zhě}绿衣使者”, yani “yeşil kıyafetli elçi” ifadesi yaygın hale gelmiştir. Bunun yanı sıra, postacıların genellikle müjdeli haberler getirdiği düşüncesiyle, onlara “^{qīng niǎo}青鸟mavi kuş” olarak da hitap edilmektedir. Aynı şekilde, geçmişte hizmetçi kızlar siyah kıyafet giydiği için onların adlandırılmasında da kıyafet rengine atıfta bulunularak “^{qīng yī}青衣” ifadesi kullanılmıştır. Daha sonraki dönemlerde bu terim, Pekin Operası’nda kadın karakterleri tanımlayan “^{zhèng dàn}正旦” kelimesi ile eş anlamlı hale gelmiştir (Li, 2021, ss. 90-97; Ruiqin ve diğerleri, 2016, s. 253).

Türkçede ise sağlık çalışanları için yaygın olarak kullanılan örtmece sözlerden biri “beyaz melek” ifadesidir. Bu ifade, sağlık personelinin özverili çalışmalarını ve insanlara yardım etme misyonlarını yüceltmektedir. Bunun yanı sıra, sağlık çalışanlarının mesleki fedakarlıklarını ve toplum için taşıdıkları değeri vurgulayan “hayat kurtaranlar”, “kutsal eller”, “sağlık savaşçısı” ve “şifa dağıtan kişiler” gibi farklı örtmece sözler de yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu tür ifadeler, sağlık çalışanlarının sadece tıbbi bilgi ve becerileriyle değil, aynı zamanda insani yönleriyle de toplumda önemli bir yere sahip olduklarını göstermektedir. Bu örnekler, meslek gruplarının toplum içindeki algılarının ve kimliklerinin dil aracılığıyla nasıl şekillendiğini göstermesi açısından önemlidir. Üniformaların ve meslekle ilişkilendirilen sembollerin, örtmece sözlerin oluşumunda etkili olduğu ve bu sözlerin zamanla değişerek güncellenebildiği görülmektedir.

2.4.DİN HİZMETLERİ BAĞLAMINDA ÖRTMECE SÖZLER

Çince bazı mesleklerin tanımlanması, o mesleklerin özelliklerini ortaya koyarak yapılmaktadır. Bu yaklaşım, sadece mesleğin adını değil, aynı zamanda o mesleği icra eden kişilerin niteliklerini ve görevlerini de vurgulamaktadır. Böylece meslekler, toplumdaki yerlerini, önemlerini ve katkılarını yansıtacak şekilde daha anlamlı bir hal alır. Budist rahipler, rahibeler ve keşişler için yaygın olarak evini, dünyasını terk etmiş anlamına gelen “出家人”^{chū jiā rén} din adamı” örtmece sözü kullanılmaktadır. Yang Ru’ya göre bu ifade, onların dünya işleriyle ilgilenmeyen kişiler olmalarından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, Budizm’de manastıra girmek için kişilerin saçlarını tıraş etmeleri gerektiğinden, saçını tıraş etmek anlamına gelen ve bu durumu anlatan “落发”^{luò fà} ve “落替”^{luò tì} gibi örtmece sözler de kullanılmaktadır. Keşişler için kullanılan bir diğer örtmece söz ise “上人”^{shàng rén} dir. Burada 上^{shàng} (üst) ve 人^{rén} (insan) karakterleri birleştirilerek keşişlere, hem erdem ve bilgeliği içlerinde barındıran, hem de dışarıda mükemmel davranışlar sergileyen kişiler olarak üstün bir konumda oldukları vurgulanmıştır (Zhang, 1996, s. 200).

2.5.RESSAMLAR VE ZANAATKÂRLAR BAĞLAMINDA ÖRTMECE SÖZLER

Geçmişte, ressamı tanımlamak için de çeşitli örtmece sözler kullanılmıştır. Bunlardan biri de “丹青手”^{dān qīngshǒu} ifadesidir. Bu örtmece söz, ressamın eserlerinde sıklıkla kullandıkları “丹”^{dān} kırmızı” ve “青”^{qīng} mavi” renklerinden ve resim yaparken en önemli araçları olan “手”^{shǒu} el” karakterinden türetilmiştir (Yang Ru, 2019, s. 54). Bu ifadeye bakıldığında, mesleğin doğasını ve gerekliliklerini yansıtan, özenle seçilmiş karakterlerden oluştuğu görülmektedir. Sanatın sadece görsel değil, dilsel olarak da dikkatle işlendiği anlaşılmaktadır. Günümüzde ise ressamlık mesleği tabu içermeyen bir alan olduğundan, doğrudan “画家”^{huà jiā} ressam” veya “画师”^{huà shī} ressam” gibi ifadeler yaygın olarak kullanılmaktadır. Benzer şekilde, yetenekli zanaatkârları tanımlamak için kullanılan “工匠”^{gōngjiàng} örtmece sözü de dikkate değerdir. Buradaki “匠”^{jiàng} karakteri, el işçiliğinde ustalaşmış kişileri ifade etmektedir. Bu nedenle, doğrudan “usta” veya “usta başı” gibi ifadeler yerine, daha saygın ve sanatsal bir anlam taşıyan “zanaatkâr” kelimesi tercih edilmektedir. Bu tür örtmece sözler, meslek sahiplerinin yetenek ve ustalıklarını ön plana çıkarmayı amaçlamakta, aynı zamanda onlara toplumda daha saygın bir konum kazandırmaktadır.

2.6.BEDEN GÜCÜNE DAYALI MESLEKLER VE HAKEMLİK BAĞLAMINDA ÖRTMECE SÖZLER

Mesleklerin doğasını ve nasıl icra edildiklerini yansıtan örtmece sözler, fiziksel emek gerektiren ve toplumda düşük statüde görülen bazı meslekler için de yaygın olarak kullanılmaktadır. Örneğin, hamallar için kullanılan örtmece sözler, bu mesleğin temel işlevini vurgulayarak, yük taşıma eylemini daha saygın bir çerçevede sunmayı amaçlamaktadır. Hamallık, genel tanımıyla “ücretle yük taşıyarak geçinen kimse, taşıyıcı, yükçü” olarak ifade edilmektedir (Kolukırmak, Öztürk, Oğuz ve Gürsoy, 2008, s. 298). Benzer şekilde, seyyar satıcılık ve işportacılık da meslek tanımlarında farklı anlamlara sahip kavramlardır. “Seyyar satıcılar, herhangi bir mekâna bağlı olmaksızın, mal veya hizmet sunan kişiler anlamında iken; işportacı, belediyeye kayıtlı olan ve vergi veren satıcılar” olarak nitelendirilmektedir (Yıldız, 2008, s. 344). Ertuğrul ve Seren’e (2010, s.y.) göre, bu meslek grupları kayıt dışı ekonomi içinde değerlendirilen iş kolları arasında yer almaktadır. Çince ise hamallar için kullanılan ^{bān yùn gōng} “搬运工” kelimesi yaygın olsa da örtmece söz olarak ^{jiǎo fū} “脚夫” tercih edilmektedir. Burada ^{jiǎo} “脚” ayak anlamına gelirken, ^{fū} “夫” beden işçisi anlamına gelmektedir. Bu örtmece söz, hamallık mesleğinin esas olarak fiziksel güç ve hareketlilik gerektirdiğini yansıtmaktadır. Benzer bir durum seyyar satıcılar için de görülmektedir. Çince, sokaklarda hareketli bir şekilde satış yapan bu meslek grubu için ^{pǎo jiē xiānshēng} “跑街先生” sokak koşucusu” örtmece sözü kullanılmaktadır. Bu ifade, seyyar satıcılığın sürekli hareket halinde olmayı gerektiren doğasını yansıtmaktadır. Türkçede ise meslek tanımı daha doğrudan yapılmakta, “seyyar satıcı” veya “işportacı” gibi terimler kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra, kişinin sattığı ürüne göre “simitçi”, “karpuzcu”, “mısırcı” gibi tanımlamalar da yaygındır. Hamal kelimesi doğrudan bir tabu olarak görülmemekle birlikte, daha yumuşak ve saygılı bir ifade olarak “işçi ve emekçi anlamındaki amele” (Kolukırmak ve diğerleri, 2008, s. 298) ya da “yük taşıyıcı” gibi daha ılımlı kelimeler tercih edilmektedir.

Hakemlik mesleğinde de benzer bir yaklaşım söz konusudur. Çince hakemler için kullanılan ^{gōngzhèng rén} “公正人” ifadesi, mesleğin tarafsız ve adil olma gerekliliğini vurgulayan bir örtmece söz olarak karşımıza çıkmaktadır. Buradaki ^{gōngzhèng} “公正” kelimesi, adalet ve tarafsızlık anlamına gelerek hakemlik mesleğinin temel değerlerini öne çıkarmaktadır.

Ruiqin ve diğerlerine göre, Çin’de mesleklerle ilgili örtmece sözlerin artışında reform hareketleri ve dışı açılma sürecinin yanı sıra Batı kültürünün Doğu kültürü üzerindeki etkisi önemli bir rol oynamaktadır. Yazarlar, fiziksel işlerde ve hizmet sektöründe çalışan bireylerin toplum tarafından genellikle düşük zekâ seviyesine sahip veya yetersiz olarak algılandığını ve bu nedenle bu tür mesleklerin yeterince takdir edilmediğini vurgulamaktadırlar. Özellikle ebeveynlerin çocuklarını eğitim konusunda motive etmek için sıkça “Eğer iyi çalışmazsan gelecekte sadece sokakları temizlemek veya dilenmek zorunda kalırsın” gibi ifadeler kullandığı belirtilmektedir (2016, s. 256).

Benzer bir durum Türk toplumunda da gözlemlenmektedir. Ebeveynler, çocuklarını eğitim almaya teşvik ederken “Okumazsan adam olamazsın”, “Okumazsan seni sanayiye çırak olarak veririm”, “Herkes memur olacak da sokakları kim temizleyecek?” ve “Oku, baban gibi eşek olma” gibi tehdit ve alay içeren söylemler kullanabilmektedir. Bu tür ifadeler, her iki toplumda da eğitime verilen önemin bir göstergesi olmakla birlikte, belirli mesleklerin toplum nezdinde değersizleşmesine de neden olmaktadır. Bu tür olumsuz algıların önüne geçmek ve toplumda daha saygılı ve eşitlikçi bir yaklaşım oluşturmak için, toplum tarafından düşük statülü olarak görülen meslek grupları için örtmece sözlerin kullanımı önem taşımaktadır. Örtmece sözler, mesleklerin yalnızca işlevsel yönünü değil, aynı zamanda mesleği icra eden kişilerin topluma katkılarını da vurgulayarak, olumsuz yargıları yumuşatmada etkili bir rol oynamaktadır.

2.7.HADIMLIK BAĞLAMINDA ÖRTMECE SÖZLER

Çin’in feodal döneminde bazı meslek grupları için kullanılan örtmece sözler, zamanla değişime uğrayarak günümüzde farklı biçimlerde karşımıza çıkmaktadır. Feodal sistemin hâkim olduğu dönemlerde, özellikle toplumun alt kesimlerinde yer alan hizmet sektörüne ait bazı meslekler zamanla ortadan kalkmış ve bu mesleklerle ilgili örtmece sözler de kullanılmaz hale gelmiştir. Bu mesleklerden biri de hadımlıktır. Hadımlar, Çin tarihinde oldukça köklü bir geçmişe sahiptir ve yalnızca saray hizmetkârı olarak değil, devlet yönetiminde etkili roller üstlenen kişiler olarak da önemli bir konuma sahiptirler. Sarayda mahremiyetin korunması amacıyla görevlendirilen hadımlar, zamanla siyaset, bürokrasi, ceza sistemi, sanat ve sosyal hayat gibi pek çok alanda nüfuz sahibi olmuşlardır. Bu yönleriyle, sıradan bir hizmetçi olmaktan öte, devlet ve toplum içinde belirleyici bir güç haline gelmişlerdir. Hadımlık kurumu, Çin tarihinde büyük ölçüde savaşlar ve siyasi stratejilerle şekillenmiştir. Savaş sırasında yenilen düşmana ceza vermek ve intikam almak amacıyla hadım edilmesi yaygın bir uygulama olmuştur. Bu süreç, askeri zaferin bir sembolü olarak görülmüş ve aynı zamanda hadım edilen

kişilerin zayıflayarak daha kolay kontrol edileceği inancı toplumda yerleşmiştir (Görez, 2016, ss. 77-78). Hadımlığın zamanla ortadan kalkmasıyla birlikte bu meslekle ilgili kullanılan örtmece sözler de tarihsel bir bağlam kazanmış ve günümüz dilinde aktif kullanımını yitirmiştir.

Çin tarihinde hadımlar için kullanılan örtmece sözler zaman içinde değişime uğramış ve farklı anlam katmanları kazanmıştır. Geçmişte hadımları tanımlamak için “寺人^{sì rén} tapınak görevlisi”, “

宦官^{huànguān} saray memuru”, “阉人^{yānrén} hadım edilmiş kişi”, “腐人^{fǔ rén} hadım”, “中官^{zhōngguān} orta saray memuru”, “

太监^{tàijiān} baş denetçi”, “貂婁^{diāodāng} hadım” gibi birçok terim kullanılmıştır. Bu ifadeler hadımların

saraydaki görevleri, toplumsal konumları ve işlevleri doğrultusunda şekillenmiştir. Hadımlar toplumda farklı algılara sahip olduklarından, onlara hitap ederken kullanılan örtmece sözler de

değişkenlik göstermiştir. Onları küçümsemek ve aşağılamak amacıyla “宦竖^{huànshù} hadım”, “阉竖^{yānshù}

hadım edilmiş hizmetçi çocuk”, “中竖^{zhōngshù} saray içi hizmetli hadım” gibi kelimeler kullanılırken,

saygı göstermek için “公公^{gōnggong} hadım ağa” ve “老爷^{lǎoye} hadım bey” gibi ifadeler tercih edilmiştir.

Ayrıca, hadımlığın fiziksel durumunu vurgulamak için “刑人^{xíng rén} ceza almış kişi”, “刑余^{xíng yú} cezasını

çektikten sonra serbest kalan kişi”, “熏余^{xūn yú} hadım edilip hayatta kalan kişi”, “私白^{sī bái} gizli

konuşma”, “净身^{jìng shēn} hadım edilmiş beden” gibi kelimeler kullanılmıştır (Görez, 2017, ss. 34-37).

Zamanla, hadımlık kurumu önemini yitirip tarih sahnesinden çekildikçe, bu mesleği tanımlayan kelimeler de değişime uğramış ve ortadan kalkmıştır. Hadımlara yönelik aşağılayıcı ya da doğrudan fizyolojik durumlarını işaret eden ifadeler yerine, daha nazik ve saygılı bir dil

kullanımı tercih edilmiştir. Bu bağlamda, hadımları tanımlamak için “亲随^{qīn suí} yakın koruma”, “

长班^{cháng bān} baş hizmetli”, “家丁^{jiā dīng} ev halkına bağlı özel hizmetçi”, “伴当^{bàn dāng} yoldaş, özel koruma”, “苍

头^{tóu} düşük statülü hizmetçi” gibi kelimeler kullanılmaya başlanmıştır (Ruiqin ve diğerleri, 2016,

s. 36). Bu değişim, dilin toplumsal dönüşümlerle nasıl şekillendiğinin ve örtmece sözlerin zaman içinde nasıl evrildiğinin önemli bir göstergesidir.

Hadımlar için kullanılan adlandırmalar, onların görev aldıkları alanlara ve geçirdikleri fiziksel sürece bağlı olarak da şekillenmiştir. Örneğin, Doğu Han Hanedanlığı döneminde saray içi memurların liderleri için kullanılan “黄门^{huángmén} sarı kapı” ifadesi, başlangıçta saray görevlilerini

tanımlarken, zamanla bu pozisyonda çalışanların çoğunlukla hadımlardan oluşması nedeniyle hadımlar için bir örtmece söze dönüşmüştür. Hadımlar için kullanılan bir diğer eski örtmece söz ise “火者”^{huǒ zhě}dir. 火 karakteri ateşi, 者 ise kişiyi ifade etmektedir. Bu ifadenin kökeni, hadımların sünnet işlemi sonrasında yaranın ateşle mühürlenmesine dayanmaktadır. Aynı bağlamda, “熏子”^{xūn zǐ} kelimesi de benzer bir anlam taşımakta ve hadımlık sürecinde uygulanan bu fiziksel müdahaleye atıfta bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, geçmişte yaygın olarak kullanılan bir diğer örtmece söz ise “净身人”^{jìng shēn rén}dir. Kelime anlamı olarak “temizlenmiş kişi” anlamına gelen bu ifade, aslında hadım edilmiş kişinin cinsel arzularını kaybettiğini vurgulamaktadır (Zhang, 1996, ss. 198-202). Bu tür örtmece sözler, hadımlığın fiziksel ve toplumsal yönlerini yansıtan, tarihsel süreç içinde değişen ve dönüşen dilsel yapıların örneklerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Türk tarihinde hadımlar, saray ve haremde hizmet etmek amacıyla alınan erkek kölelerdir ve geçmişi Osmanlı zamanına dayanmaktadır.

Osmanlı devletinde hadımların kesin olarak hangi tarihten itibaren kullandıkları net olmamakla beraber, Ata Efendi, hadım ağalarının harem hizmetine alınmasının II. Murad zamanında olduğunu yazar. Uluçay’a göre ise II. Murad zamanında Rumeli Beylerbeyi bulunan Hadım Şahabeddin Paşa’nın yaşı göz önünde bulundurulursa, hadımların Osmanlı sarayında görevlendirilmelerinin Çelebi Mehmet zamanına rastlaması gerektiği savunulur (Uluçay, 2013: 206). Seyyahların kitaplarına göre ise, Fatih zamanında siyah ve beyaz hadımların haremde çalıştıkları anlaşılmaktadır. (Miller, 1979: 91; akt. Görez, 2017, ss. 23-24)

Türkçede “hadım” kelimesi, herhangi bir kısıtlama olmaksızın geniş bir kullanım alanına sahiptir. Çin ve Türk tarihinde hadımların görevleri benzerlik gösterse de hadım edilme süreçlerinde belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Çin tarihinde hadımlık işlemi genellikle Çinliler tarafından gerçekleştirilirken, Osmanlı’da hadım edilen kişiler, çoğunlukla Afrika’dan, özellikle Orta Afrika ve Habeşistan’dan getirilen ve hadım işlemi önceden gerçekleştirilmiş kölelerden oluşmaktadır (a.g.e., s. 24). Bu farklılık, her iki kültürde hadımlığın nasıl algılandığını ve uygulandığını anlamak açısından önemli bir ayrım oluşturmaktadır.

2.8.HAYAT KADINI MESLEĞİ BAĞLAMINDA ÖRTMECE SÖZLER

Bazı meslekler resmî olarak tanınsa da toplum içinde varlık gösteren ancak resmî bir statüye sahip olmayan meslekler de bulunmaktadır. Bu durumun en belirgin örneklerinden biri, toplum tarafından dışlanma ve damgalanma ile karşılaşan hayat kadınlarıdır. Onları tanımlayan örtmece sözlerde de bu dışlanmanın etkisi görülmektedir.

Çin kültüründe geçmişte hayat kadınlarını ifade etmek için kullanılan örtmece sözler arasında “^{ji nǚ}妓女 genelev kadını”, “^{huā kuī}花魁 genel evin en güzel kadını- oiran”, “^{yān huā nǚ}烟花女 eğlence kadını ” ve “^{fēng chén nǚ}风尘女 hayat kadını” gibi kelimeler yer almıştır; ancak zaman içinde örtmece sözlerin değişebilirliği nedeniyle bu ifadeler yerini daha dolaylı ve yumuşatılmış ifadelere bırakmıştır. Günümüzde kullanılan örtmece sözler arasında “^{xiǎo jiě}小姐 genç bayan”, “^{àn mó nǚ láng}按摩女 (郎) masajcı kız”, “^{fā láng mèi}发廊妹 kuaför kız”, “^{péi chá xiǎo jiě}陪茶小姐 çaya eşlik eden bayan” ve “^{mǎ lù gōng zhǔ}马路公主 yol prensesi” gibi ifadeler bulunmaktadır (Ruiqin vd., 2016, s. 23; Yang Ru, 2019, s. 51).

Bu örtmece sözler, hayat kadınlarını tanımlamaya devam etse de kullanılan kelimeler sayesinde dolaylı bir anlatım sağlanmaktadır. Ayrıca, mesleğin icra edildiği yerleri ima eden örtmece sözler de mevcuttur. Örneğin, “^{yáo jiě}窑姐” ve “^{qīng lóu nǚ zǐ}青楼女子” ifadeleri hem mesleği hem de hayat kadınlarının faaliyet gösterdiği mekânları tanımlamaktadır. Burada geçen “^{yáo}窑” ve “^{qīng lóu}青楼” karakterleri, geçmişte hayat kadınlarının müşteri toplamak için bulundukları genel evleri ifade etmektedir (Wang, 2011, s. 288).

Artantaş’a göre, fuhuşla ilgili en eski kayıtlar Mezopotamya’da bulunmuş olup, bu durum fahişeliğin insanlık tarihinin en eski mesleklerinden biri olarak kabul edilmesine neden olmuştur. Yazar, fuhuşun farklı toplumlarda farklı biçimlerde varlık gösterdiğini ve esasen ticarileşmiş bir cinsel davranış biçimi olduğunu belirtmektedir. Siegel ise fuhuşu, fahişe ile müşteri arasında, bazen de fahişenin işvereni ya da koruyucusu (kadın satıcısı veya sevgilisi) ile yapılan bir anlaşmaya dayanan, evlilik dışı ticari bir cinsel alışveriş olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda, bazı görüşler fahişelik yapan kadınların topluma belirli bir işlev sağladığını savunmakta ve bu nedenle “seks işçisi” teriminin daha uygun olduğunu öne sürmektedir. Bu ifade, söz konusu mesleği icra eden kadınlara *sözde* bir özgürlük hissiyatı kazandırdığı için tercih edilmektedir (akt. Artantaş, 2021, s. 2-3).

Umumi Hıfzıssıhha Kanunu’nun 128’inci maddesi uyarınca çıkarılan Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden

Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü'nün 16'ncı maddesi uyarınca genelev; genel kadınların bir arada oturarak fuhuş yaptıkları veya bu maksat için toplandıkları yerlerdir. Tüzüğün 15'inci maddesine göre ise genel kadın; başkalarının cinsi zevkini menfaat karşılığı tatmin etmeyi sanat edinen ve bunun için değişik erkeklerle münasebette bulunan kadınlardır. (Koroğlu Ölmez, 2022, s. 1059)

Türkçede fuhuş mesleğini tanımlayan çeşitli ifadeler bulunmaktadır. Günlük kullanımda bu mesleği icra eden kişiler için argo ifadeler yaygın olsa da daha yumuşak ve örtmeceli bir anlatım tercih edildiğinde “hayat kadını” ifadesinin kullanıldığı görülmektedir.

Genel olarak fuhuş ve bu işi yapan kişiler için kullanılan örtmece sözler arasında “kutsal evlilik,” “köle ticareti,” “kadın ticareti,” “seks işçiliği,” “fahişe,” “kutsal fahişe,” “odalık,” “metres,” “yosma,” “aşüfte,” “kapatma,” “kiralık kız,” “telekız,” “haraşo,” “nataşa,” “genel kadın,” “seks işçisi,” “kaldırım çiçeği,” “sokak kadını,” “yasak ilişki,” “yasal olmayan,” “yolsuz ilişki,” “harama uçkur çözmek” ve “para karşılığı birlikte olmak” gibi çeşitli ifadeler yer almaktadır. Fuhuş yapılan yerler için ise “kutsal tapınak,” “randevu evi,” “özel ev,” “genelev,” “harem-i hümayun,” “birleşme evi” ve “umumhane” gibi örtmece sözler kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra, kadın ticareti yaparak kazanç sağlayan kişiler için de “köle tüccarı,” “kızlarağası,” “kabadayı,” “belalı,” “muhabbet tellalı,” “dost,” “fedai,” “patron,” “dümbük,” “zavak,” “koruyucu,” “pazarlamacı,” “aracı,” “girişimci” ve “iş adamı” gibi farklı ifadeler tercih edilmiştir (Açıkalın, 2013, s. 244; Gecekuşu, 2006, s. 32; Ospanova, 2014, s. 126).⁴

Türkçede hayat kadınlarını tanımlayan örtmece sözlerin çeşitliliği, Çincekilere kıyasla daha fazladır. Bu ifadeler, yalnızca mesleği tanımlamakla kalmayıp, aynı zamanda kullanım bağlamlarına ve özel anlamlara da sahiptir. Örneğin, Açıkalın'a göre, “Haroşa” ve “Nataşa” gibi örtmece sözler, ithal fuhuşun birer simgesi olarak kullanılmaktadır (2013, s. 256). Bunun yanı sıra, “Genel kadın” ifadesi ise yaygın olarak hukuk terminolojisinde yer almakta ve hukuki çerçevede mesleğe dair bir tanımlama olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu örtmece sözler, toplumun fuhuş olgusuna yönelik tutumlarını yansıtmakta olup, kullanılan kelimeler mesleğe dair algıyı şekillendiren önemli unsurlar arasında yer almaktadır.

Sonuç olarak, her meslek ve her emek, toplumsal düzenin sürdürülebilirliği açısından önemli bir role sahiptir ve saygıyı hak etmektedir. Toplumun işleyişini sağlayan tüm meşru

⁴ Bu alanda kullanılan diğer örtmece sözler için bakınız: (Candan Kanar, 2024, s. 279-280)

meslekler, birbirini tamamlayan unsurlar olarak değerlendirilmelidir. Meslekler arasında yapılan ayrımlar, belirli işlerin daha az değerli görülmesine yol açarak, bireyler üzerinde olumsuz algılar oluşturabilmektedir. Oysaki, her meslek kendi içinde bir uzmanlık ve katkı gerektirmektedir. Bu nedenle, meslek gruplarına yönelik kullanılan dilin, bireyleri küçümseyen veya dışlayan ifadelerden arındırılması büyük önem taşımaktadır. Yapılan işin niteliği ne olursa olsun, kullanılan kelimelerin saygı ve eşitlik çerçevesinde seçilmesi, toplumsal bütünlüğü güçlendirecek ve meslek sahiplerinin itibarını koruyacaktır. Günümüz dünyasında, meslekler arasındaki hiyerarşik algılar ne kadar yaygın olursa olsun, dilin ve söylemlerin daha kapsayıcı, saygılı ve tarafsız bir şekilde yapılandırılması, toplumda adalet ve eşitlik duygusunun pekişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. SONUÇ

Örtmece sözler, doğrudan ifade edilmesi kaba, rahatsız edici veya toplumsal normlara aykırı olarak algılanabilecek kavramların yerine, daha nazik veya dolaylı ifadelerin kullanılmasıdır. Bu sözler, dilin hem bireysel hem de toplumsal çıkarları koruma işlevini görmektedir.

Çincede örtmece sözler, ağırlıklı olarak toplumsal hassasiyet, saygı göstergesi ve statü yüceltilmesi gibi çeşitli amaçlarla kullanılmaktadır. Bazı meslek gruplarının toplum içinde düşük statülü olarak görülmesi, bu meslekleri icra eden kişilerin itibarsızlaşmasına ve dışlanmasına neden olabilmektedir. Bu noktada, kullanılan örtmece sözler aracılığıyla söz konusu meslek grupları için daha olumlu, tarafsız ve saygın bir çerçeve oluşturulması hedeflenmektedir. Dilin bu şekilde kullanımı, yalnızca bireyler arasında nazik bir iletişimi teşvik etmekle kalmaz, aynı zamanda toplumsal düzeyde de algı dönüşümüne katkıda bulunmaktadır. Saygılı bir dilin benimsenmesi, düşük statüde kabul edilen mesleklerin toplumsal değerinde bir iyileşme sağlayarak, bu meslek gruplarının daha fazla saygınlık kazanmasına olanak tanıyabilmektedir.

Bu çalışmanın bulguları, Çincede meslek tanımlamalarında kullanılan örtmece sözlerin, toplumdaki statü algısını güçlendirme ve sosyal duyarlılıkları koruma açısından önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Örtmece sözlerin işlevi yalnızca dolaylı veya nazik bir ifade sağlamakla sınırlı değildir; aynı zamanda toplumun değer yargılarını ve statü ilişkilerini dil yoluyla nasıl inşa ettiğini ve dönüştürdüğünü de göstermektedir. Örtmece sözler, bireysel ve toplumsal anlam katmanları taşıyan çok boyutlu dilsel yapılardır ve bu yönleriyle yalnızca birer kelime veya terim olmaktan öte, toplumun düşünce yapısını, ahlaki değerlerini ve sosyo-kültürel dinamiklerini yansıtan önemli göstergeler olarak değerlendirilmelidir.

Çincede meslek örtmece sözlerinin oluşum nedenleri incelendiğinde, ilgili mesleğin toplumdaki statüsünden bağımsız olarak, meslek ve meslek sahiplerinin manevi açıdan yüceltmeye çalışıldığı görülmektedir. Yüksek statüye sahip meslek grupları için kullanılan örtmece sözlerin genellikle olumlu ve saygın bir imaj oluşturmayı hedefleyen güzel adlandırmalar olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu durum, düşük statüde kabul edilen meslek grupları için kullanılan örtmece sözlerin doğrudan kötü adlandırma kategorisine dahil olduğu anlamına gelmemektedir. Aksine, düşük statülü meslekler için kullanılan örtmece sözlerin büyük bir kısmı, olumsuz çağrışımlardan kaçınılarak, meslek sahiplerinin toplum içindeki konumunu daha olumlu bir çerçevede sunmayı amaçlayan ifadelerden oluşmaktadır.

Dilsel açıdan değerlendirildiğinde, meslek örtmece sözlerinin temel işlevi, ilgili meslek dalına yönelik algıyı iyileştirmek ve meslek sahiplerine toplumda daha saygın bir konum kazandırmaktır. Özellikle beden gücüne dayalı meslek grupları için kullanılan örtmece sözler, mesleğin yalnızca ekonomik bir geçim kaynağı sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda yoğun emek, ustalık ve beceri gerektirdiğine vurgu yapmaktadır. Bu durum, toplumun meslek algısını yönlendiren önemli bir dil olgusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada, belirli meslek grupları için kullanılan örtmece sözler ele alınmış, söz konusu mesleklerin toplumdaki algısı ve bu algının dilsel yansımaları ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Örneklerin değerlendirilmesi sırasında, Çincede kullanılan örtmece sözlerin Türkçedeki karşılıklarına da yer verilerek, iki farklı dil ve kültürde meslek adlandırmalarının nasıl şekillendiği karşılaştırmalı bir perspektiften ele alınmıştır. Bu kıyaslama sayesinde, her iki toplumun sosyo-kültürel yapıları ve meslek algıları hakkında daha kapsamlı bir analiz sunulması hedeflenmiştir.

Bunun yanı sıra, çalışmada yalnızca günümüzde kullanılan örtmece sözler değil, aynı zamanda artık kullanım dışı kalmış meslekler ve bu meslekler için geçmişte kullanılan örtmece sözler de incelenmiştir. Böylece, örtmece sözlerin zaman içinde nasıl değişime uğradığı ve dilin dinamik yapısı içerisinde nasıl evrildiği de ortaya konulmuştur. Meslek adlandırmalarında örtmece sözlerin dönüşümünün hem dilin hem de toplumsal yapının değişimiyle doğrudan bağlantılı olduğu görülmüştür. Bu çerçevede, örtmece sözlerin eş zamanlı ve art zamanlı analizleri yapılmış, örtmece sözlerin tarihi süreç içerisinde geçirdiği dönüşümler vurgulanmıştır. Sonuç olarak, meslek örtmece sözlerinin yalnızca dilsel bir fenomen olmadığı, aynı zamanda toplumun değer yargıları, statü algısı ve kültürel kodlarıyla iç içe geçmiş önemli bir olgu olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışma, Çincede meslek tanımlarında örtmece sözlerin kullanımının toplumsal statü farklılıklarını gidermede ve bireylere daha çok saygı gösterilmesinde önemli bir rol oynadığını göstermiştir. Geleneksel Çin toplumunda, “mesleklerin itibarsızlığını” gidermek için kullanılan örtmece sözler, modern dönemde yeni anlam katmanları kazanarak mesleklerin daha geniş bir kültürel kabul görmesini sağlamıştır. Çalışma ayrıca, Çince ve Türkçe arasındaki örtmece söz kullanım farklılıklarına dikkat çekerek, bu farklılıkların dillerin sosyo-kültürel özelliklerinden kaynaklandığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda, gelecekteki çalışmaların, farklı kültürlerdeki örtmece kullanımlarının karşılaştırmasını yaparak daha geniş çerçeveler sunabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıkalın, N. (2013). Fuhuş pazarında sermaye olmak: Mersin örneği. *Çalışma ve Toplum*, 3(38), 243-282. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ct/issue/71774/1155053> (Erişim tarihi: Mayıs 17, 2024)
- Artantaş, G. (2021). Bir sapma davranışı olarak fuhuş. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 70(1), 1-29. <https://doi:10.33629/auhfd.905283>
- Candan Kanar, C. (2024). *Türkçede ve Çinceye yer alan örtmece sözlerin dil bilimi açısından karşılaştırılmalı analizi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Disiplinlerarası Asya Çalışmaları Anabilim Dalı, Kayseri.
- Ertuğrul, C., & Serel, H. (2010). Türkiye'de kayıt dışı bir sektör: seyyar satıcılık ve işportacılık. *Mevzuat Dergisi*(150). <https://www.mevzuatdergisi.com/2010/06.htm> (Erişim tarihi: Mayıs 11, 2024)
- Gecekuşu, A. (2006). *Güzel adlandırma*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Gönder, H. (2017). Konfüçyüsçülük'teki Tian kavramının incelenmesi. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 2(4), 153-157. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akader/issue/31877/350406> (Erişim tarihi: Nisan 17, 2025)
- Görez, F. (2016). Üçüncü cinsiyetin dünyası: Çinli hadımlar. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(6), 76-86. <https://doi:10.20860/ijoses.279877>
- Görez, F. (2017). *Çin tarihinde hadım olgusu ve hadımların hanedanlık yönetim sistemindeki etkileri* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kolukırık, S., Öztürk, Y., Oğuz, Z. N., & Gürsoy, E. (2008). Formel ve enformel emek biçimi olarak hamallık ve hamallar: Isparta örneği. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 297-312. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/86980/> (Erişim tarihi: Mayıs 15, 2024)
- Köroğlu Ölmez , B. (2022). Sigortada ahlâka aykırılık: genelev örneği. *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(2), 1047-1074. <https://doi:10.54704/akdhfd.1169324>

- Li, J. H. (2021). *Shèhuì yǔyán xué shìjiǎo xià de Hànyǔ wěiwǎn yǔ yánjiū* (社会语言学视角下的汉语委婉语研究) (*Sosyodilbilim perspektifinden Çin örtmeceleri üzerine araştırma*). Xiangtan University Press.
- Ospanova, G. (2014). *Türkiye Türkçesinde örtmeceler* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Ruiqin, L., Shuqin, H., & Hong, Z. (Dü). (2016). *Yīnghàn wěiwǎn yǔ duìbǐ yánjiū* (英汉委婉语对比研究) (*İngilizce Çince örtmece sözler üzerine araştırma*). Ningxia People's Publishing House.
- Wang , Y. J. (Dü.). (2011). *Wěiwǎn yǔ yīngyòng cídiǎn* (委婉语应用辞典) (Uygulamalı örtmece söz sözlüğü). Shanghai Dictionary Publishing House.
- Xiao , L. (2004). *Yīnghàn wěiwǎn yǔ de wénhuà duìbǐ* (英汉委婉语的文化对比) (İngilizce ve Çince örtmecelerin kültürel bir karşılaştırması). *Journal of Shaoyang University (Social Science)*, 3(3), 97-99. https://xueshu.baidu.com/usercenter/paper/show?paperid=1s3108s0dg2v0gd0p83s0ac0qk327908&site=xueshu_se (Erişim tarihi: Aralık 7, 2020)
- Yang Ru, Y. (2019). *The comparison of Chinese and Vietnamese euphemisms and the interaction of teaching and learning in Vietnam* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Yangzhou University, Jiangshu, China.
- Yıldız, M. C. (2008). Kent Yaşamının Değişmeyen Marjinaleri: Seyyar Satıcılar ve İşportacılar. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 343-358. https://www.acarindex.com/pdfs/656018?utm_source (Erişim tarihi: Şubat 23, 2025)
- Zhang, G. G. (Dü.). (1996). *Hànyǔ wěiwǎn yǔ cídiǎn* (汉语委婉语词典) (Çince örtmece sözlüğü). Beijing Language and Culture University Press.

EXTENDED ABSTRACT

Language is a mirror that reflects the socio-cultural structure and thought system of a society. Euphemistic expressions constitute a significant linguistic phenomenon in which this reflection is shaped by factors such as sensitivity, propriety, and social status. As a language with a deep-rooted historical and cultural background, Chinese frequently employs euphemisms in the designation of professions. This study examines, in detail, the linguistic and semantic implications of euphemistic expressions used to describe professions in Chinese. The research explores the formation processes, contextual usage, and societal perceptions of professional euphemisms. Within this framework, euphemisms applied to both high-status professions and those perceived as lower-status within society are analysed.

Firstly, professions that are generally regarded as prestigious in society—such as teaching, military service, healthcare, and religious leadership—are examined to assess how these professions are defined through honorific euphemisms. Subsequently, attention is directed toward professions that are perceived as lower-status or require euphemistic expressions rather than direct reference. In this context, euphemisms used for occupations such as waiters, farmers, servants, painters, craftsmen, street vendors, porters, eunuchs, and sex workers are analyzed. The study highlights that the euphemisms employed in the designation of these professions can carry both positive and negative connotations, providing explanations through examples from Chinese. Additionally, in order to offer a comparative perspective, the study examines the equivalents of these euphemisms in Turkish. Through this approach, the similarities and differences in the use of euphemisms for professional designations in two distinct cultures are identified. The primary aim of this study is to examine the use of euphemisms in professional designations and to reveal how this linguistic phenomenon is related to the socio-cultural structure of society. In doing so, the study seeks to provide a comprehensive assessment of how professions are perceived within society and how euphemistic expressions contribute to shaping these perceptions.

A WOMAN ORATOR: APPRAISAL THEORY- SOJOURNER TRUTH'S "AIN'T I A WOMAN" SPEECH

BİR KADIN HATİP: DEĞERLENDİRME KURAMI-SOJOURNER TRUTH'UN "BEN KADIN DEĞİL MİYİM?" KONUŞMASI

Hüseyin ALTINDIŞ

Assist. Prof. Dr., Selçuk University, Faculty of Arts and Letters, Department of English Language and Literature, Konya, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, Konya, Türkiye

ORCID: 0000-0002-2318-3052

Email: haltindish@gmail.com

Geliş Tarihi/Submitted:

17.03.2025

Kabul Tarihi/Accepted:

13.05.2025

Anahtar Kelimeler:

Değerlendirme Teorisi, Söylem Analizi, Sojourner Truth, Kadın Çalışmaları, Sistemik Fonksiyonel Dilbilim

Keywords:

Appraisal Theory, Discourse, Sojourner Truth, Women Studies, Systemic Functional Linguistics

Kaynak gösterme/Citation:

Altındış, H. (2025). "A Woman Orator: Appraisal Theory- Sojourner Truth's "Ain't I a Woman" Speech". *World Language Studies (WLS)*, 5 (1): 43-64

Abstract

This paper uses Appraisal Theory (AT hereafter) (Martin & White, 2005) as a framework and aims to analyze how discourse, managing the dialogic space, accounts for the interpersonal dimensions of language in Sojourner Truth's famous speech "Ain't I a Woman." Two versions of the speech are used as data to analyze the role of discourse in creating communities and using language effectively. Scholarly interest in African American literature (Siebler, 2010; Campbell 1986), Feminist studies (Collins, 1989; bell hooks, 1999), African American Rhetoric (Gilyard, 2018; Atwater, 2009; Royster, 2000) highlights the importance of her speech in women's rights, as a voice of African American women, and for social equality. However, her speech has not been subjected to discourse analysis, in which we create new opportunities for new knowledge. Utilizing AT, this study aims seek answer to the following questions such as How does language function, influence and reflect ideas/beliefs in interpersonal communication in Truth's speech? How can we identify and categorize the attitudinal language used in a text or speech? How does the selected text interact with a wider audience and beyond the occupied space of the text? The study demonstrates that Appraisal theory, as a critical framework, provides a critical lens to fill this space and contributes to the evaluation of interpersonal meaning-making in semantic discourse domain.

Öz

Bu makale, bir çerçeve olarak Değerlendirme Teorisi'ni (bundan sonra AT) (Martin ve White, 2005) kullanarak diyalojik alanı yöneten söylemin, Sojourner Truth'un ünlü "Ben Kadın Değil Miyim?" konuşmasında dilin kişilerarası boyutlarını nasıl açıkladığını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Konuşmanın iki versiyonu, topluluklar yaratmada ve dili etkili bir şekilde kullanmada söylemin rolünü analiz etmek için veri olarak kullanılmıştır. Afro-Amerikan edebiyatına (Siebler, 2010; Campbell 1986), feminist çalışmalara (Collins, 1989; bell hooks, 1999), Afro-Amerikan Retoriğine (Gilyard, 2018; Atwater, 2009; Royster, 2000) olan akademik ilgi, konuşmasının kadın hakları, Afro-Amerikan kadınların sesi olarak ve toplumsal eşitlik açısından önemini vurgulamaktadır. Ancak Truth'un konuşması, yeni bilgi üretimi için fırsatlar yaratan söylem analizine açısından incelenmemiştir. AT'yi kullanarak bu çalışma şu sorulara cevap aramayı amaçlamaktadır: Dil, Truth'un konuşmasında kişilerarası iletişimde fikirleri/inançları nasıl işler, etkiler ve yansıtır? Bir metinde veya konuşmada kullanılan tutumsal dili nasıl belirleyebilir ve kategorize edebiliriz? Seçilen metin daha geniş bir kitleyle ve metnin işgal ettiği alanın ötesinde nasıl etkileşime girer? Çalışma, Değerlendirme teorisinin bir çerçeve olarak bu alanı doldurmak için eleştirel bir merceğe sağladığını ve anlamsal söylem alanında kişilerarası anlam oluşturma ve değerlendirilmesine katkıda bulunduğunu göstermektedir.

1. INTRODUCTION

In their book's introduction, Martin and White (2005) define AT as the relationship between writers and speakers since both "adopt a stance towards both the material they present and those with whom they communicate" (p. 1). AT offers a comprehensive framework for analyzing interpersonal meaning-making across various discourses by examining how individuals express attitudes, position their audience, and articulate personal evaluations (White, 2015). White (2005) elaborates that the AT framework is a nuanced lexico-grammatical approach which aims to explore, define, and display how language is used to "evaluate, adopt stances, construct textual personas, and manage interpersonal relationships" (p. 2). Building on this theoretical foundation, Martin's (1992) classification of language into lexicogrammar and discourse semantics provided researchers with a more expansive lens for linguistic analysis beyond traditional grammatical structures.

In her work *Appraising Research: Evaluation in Academic Writing* (2010), Susan Hood further illuminates the perspective, noting that "discourse semantic systems function at a more abstract level than do those of the lexico-grammar, so meanings at the level of discourse semantics can be dispersed across a number of different lexico-grammatical systems" (p. 23). This observation underscores the complexity and flexibility of linguistic meaning-making processes. The reason why I chose AT is that it is critical to evaluate and understand the functional role of appraisal theory as a research tool within the broader field of Systemic Functional Linguistics (SFL) (Hood, 2019, p.383). To analyze interpersonal meaning through semantic discourse in appraisal theory, Martin (2010) explains the meaning systems of assessment and evaluation as "how the interlocutors are feeling, the judgements they make, and the value they place the various phenomena of their experience" (p. 144).

AT offers a systematic evaluation of attitudes, judgements and appreciations in a "holistic model of language and social context" (Martin and White, 2005, p.7). These subsystems reflect authorial choices to discuss "how they appraise, grade, and give value to social events" (Miller et al., 2014, p.108). Using AT, we can also operate the way discourse is related to society and situated social acts through the writer's cognitive interface. As a framework, AT "addresses not only outright evaluations," but functioning as an essential explanatory tool, it helps "to identify and describe subtler forms of appraisal" (Julian, 2011, p.769). According to Wei et al., AT refers "to the semantic resources including words, phrases and structures which speakers or writers employ to negotiate emotions, judgments, and valuations" (2015, p.235). The theory reveals how speakers tend to intertwine linguistic resources such as polarity modality and tense

to evaluate and establish the interactive relation between the speaker and audience. Thus, the theory as Oddo puts it “positions audiences to be aligned with or opposed to certain communities of value” (Oddo, 2014, p. 206).

Drawing on the meta-functional—ideational, interpersonal and textual—feature of SFL of Halliday (1994) and Matthiessen (1995), Martin & White (2005) situate appraisal as a holistic model of language and social context (2005, p.7). They state that SFL, as a multi-perspective model, provides researchers with perspective or lenses to analyze the language in use (p.7), but lacks interpersonal meaning study. Therefore, they suggest that AT interprets and evaluates speaker’s attitudes, judgements and appreciation. They situate appraisal as an “interpersonal system at the level of discourse semantics” (p.33) because in AT the reader is located at the center of interpersonal meaning. In *The Language of Evaluation: Appraisal in English* (2005), Martin & White state that appraisal has three interacting domains as “attitude, engagement, graduation,” which Hood (2010) calls as “a system network of interpersonal meaning choices” (p. 27).

Attitude is at the center of AT distinguishing it from engagement and graduation (p.39). Engagement, according to Hood, focuses on “sourcing attitudes and the play of voices around opinions in discourse,” while graduation focuses on the amplification of feelings and obscuring the categories (p.35). (Figure 1). All these three systems have subcategories which “focused on specific attitudinal and linguistic aspects” (Julian, 2011, p.769). Attitude is subdivided into affect, judgement, and appreciation. Martin and Rose (2003) defined affect as data for get across feelings, judgement as a source for judging character, and appreciation as a source for valuing the worth of things. The attitudes can be positive/negative, direct/implicit. Judgement can be personal—admire or criticize—or moral—condemn or praise, while appreciation, like affect, can be positive or negative. AT and analysis of discourse in a situated social context provide systematic and methodological analysis by which attitudinal utterances and reality are evaluated. As Bazerman notes that we use language as a tool to negotiate our perception of “reality” as the “language opens up or closes off various reality-productions deserves close attention “(1990, p. 78).

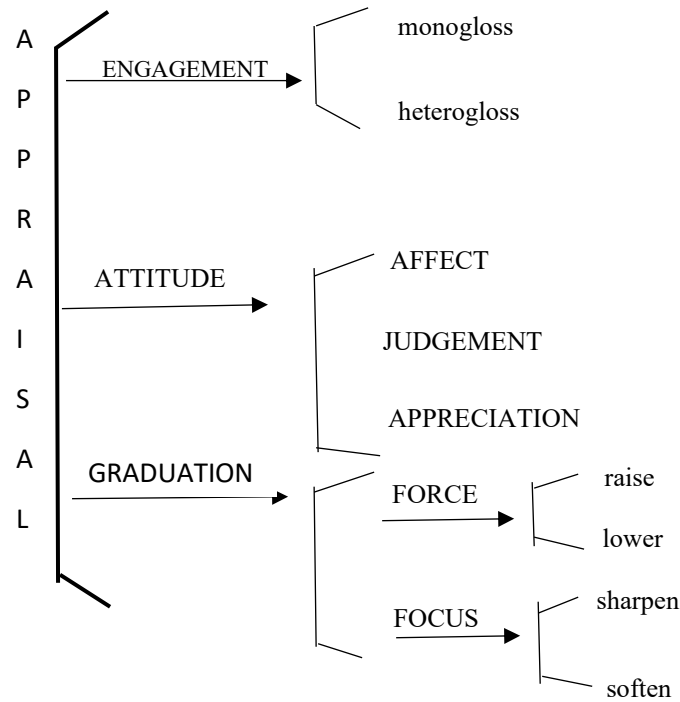

Figure 1- Appraisal Theory

2.LITERATURE REVIEW

Susan Hood (2010) has significantly expanded the AT, particularly in academic discourse. Her work on the evaluative stance in academic writing has revealed how scholars in academia use evaluative resources to establish authority and position themselves within their discourse communities. By showing how the tune of attitudinal meanings operates in academic texts, Hood shows that evaluation is not just localized but spread through textual structures. Hood's research illuminates how evaluation resources function differently across disciplines, revealing specific “evaluation profiles” that characterize different fields of knowledge. This contribution advances our understanding of how semantic fields are shaped by disciplinary contexts and epistemic cultures.

Although Teun A. van Dijk works primarily within critical discourse analysis (CDA), he has been interested in evaluative aspects of language in ways that complement Appraisal Theory. His socio-cognitive approach investigates how mental models mediate discourse and society, including how evaluative meanings are processed and reproduced. Van Dijk's work on ideology and discourse (2006) offers a cognitive dimension to understanding evaluative sources by examining how evaluative positions are naturalized through discursive structures. By integrating insights from Van Dijk's ideological square model with AT, analysts gain a more

comprehensive view of how positive self-presentation and other negative presentations operate through specific sources of evaluation.

Discourse refers to the way we use language within a context, written or spoken, to construct and convey meaning, communicate social realities, and shape and reflect power relations. Foucault conceptualizes discourse as an organized framework of thoughts that includes concepts, perspectives, behaviors, convictions, and customs that methodically shape both the individuals involved and the realities they discuss. According to Fairclough (2003), discourse represents a method of depicting various dimensions of reality—including physical world processes, connections, and frameworks; the psychological realm of ideas, emotions, and convictions; and social reality (124).

According to Johnstone (2006) discourse means “actual instances of communicative action in the medium of language (2), while Blommaert defines discourse as “meaningful symbolic behavior” (2005, p.2) because the speaker/writer chooses each item in their text from range of options, for that reason, analyzing language and the text within a context is important. We can understand discourse or discourses, as Johnstone explains, “meaning -making, in linguistic and other modes, and ways if acting, being, and envisioning self and environment” (2008, p.7). For James Paul Gee a discourse is a sort of “identity kit,” which comes complete with appropriate costume and instructions on how to act, talk, and often write, to take on a particular role that others will recognize (Gee 7).

Since discourse operates across multiple modes and levels, creating written or spoken communication is a contextually embedded social activity structured by various elements: semiotic components (such as sound patterns and visual elements), grammar, meaning, practical usage, and conversational dynamics. These structures rely on different types of mental frameworks and are guided by cognitive approaches that ensure the discourse is comprehensible, properly constructed, meaningful, suitable for its context, and communicatively effective in its specific situation. (van Dijk, 2012, p.1002).

Research questions:

The definition of discourse, I am particularly subscribing to Johnstone’s (2008) definition, and using AT, this research aims to seek answer to these questions:

- How does language function, influence and reflect ideas/beliefs in interpersonal communication in Truth’s speech?
- How can we identify and categorize the attitudinal language used in a text or speech?
- How does the selected text, using language, interact with a wider audience and beyond the occupied space of the text?

3.DATA

The data for this study is Sojourner Truth's "Ain't I a woman?" speech. There are two versions of her speech published at different venues by different authors. The first version (T1) was published in June 21, 1851 in the Anti-Slavery Bugle by Marius Robinson, a journalist, who was among the audience who listened Truth's speech at the Woman's Rights Convention in Akron, Ohio in 1851, "where Truth made her speech, [and she] presented Truth's words in standard English" (Painter, 1996, p.128). The second version (T2), attributed to the southern slave dialect, was published by Frances Gage in April 1863 issue of New York Independent. For this analysis, I use both transcripts comparatively applying AT to examine the discursive and linguistic resources to analyze how discourse construes a powerful social action and how the way the text is presented, written or spoken, impacts lexico-grammatical choices and discourse semantics. After defining the framework and methodology, I used color coding to define the salient patterns and domains of appraisal theory. To present a more objective and comprehensive analysis and ensure the validity and reliability of qualitative analysis, I used interrater coding. After defining the domains, I analyzed the function of each domain in the text (s) and how they interact and create meaning in a social context.

4. DATA ANALYSIS

Social, cultural, historical, and situational factors shape the discourse and thus the context. The discourse in Sojourner Truth's text(s), in this sense, is a product of ideologies and social power relations. How these ideologies and power relations created inequalities for women in general and for women of color specifically, and how these ideologies and power relations are challenged is the core discursive argument of Truth's speech. Heuristics helps us to focus on specific qualities of the data, language used in the text, participants' prior discourse, and the constitutive power of discourse.

4.1.ENGAGEMENT

The writer and reader enter in an interactive relationship with the previous utterances and with people who have stances on the issue discussed. Bakhtin's influential concepts of dialogism and heteroglossia constitute the foundation of engagement in AT. The notion of dialogism and heteroglossia can be explained as an approach which defines communication as a dialogic because "to speak or write is always to reveal the influence of, refer to, take up in some way, what has been said before, and simultaneously anticipate the responses of actual, potential or imagined readers/listeners" (Martin and White, 2005, p. 92).

Following Bakhtin's (1981) idea of dialogism, for Martin and White (2005) the voice in a text is either monoglossic or heteroglossic. The use of monoglossic voice, like bare assertions

or presumptions, indicates that there are no alternative points of view and that the audience agrees completely. In contrast, when they use heteroglossic resources, they acknowledge other perspectives. Martin and Rose (2007) demonstrate some significant sources help us to introduce “voices into text other than the writer’s” We can see these sources as quotes, responds, implied messages and processes are metaphorized (Hood, 2019, p.394-5).

There are two types of heteroglossic resources: dialogically expansive and dialogically contractive resources. While the former acknowledges various perspectives, the latter refutes opponents maintaining a specific viewpoint. Resources of ‘modality’ and ‘negation’ are used as signifiers of heteroglossic texts because both modality and negation accrue alternative viewpoints and possibilities. For example, you may not arrive on time if you keep looking around is implicitly dialogic with you may arrive on time. Truth in her speech uses both monoglossic and heteroglossic resources (Table 1) based on her rhetorical strategy and her expectation that she will both involve listener and will accept her proposition(s) as "novel, problematic, or contentious, or as likely to be questioned, resisted or rejected" (Martin & White, 2005, p. 93).

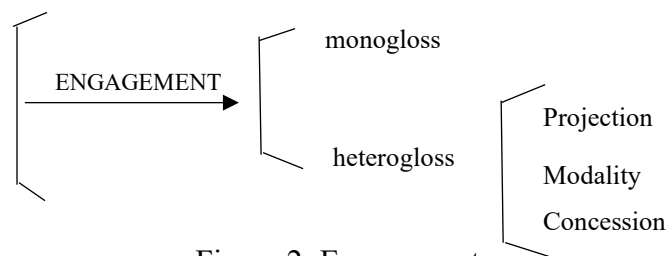

Figure 2: Engagement

In terms of engagement Truth’s speech is, though presented as monoglossic, the analysis shows that it is highly heteroglossic and dialogically expansive (Table 1) because it “permits multiple frames and voices to coexist” (Jaffe et al., 2015, p.136).

Table 1: Examples of engagement in Truth’s speech

ENGAGEMENT		Monoglossic	Heteroglossic
	T1	I cant read I have ...	May I.....? You need not be afraid..... Why children, You will have your The lady has spoken... Man. Where is your part?
	T2	I...	Well Children I think that A member whispers

			That's it honey Ain't I a woman? Look at me! He says.... Where did your Christ come from? They is asking..... Look at me Look at my arm
--	--	--	---

It is true that there are a lot of “I” pronouns that make the speech look like monoglossic. First person pronoun usage signifies a strong sense of self. This monoglossic approach displays her courage and attracts attention to herself to support her stance and argument both as a black woman problematizing and challenging racial discrimination and as a woman seeking equal rights with men. Using pathos as a theoretical strategy, she effectively exposes her gestural language, such as hands, arms, eyes, to create semantic discourse. In AT “projection” within heteroglossic represents one voice within another; in other words, to construct an argument multiple viewpoints are integrated. In linguistic mode it is generally presented as reported speech’ which is a manifestation of dialogic extension. Asking Jesus to raise Lazarus is a projection of heteroglossic text.

-and besought him to raise their brother.

Modality has a crucial role in defining the stance of the speaker as well as shaping the interpretation of the reader. When talking about realization, Martin and White (2005) define three types of coding, phonology, lexicogrammar, and discourse semantics, and when we use appraisal as a critical lens, we evaluate a text from the stratification of discourse semantics.

-May I say a few words?

Through the discourse semantics points we recognize that the usage of modal in this sentence avoids alienation of the listeners/audience and invites multiple voices and perspectives into dialogue because through analyzing usage of modality we are “concerned with meaning beyond clause” (p. 9). “May I?”, in addition to acknowledging the audience, building intimacy, and asking for permission, presents a social action. It, as a rhetorical question, also emphasizes ethos and implies a moral authority that establishes interpersonal meaning and the right to address the convention.

-I can do as much as man

-I can't read, but I can hear

You need not be afraid of

Modality in these sentences refers to both pronounce and disclaim challenging denouncing and belittling illiteracy. Interpersonal evaluation displays a constructive resource,

a negation and judgement by uttering need not be afraid. Ability to hear sounds leads to the ability to use cognitive interface. The usage of ‘can hear’ highlights the strength of the speaker. Concessions in discourse are rhetorical strategies used to strengthen the argument of the presenter acknowledging the opposite views, which offers a balanced and reasonable attitude.

-he says women can't have as much rights as men,

-I can't read, but I can hear

-the white men will be in a fix pretty soon. But what's all this here talking about?

The multifaceted functionality of these sentences adds a level to modality adding a concession marker, but. The concession markers create a dialogic space in which we can see implicit heteroglossic interaction. Bringing an external voice to the text, Truth demonstrates interaction with another voice, broadening the range of perspectives on the topic and develops counter argument to better present her viewpoint.

Through subdivisions of heteroglossia, AT heteroglossia highlights the plurality of voices that create dynamic and interactive perspectives and challenges the idea that texts are monolithic. Thus, as a heteroglossic text, “Ain’t I a woman?” reflects complexities of meaning making and social interaction. When she requests the audience to look at her physical prowess, it is not just showing facts but inviting active participation of the audience. The text through engagement modal produces meaning that construe the text as heteroglossic referencing prior utterances, alternative viewpoints and positions the reader to a reactional stance. The audience that would contribute heteroglossic text are regarded “holding the reins of social power and justice” (Limpscomb, 238). The text has dialogically expansive and contractive resources such as negations or explicit proclamation.

4.2.ATTITUDE: AFFECT-TYPES FEELING

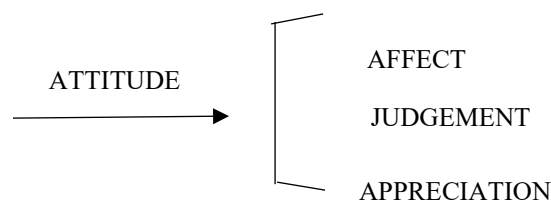

Figure 3-Attitude

Martin and Rose (2003) note that attitudes refer to “evaluating things, people’s characters and their feelings” (p.22). One of the three kinds of attitude is “affect,” the reflection of feelings, which can be seen as positive or negative, direct or implicit (Table 2). Martin and White (2005) classify affect adopting “the strategy of mapping out the terrain as systems of oppositions” (p.46).

Table 2: Attitude-affect in Truth's speech

		T1	T2
affect	Positive		Jesus heard me! Strong
	Negative	Poor slave Poor man Tight place And Jesus Wept	Cried Mothers' grief
	Direct	Afraid	
	Implicit		Jesus heard me! Sold off to slavery

These binary oppositions are used to demarcate mental and behavioral reflection of feelings and emotions. Some examples of affect in Truth's speech are culturally construed "Jesus heard me!" and "mother's grief" (Table 1). While the utterance "Jesus heard me" reflects a positive moral feeling, relief, relating the feeling to divinely peace and blessing, implicitly the same feelings imply the fact that nobody, but Jesus gave her hope and support to resist and challenge oppression, to be a strong woman and fight for social justice and equality. Similarly, the phrase "mother's grief" represents a culturally construed intensity of feeling adding the noun "mother." The noun allows for double coding as "affect and force" that level of feeling and creates a logical supportive ground as explanation of the felt grief, thus creates an associative power.

The following examples show paralinguistic manifestation of emotions

- Jesus heard me!
- and seen most all sold off to slavery,
- When I cried out with my mother's grief

The level of grief is intensified through witnessing the children sold off to a brutal and dehumanizing system. Not using any adjective describing feelings would be limiting, for that reason this sentence presents a rhetorical act and involves the reader evaluating the level of grief. These examples support the idea that "the selection of ideational meanings is enough to involve evaluation, even in the absence of attitudinal lexis that tells us directly how to feel" (Martin and White, 2005, p. 62). Truth's realization and utterance of "sold off to slavery" embodies the nature of realization of the interpersonal meanings (62). The ideational selection strengthens the affect and provokes attitudinal response in readers.

- If the first woman God ever made was strong enough to turn the world upside down all alone,.....
- I have heard much about the sexes being equal

This idea that the sexes being equal triggers negative feelings because the speaker feels that the idea has not been practiced or applied in patriarchal supremacy. White men claim that they are equal but give no rights to women to experience and internalize the equality. In her speech, Truth combines racial struggle through abolitionism and suffrage movement.

4.3.JUDGEMENT

Judgement deals with the attitudes toward people or their behaviors which we admire or criticize, praise or condemn (p. 42) (Table 3). In other words, we construe meaning through our attitudes towards the way people behave. Similar to the affect domain, in this domain judgement is categorized as social esteem and social sanction (Martin and White, 2005, p.52). Social esteem, common in oral culture, focuses on normality, tenacity, and capacity through jokes, stories, gossip, while social sanction deals with veracity and propriety (p. 52). In social esteem we can see positive or negative, explicit or implicit evaluations. However, as opposed to affect, here we have personal or moral judgement. Personal judgement can be admitting or criticizing (Martin and Rose, 2003, p.28).

Table 3: Examples of judgement in Truth's speech

			positive	negative
JUDGEMENT	Social Esteem	Normality		
		Capacity	T1) I have plowed and reaped and husked and chopped and mowed, T2 I have ploughed and planted, and gathered into barns	T1 I can't read
		Tenacity	the white men will be in a fix pretty soon	T1 can any man do more than that? T2 No man could head me
	Social Sanction	Veracity	T2- the men better let them.	T1 I have heard much about the sexes being equal; T2 ... to have the best place everywhere.
		Propriety	T1 As for intellect, all I can say is.. T1 you will feel better T2 These women together ought to be able to turn it back.	T2 ...wouldn't you be mean not to let me have my little half measure full?

As table 2 shows, meaning construed through positive judgment of capacity is rigorous and powerful because Truth accomplishes so much physical work that demands manpower:

-I have plowed and reaped and husked and chopped and mowed,

-I have ploughed and planted, and gathered into barns

Modality in Truth's speech is balanced in terms of positive and negative positionality.

-I can't read

The sentence announces her illiteracy while claiming her intellectuality. She upsides down this negative aspect and turns it into positive capacity and success.

Truth's semantic discourse in judgement shows how tenacity reflects patience and caution when Truth declares that *the white men will be in a fix pretty soon*. As a judgement we see that this utterance also reflects inclination of the brave and heroic character of "the white man," who will "fix" the problem very soon. In tenacity we can also see negative judgement as Truth presents this through grammatical functions of modality:

-can any man do more than that?

This judgement emphasizes incompetence while intensifying the meaning through comparison. A similar function of tenacity is constructed through incompetence in the following example: *No man could head me*.

In judgement of veracity parameters of social sanctions, we see that moral judgements are actively conveyed through interpersonal meaning making. The moral philosophy is presented in a direct and honest way through veracity in the following example:

-And now they is asking to do it, the men better let them.

Truth's positive discourse implies that she regards men as candid in their evaluation of the struggle of the women. At the same time there are negative judgments in her speech that fall into the veracity category.

...to have the best place everywhere (the subject is women)

The judgement is that she finds this utterance manipulative and deceitful. A similar judgement of dishonesty was conveyed in the following sentence in a constructive way.

-I have heard much about the sexes being equal.

Modulations "can be related to lexicalized judgements of propriety" (Martin and White, 2005, p. 55). Propriety of judgement in this example implies modest and humble character of the speaker. The negative judgement of propriety reflects cruel and mean nature.

-As for intellect, all I can say is..

-wouldn't you be mean not to let me have my little half measure full?

-These women together ought to be able to turn it back.

The modulation in this sentence "can be related to lexicalized judgements of propriety" (p. 55).

4.4.APPRECIATION

Truth's text is more about feelings, judgements and graduation which means the interpersonal meaning mostly focused on people rather than things. However, it includes some elements that can be read as appreciation if we consider from the point of discourse semantics. While affect deals with feelings and judgement deals with characters, appreciation focuses on our attitudes towards "things." Martin and White (2005) include appreciation of "natural phenomena—what such things worth (how we value them)" (p. 56). The things we appreciate can be concrete or abstract, material or semiotic.

but Jesus heard me
and a few of the men are coming up with them.
But the women are coming up blessed be God
how he never spurned woman from him
the white men will be in a fix pretty soon

Reaction, composition, and valuation are illustrative realizations of appreciation. The intense appreciation in "but Jesus heard me" is a reaction, which is related to affection (Martin and White, 2005, p. 57). Truth appreciates that she found agency and voice in Jesus, who gave her strength to fight against injustices. "Jesus heard me" also functions as a valuation since it is related to opinions. Similarly, in the following sentence "and a few of the men are coming up with them," Truth appreciates that there are some men supporting the suffragist movement. This support is significant because it was the man in power who does not give the women the rights they are fighting for. It is not only the man but also, more importantly, Truth's word choice and discourse semantics include divine support into the struggle. Another positive appreciative reaction is to Jesus about his support and respect for woman because "he never spurned woman from him." Truth is positive and optimistic about the future because "the white man will be in a fix pretty soon." The definitive article "the" implies a specific white man such as the president because the white man who has the power give women the rights they are fighting for.

4.5.SOURCE- GRADUATION

Graduation, as a semantic domain of appraisal, deals with up-scaling or down-scaling. Martin and White (2005) state that graduation "is central to the appraisal system" (p.136). Graduation is realized with lexicogrammatical resources. Force and Focus, as two axes of scalability identifying semantic options—intensity or amount and prototypicality and preciseness—are domains in graduation (p.137). Force refers to the up-scaling or down-scaling

that adjusts the ‘intensification’ of a value for example, from important to very important or to not so important (Hood, 2019, p. 389). Martin and White use the analogy of turning the volume system up and down (p. 37). Force shows the assessment of degree and amount (slightly, extremely, much, little, just, very, large etc.).

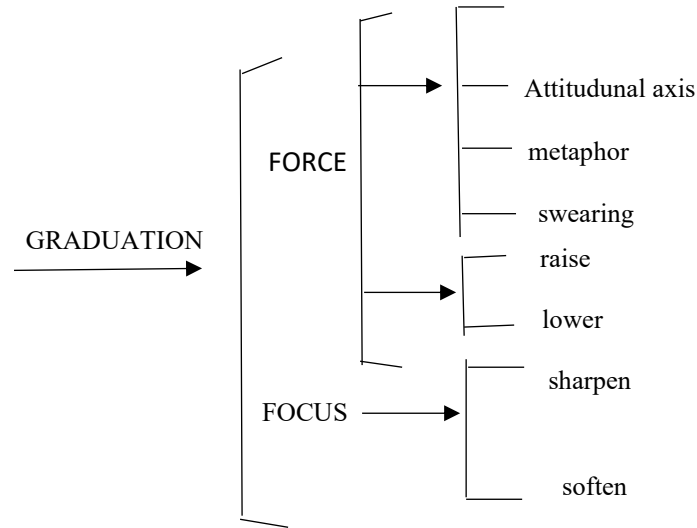

Figure 4- Graduation

Prototypicality (Focus) applies to the “either-or-categories which operate in experiential taxonomies” (p.137). For Hood (2019) focus “refers to the relative sharpening or blurring of categorical boundaries” (p.389). For focus, she makes the analogy of a camera in which we either sharpen or soften the focus. This is exemplified in expressions such as *absolute* misery, *real* research, a *vaguely* relevant study, a *sort of* pleasure, *pure* joy (p. 390).

Intensification and graduation are two domains that we see in Truth’s speech. One of the most commonly used intensifications is repetition, which can be in the form of using lexical items that are closely related or repeating them (Martin 2000, p.144). There are multiple ways of encoding intensification. As Hood (2010) explains “by considering these various grammatical realizations from a semantic perspective, we can consider how they function in the rhetorical strategies that writers employ” (p.77). This shows us the fact that force can function to grade experiential meanings, which may invoke attitudinal meanings. In the examples below we can repetition as a form of intensification.

-Where did your Christ come from? Where did your Christ come from?

-May I say a few words? I want to say a few words

We see “imprecise reckoning of numbers and of mass or presence” of quantification as a force of graduation (p.150). The rhetorical effect of the focus is defined whether the value is sharpening or softening. Truth’s repetitive rhetoric is an argumentative strategy as she repeats some utterances previously said by opponents, she turns those strategic intensifications for refutation. When Truth heard a white preacher arguing about the superior rights of males because of Christ and his manhood, she poses the rhetorical question “where did you’re your Christ came from?” and repeating the question has multifunctional semantic implications. She then openly states that Christ coming to the world has nothing to do with men. Her ‘logos’ destroys the superiority and privilege which is intensified and realized through repetition.

As the Table 4 shows Truth’s uses of intensification are realized mostly as repetitions. The repetitions include both sentence repetition and repetition of quantity.

-May I say a few words? I want to say a few words

-Where did your Christ come from? Where did your Christ come from?

The purpose of the questions is not to elicit an answer from the audience. Everybody knows the answer, in the first situation, that Truth is already on the stage and about to address the women’s convention. In the second one she intensifies equality of the sexes even lowering the power and status of men in the example of virgin birth.

Table 4: Examples of graduation in Truth’s speech

GRADUATION	FORCE		T1	T2
		Intensification	A tight place Poor slave May I say a few words? I want to say a few words	As much rights as men I could work as much as and eat as much as a man Where did your Christ come from? Where did your Christ come from?
		Quantification	As much as, as much too, more than that? Too much A few, any	Little half measure Little man
	FOCUS	sharpen	A few	

		soften	Poor slave	need to be helped into carriages, lifted over ditches, and to have the best place
--	--	--------	------------	--

Truth aims to intensify the message that man played no active role in Jesus's birth. At the same time, through her selective examples of the role of Eve in the fall and virgin birth, Truth attests the power of women implicitly comparing these acts to those of man. There is an overlapping between linguistic and semantic intensification and quantification. The functionality of intensification and quantification is to emphasize equality and challenge socially structured classifications, definitions, and gender roles.

-I could work as much and eat as much as a man

The example taken from T2 shows that repetition of the quality of action (work and eat) intensifies the interpersonal argument of the speaker on equality of genders. The sentence construes semantically complex meaning "as much" signifies both lexicogrammatical amount and process. Focus plays an attitudinal role of softening the status of woman through men's perspective. Being helped into carriages or lifted over ditches still show women as weak and argues that this is a diverting of focus.

-need to be helped into carriages, and lifted over ditches, and to have the best place everywhere

Though "softening" semantically creates a meaning that values the state and status of woman in a society, it implicitly creates a force affect which sharpens the criticism toward power. Sharpening indicates "maximal investment by the authorial voice in the value position" (139).

Most of the intensifiers used in the text construe interpersonal meaning through comparing people (man and woman). Through comparison, she intensifies gender equality as well as racial equality.

-I have as much muscle as any man, and can do as much work as any man.

-I can carry as much as any man, and can eat as much too

-I am as strong as any man that is now.

As a former slave, Truth, like many slave women, is forced to perform hard jobs and chores (house or field work) and worked under harsh conditions to stay alive. This made her stronger

both physically and spiritually. Because we explained in the appreciation section, it was the God heard her anguish and voice and responded to her.

5. FINDINGS AND CONCLUSION

Sojourner Truth's speech analyzed through Appraisal theoretical framework revealed several important findings. As stated in the introduction, this article used appraisal theory to inquire several problems answering the attitudinal evaluation of the selected text, to understand the ways in which semantic discourse is used by the speaker creating a heteroglossic text. The analysis has shown that Truth's speech 2 (T2) used engagement more effectively. A comparative analysis of the two versions of the same speech shows that T2 written in vernacular southern slave dialect is a more heteroglossic text than T1, which is written in standard English. While the journalist in T1 focuses more on the deliberative function of the language, In T2 repetition, modality, and questions are used more frequently, addressing directly to the members of the audience. Usage of all these strategical elements in vernacular language is based on "call and response" aesthetics of African American language and rhetorical traditions. Call and response create engagement of the audience. When she could not remember a word while she was giving her speech, she turns to the audience and asks what it was and one of the members of the convention whispers "intellect." We cannot see the same reflection in T1.

Repetitions and asking rhetorical questions are other significant strategies that contribute to the heteroglossic structure of the speech in terms of engagement. When Truth directly asks a man about the role of man in virgin birth, she is not only challenging and problematizing gender inequality but also aims to deconstruct socially constructed superiority of one sex over another. She invites the public to respond to her questions and approve of her viewpoint. Thus, analyzing the engagement function of the attitudinal domain, the study has found that in social movements heteroglossic text recognizes the audience and though writer/ audience dualism. The writer/speaker presents semantic discursive strategies to convey interpersonal meaning to the audience. The analysis of affect shows that both versions used a balance representation of positive/ negative and direct/ implicit feelings. While T2 used more positive and implicit affect (Jesus heard me!: sold off slavery), T1 used more negative and esteem and social sanction. While in the social esteem section capacity and tenacity were addressed in both versions, in social sanction veracity and propriety were used in both versions. In appreciation domain, we can see that Truth more appreciates natural phenomena.

Appreciation of the things and natural phenomena were illustrated through reaction, composition, and valuation. Analyzing Graduation shows that the speech is predominantly

structured around engagement, graduation, and affect. In graduation, usage of intensification and quantification emphasized the affect and engagement. The analysis of *force* shows that the speech mostly focuses on pathos, intensifying the quality, quantity of the subject matter. *Focus*, on the other hand, emphasizes softening language and argument. *Focus* shows how male discourse softens the seriousness of the suffragist movement showing women as weaker individuals that need to be helped into carriages, lifted over ditches and those who deserve the best place. This study shows that AT can be used effectively to analyze the attitudinal dimensions of Truth's historical speech about a history-making black women rhetor. By examining the engagement, attitude, graduation, we gain insights into Truth's passion for social and gender equality.

REFERENCES

- Atwater, D. F. (2009). *African American women's rhetoric: The search for dignity, personhood, and honor*. New York: Lexington Books.
- Bazerman, C. (1990). 'Discourse analysis and social construction' *Annual review of Applied Linguistics*, 11, 77-83.
- Blommaert, J. (2005). *Discourse*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Campbell, K.K. (1986). "Style and content in the rhetoric of early Afro-American feminists." *Quarterly Journal of Speech*, 72, 434-445.
- Carlacio, J.L. (2016). "Aren't I a Woman(ist)": The Spiritual Epistemology of Sojourner Truth." *Journal of Communication and Religion*. <https://doi.org/10.5840/jcr20163911>
- Collins, P. (1989). *The Social Construction of Black Feminist Thought*.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. New York: Routledge.
- Gilyard, K. (2018). *On African American Rhetoric*. New York: Routledge.
- Hood, S. (2019). "Appraisal" In Geoff Thompson et al Eds *The Cambridge Handbook of Systemic Functional Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press. pp.380-410.
- Hood, S. (2010). *Appraising Research: Evaluation in Academic Writing*. New York: Palgrave: MacMillan.
- hooks, b. (1999). *Aint I a Woman: Black Women and Feminism*. Boston: South End Press.
- Jaffe, A. et al. (2015). "Introduction: Heteroglossia, performance, power, and participation" *Language in Society*, 44, (2). *Special Issue: Heteroglossia and performance*, pp. 135-139
- Johnstone, B. (2008). *Discourse Analysis* (2nd ed.). Oxford: Blackwell.
- Julian, P.M. (2011). "Appraising through someone else's words: The evaluative power of quotations in news reports" *Discourse & Society*, 22 (6) 766- 780.
- Martin, J. R. (1992). *English Text: System and Structure*. Amsterdam: John Benjamin
- Martin, J.R. (2000). "Beyond exchange: Appraisal systems in English." In S. Hunston & G. Thompson (eds.) *Evaluation in Texts: Authorial Stance and the Construction of Discourse*. Oxford: Oxford University Press. pp. 142–75.
- Martin, J.R. and Rose, D. (2003). *Working with discourse*. London: Continuum.

- Martin, J.R. and White, P.R.R. (2005). *The language of evaluation: Appraisal in English*. New York: Palgrave MacMillan.
- Oddo, J. (2014). *Intertextuality and the 24-Hour news cycle: A day in the rhetorical life of Colin Powell's U.N. address*. East Lansing: Michigan University Press.
- Painter, N.I (1996). *Sojourner Truth: A life; a symbol*. New York: W.W. Norton.
- Royster, J.J. (2000). *Traces of a stream: Literacy and social change among African American Women*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Siebler, K. (2010). Far from the Truth: Teaching the Politics of Sojourner Truth's "Ain't I a Woman?". *Pedagogy*, 10, 511 - 533.
- Van Dijk, T. A. (2012). Discourse and the Production of Knowledge. In: Seel, N.M. (eds) *Encyclopedia of the Sciences of Learning*. Springer, Boston, MA. pp. 1000-1006.
https://doi.org/10.1007/978-1-4419-1428-6_753
- Wei, Y. Wherrity, M. and Zhang, Y. (2015). 'An analysis of current research on the Appraisal Theory' *Linguistics and Literature Studies*, 3(5) 235-239.
- White, P.R. (2015). *Appraisal Theory*. DOI:10.1002/9781118611463.wbielsi041Corpus ID: 140114687

EXTENDED ABSTRACT

Appraisal Theory, developed by J.R. Martin and P.R.R. White (2005) within Halliday's Systemic Functional Linguistics (SFL), provides a framework for analyzing evaluative language. This approach examines how language constructs attitudes, interacts with different perspectives, and regulates communication power and focus. The theory emerged from the interpersonal metafunction of language and offers systematic tools for understanding how speakers encode judgments, emotions, and aesthetic evaluations. Appraisal resources operate within three interactive domains: attitude encompasses the expression of emotions, including emotional reactions, judgment, and appreciation; engagement involves speaker/writer positioning relative to other voices and perspectives, using Bakhtin's monoglossic and heteroglossic concepts; and graduation concerns positioning on power and focus through intensification or reduction of meaning and effect.

Susan Hood (2010) significantly expanded Appraisal Theory in academic discourse, revealing how academics use appraisal resources to establish authority within disciplinary communities. Her work demonstrates that evaluation spreads through textual structures and functions differently across disciplines, creating specific "evaluation profiles" for different knowledge domains. Teun A. van Dijk's socio-cognitive approach complements Appraisal Theory by investigating how mental models mediate between discourse and society. His work on ideology and discourse examines how evaluative positions are naturalized through discursive structures. Integrating van Dijk's ideological square model with Appraisal Theory provides comprehensive understanding of how positive self-presentation and negative other-presentation operate through specific appraisal resources.

This study examines Sojourner Truth's 1851 speech at the Women's Congress in Akron, Ohio, using discourse analysis and Appraisal Theory. Truth's speech represents a masterpiece of African-American rhetorical art, analyzed extensively by Women's Studies scholars. The research investigates Truth's ideological position, political stance, and cognitive structures underlying evaluative patterns by comparing two versions: standard language (T1) and local dialect (T2). Truth's speech demonstrates how cognitive evaluations form and express emotions through strategic language use. She strongly emphasizes threats from slavery and sexism, evaluating injustices against women and blacks as systematic wrongs. These negative evaluations activate anger and determination, showing language's functional power in mobilizing social action.

Through expressions like "Ain't I a Woman: Look at My Arm," Truth cognitively interacts with listeners, demonstrating her strength and resilience against racial and gender discrimination. Truth successfully evoked specific emotional responses through strategic use of tone and rhetorical devices. Cognitive activation occurs through repetition of questions like "Ain't I a woman?" This repetitive structure engages listeners and challenges social evaluation patterns. The speech exemplifies how emotions function as powerful tools for social change beyond individual responses.

The dialectal version (T2) proves more effective in attitude, engagement, and evaluation dimensions compared to the standard language version (T1). T2 demonstrates clearer engagement and reader response adoption, utilizing the "call and response" method characteristic of African-American culture. This approach invites listener participation in meaning creation. From an SFL perspective, T2's repetitions, modal structures, and direct questions exemplify heteroglossic text usage. The attitudinal domain reveals author/listener dualism recognition. Both versions display balanced positive/negative and direct/indirect attitudes, though T2 employs slightly more positive and implied sentences.

In the evaluation domain, both versions emphasize determination and confidence in social esteem terms, while utilizing truth and appropriateness in social sanction contexts. Appreciation toward matter and natural phenomena appears throughout both texts. Graduation analysis reveals heavy emphasis on intensification and quantification, with emotional references focusing on quality, quantity, and main subjects.

This analysis demonstrates Appraisal Theory's effectiveness in analyzing attitudinal behaviors. Truth's speech, when examined through this framework, reveals how she semantically and contextually emphasizes social equality, racial and gender equality, and cognitively mobilizes society toward action and response. The study confirms that the dialectal version (T2) more powerfully employs appraisal resources, creating stronger interpersonal connections and ideological positioning. The research highlights language's role beyond mere communication, revealing its importance in developing cognitive and reactive actions that shape social understanding and promote change.

CONCEPTUAL METAPHORS IN WEATHER EXPRESSIONS OF PRECIPITATION AND TEMPERATURE

YAĞIŞ VE SICAKLIK BELİRTEN HAVA DURUMU İFADELERİNDEKİ KAVRAMSAL METAFORLAR

Emre YAĞLI

Assoc. Prof. Dr., Hacettepe University, Faculty of Letters, Department of English Linguistics, Ankara, Türkiye

Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili Bilimi Bölümü, Ankara, Türkiye

ORCID: 0000-0002-1044-9018

Email: yagli@hacettepe.edu.tr

Oktay ÇINAR

Assist. Prof. Dr., İstanbul Medeniyet University, University, Faculty of Arts and Humanities, Department of Linguistics, İstanbul, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Dilbilim Bölümü, İstanbul, Türkiye

ORCID: 0000-0002-9822-7574

Email: oktaycinarr@gmail.com

Geliş Tarihi/Submitted:

05.03.2024

Kabul Tarihi/ Accepted:

03.06.2025

Anahtar Kelimeler:

Kavramsal Metafor Kuramı, Diller Arası Değişkenlik, Kaynak-Hedef İlişkisi, Bilişsel Dilbilim, Hava Durumu İfadeleri

Keywords:

Conceptual Metaphor Theory, Cross-Linguistic Variation, Source-Target Relations, Cognitive Linguistics, Weather Expressions

Kaynak gösterme/Citation:

Yağlı, E., & Çınar, O. (2025). "Conceptual Metaphors in Weather Expressions of Precipitation and Temperature". *World Language Studies (WLS)*, 5 (1): 65-90

Abstract

This paper aims to explore cross-linguistic variation in conceptual metaphors related to weather with a particular focus on precipitation (rain) and temperature (heat). We specifically examine how metaphorical mappings differ across languages concerning lexical category (i.e., nouns, verbs, adjectives) and source domain. Drawing on Conceptual Metaphor Theory (CMT), we analyse weather descriptions from ten typologically diverse languages: Turkish, English, Polish, Italian, Persian, Filipino, German, French, Swahili, and Korean. We elicited these descriptions through email correspondence with native speakers, all of whom possess at least an intermediate level of English. We asked informants to describe two weather scenes (i.e., rainy and sunny) in their native languages and then to provide literal English translations of their descriptions. This method allowed us to observe how metaphorical expressions are grammatically and lexically encoded across linguistic systems. We find that metaphorical variation aligns with the dynamic vs. stative nature of weather events: rain, as a dynamic phenomenon, is more frequently expressed through motion-based metaphors, while heat, as a stative condition, tends to be framed via state or intensity-based metaphors. Moreover, while conceptual metaphors show cross-linguistic consistency, their grammatical realisation regarding lexical categories and argument structure varies according to language-specific typological patterns.

Öz

Bu çalışma, hava durumuna ilişkin kavramsal metaforların diller arası farklılıklarını, yağış (yağmur) ve sıcaklık (ısı) kavramlarına odaklanarak incelemeyi amaçlamaktadır. Kavramsal Metafor Kuramı çerçevesinde yürütülen çalışmada, metaforik eşleşmelerin sözcük türleri (ad, eylem, sıfat) ve kaynak alan bakımından diller arasında nasıl farklılaştırıldığı araştırılmıştır. Veriler, anadili Türkçe, İngilizce, Lehçe, İtalyanca, Farsça, Filipince, Almanca, Fransızca, Swahili ve Korece olan ve en az orta düzeyde İngilizce bilen kaynak kişilerden e-posta yoluyla toplanmıştır. Kaynak kişilerden, iki hava durumu sahnesini (yağmurlu ve güneşli) kendi anadillerinde betimlemeleri ve ardından bu betimlemelerin İngilizce çevirilerini yapmaları istenmiştir. Bu yöntem, metaforik ifadelerin farklı dillerde sözcüksel ve biçimbilimsel olarak nasıl kodlandığını gözlemlememizi sağlamıştır. Bulgularımız, metaforik değişkenliğin çoğunlukla hava olayının dinamik ya da durağan doğasıyla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Dinamik bir olgu olan yağmur, sıklıkla hareket temelli metaforlarla, durumsal bir olgu olan sıcaklık ise daha çok durum veya yoğunluk temelli metaforlarla ifade edilmektedir. Ayrıca, kavramsal metaforlar diller arasında genel olarak tutarlılık gösterse de, bu metaforların sözcük türü ve tümce yapısı bakımından dilsel gerçekleşimi, incelenen dillerin tipolojik özelliklerine bağlı olarak değişkenlik göstermektedir.

1. INTRODUCTION

The study of language reveals variations in the ways meteorological events are conceptualised and encoded across languages (Bauer, 2000; Bletou, 2012; Eriksen et al., 2010, 2012; Langacker, 1999; Mettouchi & Tosco, 2010; Ruwet, 1986, 1989; Saarinen, 1997). This paper focuses on one domain where such variation becomes cognitively and linguistically salient: metaphorical expressions related to precipitation (e.g., rain) and temperature (e.g., heat). Using a cross-linguistic perspective grounded in Conceptual Metaphor Theory (CMT), we explore how these weather phenomena are metaphorically represented in ten typologically diverse languages, and how such representations differ in terms of the lexical category (e.g., nouns, verbs, adjectives) and source domain.

The central aim of our study is to identify and explain variation in metaphorical mappings across languages, with specific attention to the dynamic (e.g., rain) and static (e.g., heat) nature of weather events. Unlike studies focusing solely on metaphor universality or translatability, our work seeks to understand how cognitive and typological factors interact in shaping metaphorical weather expressions. We argue that these patterns are not random but reflect broader tendencies in how different linguistic systems structure experience, particularly through metaphor.

Understanding how languages metaphorically encode weather phenomena also holds applied significance. While this study is not primarily concerned with translation or pedagogy, our findings have potential implications for language teaching, translation studies, and intercultural communication domains in which metaphorical language often causes misinterpretation. In particular, insights from this research may contribute to developing strategies for dealing with conceptual mismatches in translation and raising awareness of language-specific metaphorical patterns in classroom contexts.

The introduction proceeds in two main parts. First, we provide an overview of the foundational principles of CMT. We highlight the importance of source-target mappings, directionality, and the role of concrete experience in metaphor formation. Second, we turn to weather in language, summarising key findings from semantic typology and cross-linguistic research on weather verbs and argument structure. By combining the conceptual framework offered by the CMT with an exploration of cross-linguistic typological variations, we aim to provide a more comprehensive account of metaphorical variation.

1.1. CONCEPTUAL METAPHOR THEORY

According to Lakoff and Johnson's *Metaphors We Live By* (1980), metaphors play a pivotal role in our understanding of the world, as they allow us to relate to and experience one thing in terms of another. This foundational argument underpins the CMT, which employs mapping techniques to compare and connect closely related concepts.

Metaphors are not only prevalent in artistic or literary contexts but also shape much of our everyday language. According to Lakoff and Johnson (1980), many daily expressions and concepts are metaphorical, influencing perception and understanding of the world. In CMT, the terms *source* and *target* refer to two conceptual domains involved in metaphor formation. Kövecses (2017, p. 14) explains that the source domain is where people derive metaphorical concepts, while the target domain is what people attempt to understand using the source. Another key concept in CMT is *mapping*, which refers to forming correspondences between the source and target domains.

In his 2007 work, Grady offers an example illustrating how the abstract concept of a NATION can be metaphorically mapped onto a more concrete and experientially grounded concept of *ship*. This metaphor, which casts the *ship* as the source domain and the *nation* as the target domain, illustrates how CMT facilitates the understanding of abstract sociopolitical structures through familiar, embodied experiences. Grady argues that the symbolic alignment between a ship's navigation, i.e., its direction, leadership, stability, and potential for peril, and the trajectory of a nation's political and historical development underscores a deep cognitive resonance. The effectiveness of such a metaphor relies heavily on the shared experiences of the speaker and the listener, as the intended message is inferred and conveyed from the source to the target domain. As Lakoff (2008) emphasises, linguistic realisations of these conceptual mappings serve as cognitive tools, expressions tied to the source domain facilitate understanding of the target domain. Similarly, Evans and Green (2006), Kövecses (2010) stress that metaphor allows abstract, complex, or subjective experiences to be understood through more concrete or embodied concepts, reflecting the embodied nature of cognition.

A deeper understanding of metaphors also requires examining *asymmetrical directionality*. As Evans and Green (2006) explain, metaphor involves transferring characteristics from source to target domains, while the reverse transfer does not hold true. For instance, while we can describe a *financial crisis* as a *storm* (e.g., "The economy is weathering a storm"), we do not metaphorically describe a *storm* using *economic* terms. The direction of

mapping is one-way and conceptually constrained. Concerning this, Lakoff & Johnson (1980) state that metaphors typically map from concrete (e.g., STORM) to abstract (e.g., ECONOMY) domains, i.e., ABSTRACT is CONCRETE.

Grady (2007) illustrates this further with the example of COLDNESS representing EMOTIONAL DETACHMENT. These concepts are not similar in a literal sense, but they are metaphorically linked through embodied experience. *Cold* is often associated with a lack of warmth and human connection. This link is supported by experimental research; for instance, Williams and Bargh (2008) found that physical coldness can elicit perceptions of social distance and emotional detachment, reinforcing the embodied basis of such metaphors. Examining such metaphors uncovers how metaphorical structure reflects underlying cognitive processes. This asymmetry of mapping is not random but rooted in experiential correlations that shape how we conceptualise the world around us (Evans, 2019; Lakoff, 1993).

1.2. WEATHER EXPRESSIONS

Weather expressions encompass a wide range of conditions that pertain to various atmospheric phenomena, including precipitation, temperature, and other meteorological conditions. Precipitation involves a variety of manifestations, such as rain, drizzle, hail, and snow, while temperature-related expressions include terms like hot, cold, sunny, and warm. Additionally, phenomena like thunder and lightning relate to auditory and visual aspects of weather and are often linguistically encoded through figurative descriptions (Kövecses, 2010).

As Langacker (1991) aptly puts it, linguistic expressions describing weather events “are nearly as problematic and ill-behaved as the weather itself” (p. 365). This remark is particularly relevant when comparing how languages encode meteorological phenomena such as rain, as the structural variation across languages resists uniform categorisation and challenges typological classification. The examples below illustrate some of this cross-linguistic diversity.

(1) German (Eriksen et al., 2010)

Es regnet.

It rain.3SG

It is raining.

- (2) Basque (Alba-Salas, 2004, p. 76, cited in Eriksen et al., 2010)

Euri-a bota zuen.

Rain-DET.ABS throw have.PST.ABS(3SG).ERG(3SG)

It rained.

- (3) Turkish

Yağmur yağıyor.

rain rain-PROG.PRES.3SG

It is raining.

The examples show that different languages have different ways of expressing the concept of RAIN through argument structures. In example (1), the predicate itself encodes the meaning of rain, with the argument *it* serves a syntactic purpose. In example (2), the subject position argument denotes rain, but the predicate *throw* is not directly related to a weather event and is used metaphorically. In contrast, in example (3), both the argument and predicate denote rain, and neither would be sufficient on its own to convey the meaning of rain.

This typological diversity in the grammatical encoding of precipitation also manifests within individual languages. Levin & Krejci (2019), for example, show that English permits two distinct construals of precipitation events: one where rain is conceptualised as a substance being emitted (e.g., Rain fell from the sky), and another where it behaves as a moving entity (e.g., Rain moved across the valley). These construals correspond to differences in syntactic behaviour and argument realisation, demonstrating that event structure and metaphoric framing are closely linked even in intra-linguistic variation. Their findings further support the idea that structural options in weather expressions reflect deeper conceptual choices.

We have shown how different languages express RAIN, highlighting the variation in weather expressions. Though research on weather expressions remains relatively limited, some foundational studies have provided typological insights. Saarinen (1997) identified seven syntactic categories used by European languages to denote RAIN. Similarly, Salo (2011) expanded this analysis to Uralic languages, focusing on valency patterns. Eriksen et al. (2010, 2012) proposed a cross-linguistic typology based on whether rain is encoded through the verb, subject, or both. This typology provides a useful foundation for understanding how different languages structure weather expressions.

Building on this, we observe that languages encode meteorological events through three main structural configurations, as noted in previous typological research (Eriksen et al., 2010; Mettouchi & Tosco, 2011). In argument-based constructions, the weather event is encoded in the subject position, while predicate tends to be semantically general or metaphorically extended (e.g., Rain falls). In predicate-based constructions, the weather event is encoded solely in the verb, often accompanied by an expletive subject (e.g., It rains) or no subject at all (e.g., $\emptyset$ Rains). Finally, argument-predicate constructions redundantly encode the event in both the subject and the verb (e.g., Rain rains), typically through a figura etymologica pattern. These configurations reflect not only syntactic preferences but also conceptualisations of meteorological phenomena. To compare the cognitive how such structures interact with metaphorical framing, we adopt a cognitive-based classification that accommodates these typological distinctions. Although the terminology may vary across studies, they share the same underlying aim: to uncover how different languages structure experience through grammar and metaphor.

1.2.1 SEMANTIC TYPOLOGY OF PRECIPITATION AS RAIN

Mettouchi and Tosco's (2011) study suggests that different languages express the concept of rain in different ways, due to the difficulty in differentiating between the entities involved and the meteorological process itself. This means that languages may perceive the process separately, leading to different ways of articulating weather expressions. To classify languages and identify strategies for coding rain, Mettouchi and Tosco (2011) state that languages use the foregrounding/backgrounding cognitive tool. Foregrounding refers to the act of highlighting or emphasising certain elements or concepts in a linguistic expression, making them more salient and the focus of attention. Backgrounding, on the other hand, refers to the act of relegating or reducing the prominence of other elements or concepts, pushing them to the background and not making them the focus of attention.

In Mettouchi and Tosco's (2011) typology of precipitation as rain, there are three types of languages: (i) world-rains languages (WR), (ii) rain-falls languages (RF), and (iii) rain-rains languages (RR). (i) WR languages, such as English, Italian, and Arabic, typically encode the rain event in the predicate, often with a dummy subject (e.g., *It rains*), placing cognitive focus on the process of precipitation. (ii) In RF languages like Russian and Persian, the subject denotes the rain, while the predicate is often a general motion or force verb (e.g., throw, fall). The entity is foregrounded here, and the predicate provides less semantic specificity. Finally,

(iii) in RR languages such as Turkish and Finnish, both the subject and the predicate encode the same concept (e.g., Rain is raining), a construction known as *figura etymologica*. These constructions equally emphasise the event and the entity, producing a symmetrical encoding. This typology is relevant to our study because these structural choices may influence or reflect metaphorical mappings. For instance, encoding rain as a forceful agent vs. an abstract process may affect how speakers draw on source domains such as *movement*, *agency*, or *impact* in metaphorical expressions.

1.2.2 SEMANTIC TYPOLOGY OF HOT TEMPERATURE

Even though weather expressions like precipitation, temperature, and atmospheric conditions are related, they may be represented differently in different languages. This is supported by cross-linguistic evidence (Eriksen et al. 2010, 2012). For instance, in a language that emphasises the process of raining (i.e., predicate), there may be no need to encode hot temperatures explicitly. Some languages use an argument or argument-predicate structure to convey various meteorological events but may switch to a predicate-based structure when referring to temperature or other atmospheric conditions.

This suggests that temperature and precipitation are different types of events. Precipitation tends to be encoded as a dynamic event, often associated with motion or force, whereas temperature is typically treated as a stative condition. This distinction has implications for metaphorical construal, as dynamic events more readily support source domains involving movement, force, or agency. In contrast, static events may invite metaphors based on state, substance, or intensity. Similar observations are made in Andrason's (2019) study of Polish meteorological constructions, where temperature expressions are shown to favour impersonal, stative, and predicate-centred structures, reflecting a typological preference for non-agentive and qualitatively descriptive forms of weather predication.

Eriksen et al. (2012) observe that many languages use predicate-based structures for expressing temperature (e.g., *It is hot*, *The air is burning*), reflecting a focus on experiential qualities rather than action or motion. Although the tripartite WR/RF/RR classifications may not apply to temperature, the foregrounding-backgrounding framework can still offer insights into how heat is linguistically and metaphorically prioritised. This allows us to extend the typological lens beyond syntax, exploring how perceived event structure (i.e., dynamic vs static) may interact with metaphorical variation across languages.

1.3. AIMS AND RESEARCH QUESTIONS

This study has two main objectives based on the cross-linguistic studies of weather expressions and the CMT. First, it aims to examine the metaphorical expressions used for rain and hot weather across different languages, focusing on source-target mappings and lexical categories. Second, it seeks to investigate whether these metaphorical variations reflect broader patterns based on their cognitive event structure of the weather phenomenon, i.e., whether it is construed as dynamic or static.

We hypothesise that metaphorical variation is not random but tends to align with the nature of the event: dynamic events like *rain* are expected to elicit metaphors based on motion, impact, or agency, while static events like *heat* are more likely to be represented through metaphors involving intensity, state, or quality.

To address these aims, we pose the following research questions:

- 1) What are the source-target relations in weather metaphors in different languages?
- 2) How does the type of weather event (i.e., dynamic vs static) relate to the metaphorical patterns observed?
- 3) Is there a systematic relationship between metaphor type and the semantic typology of weather expression in the language?

The study has been structured as follows to better understand the main research interest: First, we introduce the data collection process and data analysis in the next section. Then, we present two analyses based on the theoretical framework adopted in the study, which focuses on the source-target domains of weather metaphors and the semantic typology found in previous studies on weather expressions.

2. METHODOLOGY

In this study, we investigate source-target relations in weather metaphors across languages and examine how these relate to the semantic typology of weather expressions. We collected data from ten typologically diverse languages: Turkish, English, Polish, Italian, Persian, Filipino, German, French, Swahili, and Korean. We selected these languages to ensure both typological variety and reliable access to native speakers who could provide consistent data.

We contacted native speakers of each language via email. We asked each informant to describe two weather scenes, one depicting rainy weather and the other sunny or hot weather,

in their native language.⁵ We limited each response to 150-200 words to encourage focused yet expressive descriptions. After this, we asked the same informants to translate their descriptions into English. In this process, we did not ask for fluent or polished translations. Instead, we requested literal, one-to-one translations to help us identify lexical choices and source domains without stylistic interference. To ensure consistency, we required that all informants have an intermediate level of English, which we considered sufficient for literal translation.

In the data analysis, we followed two complementary accounts. Firstly, we used the framework of CMT to identify metaphorical mappings between source and target domains in the descriptions of precipitation and hot temperature. Second, we examined how these metaphorical structures relate to the existing semantic typology of rain and hot temperature, especially the WR/RF/RR classification by Mettouchi & Tosco (2011).

3. ANALYSIS AND DISCUSSION

We divided this section into two sub-sections. In the first sub-section, we focused on the source domain of two metaphors, precipitation (i.e., rain) and temperature (i.e., hot temperature), within the context of the CMT. In the second sub-section, we investigated the types of weather expressions by combining the accounts provided by the CMT and semantic typology.

3.1. CMT IN WEATHER EXPRESSIONS: PRECIPITATION AND TEMPERATURE

In this section, we analyse the metaphorical source domains of precipitation and temperature based on the translated weather descriptions we collected. We categorised metaphorical expressions by lexical type (i.e., noun, verb, adjective) and examined the source domains they invoke.

3.1.1 SOURCE DOMAINS OF PRECIPITATION

To make the analysis more manageable, we only included rain and raindrops when discussing the source of precipitation and excluded snow, drizzle, sleet, graupel, and hail. During the first stage of analysis, we divided our study into lexical categories of nouns, verbs, and adjectives, focusing on the source domains of precipitation.

⁵ For the photos used in the creation of the data, see Appendix. First photo: Flickr, ursini danilo (<https://flic.kr/p/61631514>), Second photo: Flickr, Tim Green (<https://flic.kr/p/d88ukS>).

Nouns

(4) Filipino

Halos karamihan ng mga tao ay nakahanda sa pagdating
almost majority of the people be-3pl prepared for arrival
ng ulan.
of rain

Almost most people are prepared for the arrival of rain.

The metaphor in (4) uses the concept of ARRIVAL from a different domain to describe rain. ARRIVAL refers to the action of reaching or achieving an object or condition. In this case, it is used metaphorically to indicate the start of a precipitation event.

(5) Persian

Goobareh-ha andaze-yek goz gozal hast.
Raindrops size of a walnut walnut(adj) be-PRES.3SG

The raindrops are the size of a walnut.

The sentence in (5) uses a metaphor to describe the size of raindrops by comparing them to the size of walnuts. The original meaning of the word *walnut* refers to both the tree and its nuts, but in this context, it is used figuratively to represent the size of raindrops.

(6) Polish

I leje jak z cebra
It pour as from cats and dogs.
It is raining like cats and dogs.

In sample data from Polish (6), the metaphor of *cats and dogs* is used to refer to rain. This metaphor is also present in English, where *cats and dogs* refer to two different animal groups and metaphorically imply heavy rainfall. When analysing personal correspondence data related to precipitation, it was found that nouns are commonly used to express concepts from the source domain.

Verbs

(7) German

Es regnet in Strömen.

it rain-PRES in flow.

It is pouring rain.

In the German example (7), the source domain of the concept POUR is utilised to talk metaphorically about the target domain concept of rain in action. The word *Strömen* (En. to pour) indicates a flow of moving objects. Here, it fancifully describes a rain event, which is continuous at that moment. After analysing the entire dataset, we found that verbs were less frequently used as metaphorical source domain indicators than adjectives and nouns. In most cases, verbs describing weather events tended to be literal or structurally fixed (e.g., *rain falls*, *it shines*). The German example in (7) illustrates one of the few metaphorical uses of a verb (e.g., *Strömen*, “to pour”) observed in our dataset.

Adjectives

(8) Swahili

Hali ya hewa inaonekana kuwa ya mvua kubwa.

condition the weather seem-PRES that-COMP the rain great

The weather seems to be a heavy rain.

In (8), the adjective *kubwa* (En. heavy) in the Swahili example aligns with similar uses in Turkish (*şiddetli*), Italian (*fitta*), and Polish (see, e.g., example 6), where rain is described using adjectives connoting density or intensity. These cross-linguistic parallels suggest a shared metaphorical framing of rain as a heavy or overwhelming presence. The same usage has been observed in the other languages in the dataset.

(9) Turkish

Rüzgar şemsiyeleri tutamayacağımız kadar şiddetli bir şekilde

Wind umbrella-PL hold-NEG-PRES-1PL as severe as

yağmura eşlik ediyor.

rain-ACC accompany-PROG-PRES-3SG

The wind is accompanying the rain so severe that we cannot hold them.

In the Turkish data sample given in (9), while this example includes a vivid description of a stormy scene, we acknowledge that its metaphorical relevance centres more on the wind than the rain itself. We have kept it to show the collocational frame of *şiddetli yağmur* (En. heavy/severe rain), which is commonly used metaphorically to describe the intensity.

(10) Italian

La pioggia cade fitta sulle personee si possono

the rain fall-PRES dense on people and can

notare ledimensioni delle gocce sul pavimento

note the size of drops on floor.

The dense rain falls on people, and you can see the size of the drops on the ground.

In sentence (10), the word *fitta* (En. dense) is used metaphorically to describe rain. This adjective refers to objects that are closely packed together and crowded. It is also used to depict an intense level of precipitation occurring in a particular environment. Although this expression involves an adjectival construction, we interpret it as metaphorical within the framework of the CMT. CMT holds that metaphorical mappings are not limited to fixed phrases or overt comparisons but can also emerge through sensory descriptions that structure abstract phenomena using concrete, embodied experience (Evans, 2019; Evans & Green, 2006; Lakoff, 1993).

In this case, the Italian adjective *fitta* frames the rain in terms of physical compactness or visual opacity, projecting a spatial and perceptual quality onto the intensity of the precipitation. This construction illustrates the conceptual metaphor DENSITY IS INTENSITY, where an abstract meteorological experience is conceptualised through a tangible, spatial domain. Such examples underscore how metaphor can operate subtly through lexical choices that rely on perceptual grounding rather than figurative language in the narrow sense.

The frequent use of adjectives to express metaphorical meanings related to precipitation aligns with prior research that shows adjectives are central to how people perceive and evaluate atmospheric conditions. Stewart (2007), for instance, identifies a set of latent dimensions underlying the use of over 140 adjectives in describing weather and climate, revealing the psychological and linguistic significance of evaluative terms such as heavy, dull, threatening,

and pleasant. These findings emphasise the role of adjectival framing in the metaphorical conceptualisation of weather events across languages.

Based on the analysed dataset, adjectives appear to be the primary lexical category used to describe precipitation events. In particular, when presented with a picture of rain during the data collection phase, informants frequently used adjectives such as *dense*, *strong*, and *heavy*.

3.1.2 SOURCE DOMAINS OF TEMPERATURE

Our dataset solely examines high temperatures and does not include data on cold or mild temperatures. In the initial analysis stage, we categorised the data into lexical categories of nouns, verbs, and adjectives, focusing on the source domains of temperature.

Nouns

(11) Turkish

Havanın yakıcılığı...

weather-GEN burning

The burning of the air...

The word *burning* is used metaphorically in (11) to refer to temperature. The quoted phrase describes objects on fire, but it emphasises how high temperatures can impact people.

Out of all the languages studied, nouns are the least commonly observed lexical category. Additionally, the few examples that do exist are often based on adjectives, such as the Turkish example provided above.

Verbs

(12) Persian

Khorshid ba derakhshesh mitabad.

Sun with shine PROG-shine-PRES-3SG

The sun is fully shining and makes everywhere bright and hot.

Sentence (12) uses the metaphor of *shine* from the source domain to refer to temperature in the target domain. As discussed earlier, we consider this instance metaphorical under BRIGHTNESS IS HEAT mapping. The use of *shine* draws on a concrete visual sensation to conceptualise the abstract quality of temperature, in line with how sensory descriptors can operate metaphorically within the CMT framework.

Similar to nouns regarding source domain concepts of temperature, verbs are the other least observed lexical category in the dataset.

Adjectives

(13) French

... beau soleil d'été

Beautiful sun-NOM summer...

... *beautiful summer sun*...

The phrase found in (13) comes from the French dataset. Following the same rationale, we interpret the adjective *beau* (En. beautiful) as metaphorical in this context. It maps a subjective aesthetic judgment onto a meteorological condition, aligning with the broader metaphorical pattern where positive emotional valence or pleasantness is projected onto sunny or warm weather.

(14) Italian

Il cielo è abbastanza limpido.

The sky-ACC to-be-PRES enough clear.

The sky is clear enough.

In sentence (14), the word *limpido* (En. clear) is used to describe temperature. It means something that is not dark or obscure and can also represent weather without clouds. This meaning is common in many languages and is often used to describe temperature in the context of the sky. Other commonly used source domain concepts for this purpose include WARM, BRIGHT (see, e.g., example 12) and HOT AND BLUE.

3.2. SEMANTIC TYPOLOGY OF WEATHER EXPRESSIONS

While the core focus of this study is metaphorical variation, it is essential to consider the semantic and grammatical structures through which these metaphors are linguistically realised. The ways in which weather expressions are encoded, particularly the distribution of lexical material across predicates and arguments, can influence how metaphorical mappings are constructed and interpreted.

In this section, we revisit the semantic typology of weather expressions, particularly those involving rain and hot temperature, to explore whether the event structure of these phenomena (i.e., dynamic vs static) correlates with differences in metaphorical framing. This

typological perspective complements the metaphor analysis presented in Section 3.1 by showing how cross-linguistic variation in syntax and lexical encoding may support or constrain the emergence of particular metaphor types. This section is divided into two parts: the first focuses on precipitation (as a dynamic event) and the second on high temperature (as a stative condition).

3.2.1 SEMANTIC TYPOLOGY OF RAIN

A foundational distinction in the expression of weather events is that between dynamic and stative phenomena. Precipitation, such as rain, is typically construed as a dynamic event, often associated with movement or force, while temperature is usually treated as stative. This contrast has important implications for how languages grammatically encode weather expressions and the kinds of metaphors they support. Dynamic events more readily invite metaphors based on motion, impact, or agency, whereas stative conditions lend themselves to mappings related to state, substance, or intensity.

To analyse this variation, we adopt Mettouchi and Tosco's tripartite typology (2011), which is complemented by Eriksen et al. (2010). This model classifies meteorological constructions based on whether the predicate or argument encodes the weather event, and whether these elements are semantically specific or general. The typology includes:

- a) World-rains languages (WR): The predicate of the clause denotes rain (e.g., English, Italian, German, French, Polish, Filipino).
- b) Rain-falls languages (RF): Argument in the subject position denotes rain (e.g., Persian, Korean).
- c) Rain-rains languages (RR): Two words form the same lexeme and are used adjacently (e.g., Turkish, Swahili).

This general framework has recently been broadened by Toma (2021), who presents a subject-based morphosyntactic typology based on data from 99 languages. Toma's analysis shows that subject realisation and syntactic encoding systematically correlate with event type, particularly in distinguishing between dynamic phenomena (e.g., precipitation) and stative conditions (e.g., temperature). Complementing this perspective, Bletou (2012) offers a cross-linguistic analysis of weather predicates, proposing decompositions such as FALL RAIN and CAUSE [FALL RAIN] to account for alternations in unaccusative and unergative behaviour. Bletou's discussion of auxiliary selection, subjecthood, and noun incorporation provides compelling evidence that argument structure variation reflects deeper event-structural and

conceptual distinctions. Additionally, Álvarez-López (2021) examines precipitation constructions in English, French, and Spanish, revealing that even among closely related languages, argument structure, lexical derivation, and the status of precipitation nominals differ significantly. Crucially, Dong et al. (2021) examine directionality in weather expressions across 221 Sinitic languages, showing that downward verbs like *jiàng* (En. to fall) are used metaphorically even for non-falling phenomena (e.g., fog, dew). Their study challenges the idea of a uniform typology within languages and demonstrates that conceptual and ontological factors shape grammatical encoding. Collectively, these studies reinforce our argument that variation in the morphosyntax of weather expressions is interwoven with metaphorical construal and event structure.

Based on this framework, we classified the languages in our study: English, German, Italian, and Arabic fall under the WR type; Persian and Korean represent the RF type; and Turkish and Swahili exemplify the RR pattern. The following examples illustrate these types:

(7) German

Es regnet in Strömen.

It rain-PRES in flow.

It is pouring rain.

The word *es* (En. it) is known as a dummy pronoun and bears a syntactic explanation. The verb *regnet* (En. rain) signifies the action of rain falling, making it the main point of the sentence. The pronoun *es* serves as a supporting element. This concept can also be observed in the Italian language.

(15) Italian

Piove.

rain-PRES

It is raining.

Examples (7) and (15) both pertain to the meaning of precipitation in the verb predicate. However, there are differences between them that become more apparent when looking at examples from RF type languages.

(16) Persian

Baran seylasa mibarad.

rain flood PROG-rain-PRES-3SG

The rain is flooding.

Unlike the WR type, extract (16) suggests a contrast. In this instance, the subject position contains the argument that conveys the meaning. The figure is located in the subject, and the verb serves as the grounding unit. In RF languages, the predicate *to flood* is semantically vague and does not explicitly encode the raining event.

Lastly, in RR languages, both the predicate and argument encode rain. (3) is reiterated below:

(3) Turkish

Yağmur yağıyor.

rain rain-PROG.PRES.3SG

It is raining.

In sentence (3), the words *yağ-* (En. to rain) and *yağmur* (En. rain) are part of the same root word. Both words contribute to the meaning of the sentence, and neither the subject nor the verb is more important than the other when it comes to the concept of rain.

While these types capture major structural differences in how rain is encoded, our data suggest that these grammatical patterns do not lead to systematic variation in metaphorical construal. Across WR, RF, and RR languages, speakers tend to use adjectives and nouns to express metaphors of rain involving heaviness, arrival, and density. Thus, although figure-ground relations may shift depending on syntactic structure, the underlying conceptual mappings appear broadly consistent.

After categorising rain precipitation events as WR, RF, and RR, the analysis shifts to examining whether the same classification can be applied to other weather expressions, such as high temperatures.

3.2.2 SEMANTIC TYPOLOGY OF HOT WEATHER

As previously noted, temperature expressions, unlike precipitation, typically encode stative events. These expressions do not describe motion or change but refer to ongoing or

complete conditions, such as heat or sunlight, at a given moment. This distinction between dynamic and stative event types not only affects grammatical encoding but also shapes the range of possible metaphorical construals.

The semantic typology established by Mettouchi and Tosco (2011) is well-suited for dynamic meteorological phenomena like rain but is less directly applicable to stative expressions such as temperature. In particular, the WR/RF/RR distinction, which focuses on event realisation in the predicate vs argument, becomes blurred when the event lacks an inherent process or agent. Moreover, since our data were elicited through written personal correspondences, capturing the full syntactic variability of stative constructions may require further empirical elaboration.

Nonetheless, our dataset reveals some structural regularities across languages in the expression of hot weather. Below are examples in Italian and Persian, which are WR and RF, respectively.

(17) Italian

Il cielo è abbastanza limpido.

The sky is quite clear.

The sky is quite clear.

(18) Persian

Hava aftabi hast.

weather sunny be-PRES.3SG

The weather is sunny.

Although Italian and Persian differ in how they refer to rain typologically, they share similar semantic patterns. Specifically, when describing weather conditions, there is a more complex range of meanings. This pattern has also been found in other languages from which the data was gathered.

These typological patterns illustrate that metaphorical variation does not occur in isolation from grammatical and structural constraints. The semantic realisation of weather events, such as whether the rain is encoded in the predicate, the subject, or both, can influence which lexical items become available for metaphorical use and how these metaphors are linguistically distributed. While the conceptual metaphors themselves may remain stable across

languages (e.g., RAIN IS A FORCE, HEAT IS A SUBSTANCE), the ways in which these are expressed through adjectives, verbs, or compounds are often affected by the typological profile of the language. Therefore, typological analysis enhances our understanding of the interface between conceptual mappings and linguistic form.

4. CONCLUSION

In the study, we explored metaphorical expressions related to precipitation (e.g., rain) and temperature (e.g., heat) across ten typologically diverse languages. Drawing on the CMT and previous research on semantic typology, we analysed how weather events are metaphorically encoded and how this encoding interacts with underlying grammatical structures. We focused on identifying source-target domain relations and lexical categories involved in metaphorical mappings, and examined whether these mappings vary according to the dynamic (e.g., rain) or stative (e.g., heat) nature of weather events.

Concerning our first research question, i.e., source-target relations in weather metaphors, we found that nouns and adjectives are the most common lexical carriers of metaphors across languages. Metaphors such as DENSITY IS INTENSITY, ARRIVAL IS PRECIPITATION, and BRIGHTNESS IS HEAT were frequently observed, revealing a tendency to use concrete, embodied domains (e.g., weight, movement, light) to conceptualise abstract weather conditions. Our second question explored whether the event type (dynamic vs static) affects metaphorical patterns. The data showed that dynamic events like *rain* are typically framed through metaphors involving motion, force, and agency. In contrast, static events like *heat* evoke metaphors grounded in state, substance, or intensity. For the third research question, i.e., whether semantic typology (i.e., WR, RF, RR) correlates with metaphor types, we found that while the conceptual metaphors tend to be shared across typological profiles, the linguistic realisation (i.e., lexical choice and syntactic structure) is shaped by the semantic encoding patterns of each language.

Despite the insights offered by this study, certain limitations must be acknowledged. This analysis is based on a relatively limited dataset comprising ten languages and two weather conditions, which may restrict the generalisability of the findings. Additionally, data were elicited through written responses rather than naturally occurring discourse, potentially constraining the range and spontaneity of metaphorical expressions observed.

Despite these constraints, the study provides a significant contribution to the understanding of metaphorical variation. Integrating CMT with semantic typology reveals that metaphor is influenced not only by universal cognitive mechanisms but also by language-

specific encoding strategies. The findings underscore that metaphor is not merely a conceptual phenomenon detached from form but fundamentally embedded in a language's grammatical and lexical architecture.

REFERENCES

- Alba-Salas, J. (2004). Lexically selected expletives: evidence from Basque and Romance. *SKY Journal of Linguistics*, 17, 35-100.
- Álvarez-López, Y. (2021). From meteorology to linguistics: What precipitation constructions in English, French and Spanish tell us about arguments, argumenthood, and the architecture of the grammar. *Glossa: A Journal of General Linguistics*, 6(1), 1-28. <https://doi.org/10.5334/gjgl.1271>
- Andrason, A. (2019). Weather in Polish: A contribution to the typology of meteorological constructions. *Studia Linguistica*, 73, 66-105. <https://doi.org/10.1111/stul.12091>
- Bauer, B. (2011). *Archaic syntax in Indo-European: The spread of transitivity in Latin and French* (Vol. 125). Walter de Gruyter.
- Bletou, A. C. (2012). Why does it always rain on me? On weather verbs. In B. Suranyi & D. Varga (Eds.), *Proceedings of the First Central European Conference in Linguistics for Postgraduate Students* (pp. 59-81). Pazmany Peter Catholic University.
- Dong, S., et al. (2021). Directionality of atmospheric water in Chinese: A lexical semantic study based on linguistic ontology. *SAGE Open*, 11(1), <https://doi.org/10.1177/2158244020988293>
- Grady, J. E. (2007). *Metaphor*, In. D. Geeraerts, & H. Cuyckens (Eds.) *The Oxford handbook of cognitive linguistics* (pp. 188-213). Oxford University Press.
- Eriksen, P. K., Kittilä, S., & Kolehmainen, L. (2010). The linguistics of weather: Cross-linguistic patterns of meteorological expressions. *Studies in Language. International Journal sponsored by the Foundation "Foundations of Language"*, 34(3), 565-601. <https://doi.org/10.1075/sl.34.3.03eri>
- Eriksen, P. K., Kittilä, S., & Kolehmainen, L. (2012). Weather and language. *Language and Linguistics Compass*, 6(6), 383-402. <https://doi.org/10.1002/lnc3.341>
- Evans, V. (2019). *Cognitive linguistics: A complete guide*. Edinburgh University Press.
- Evans, V. & Green, M. (2006). *Cognitive linguistics: An introduction*. Edinburgh University Press.
- Kövecses, Z. (2010). *Metaphor: A practical introduction* (2nd ed.). Oxford University Press.

- Kövecses, Z. (2017). Conceptual metaphor theory. In E. Semino, & Z. Demjén (Eds.), *The Routledge handbook of metaphor and language* (pp. 13-27). Routledge.
- Lakoff, G. (2008). *Women, fire, and dangerous things: What categories reveal about the mind*. University of Chicago Press.
- Lakoff, G. (1993). The Contemporary theory of metaphor, In A. Ortony (Ed.) *Metaphor and thought* (2nd edition) (pp. 202-252). Cambridge University Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. The University of Chicago Press.
- Langacker, R. (1999). *Foundations of cognitive grammar. Volume II: Descriptive application*. Stanford University Press.
- Levin, B., & Krejci, B. (2019). Talking about the weather: Two construals of precipitation events in English. *Glossa: A Journal of General Linguistics*, 4(1), <https://doi.org/10.5334/gjgl.794>
- Mettouchi, A., & Tosco, M. (2011). Impersonal configurations and theticity. In A. Malchukov, & A. Siewierska (Eds.), *Impersonal constructions: A cross-linguistic perspective* (pp. 307-322). John Benjamins.
- Ruwet, N. (1986). On weather verbs. *Talk in Chicago Linguistic Society*, April 1986. Chicago Linguistics Society.
- Ruwet, N. (1989). Weather verbs and the unaccusative hypothesis. In C. Kirschner, & J. A. DeCesaris (Eds.), *Studies in Romance linguistics: Selected proceedings from the XVII Linguistic Symposium on Romance Languages* (pp. 313-345). John Benjamins.
- Saarinen, S. (1997). Il pluit, idet dozhd', it rains, es regnet, llueve, piove. In: Alinei M, Barros Ferreira M, Contini M (eds) *Atlas linguarum Europae (ALE), Volume I: Cinquième fascicule, Cartes et Commentaires* (pp. 1-34). Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato, Roma.
- Salo, M. (2011). Meteorological verbs in Uralic languages—are there any impersonal structures to be found. In A. Malchukov, & A. Siewierska (Eds.), *Impersonal constructions: A cross-linguistic perspective* (pp. 395-438). John Benjamins.
- Stewart, A. E. (2007). Linguistic dimensions of weather and climate perception. *International Journal of Biometeorology*, 57, 57-67. <https://doi.org/10.1007/s00484-007-0101-z>

Toma, D. O. (2021). *Weather sentences in a cross-linguistic perspective* [Master's Dissertation]. Universidad del Pais Vasco. <http://hdl.handle.net/10810/70097>

Appendix

Photo 1: Rainy weather

Photo 2: Sunny weather

EXTENDED ABSTRACT

This study examines cross-linguistic variation in conceptual metaphors used to describe two distinct meteorological phenomena—precipitation and temperature—through the lens of Conceptual Metaphor Theory (CMT). By focusing on ten typologically diverse languages—Turkish, English, Polish, Italian, Persian, Filipino, German, French, Swahili, and Korean—the study investigates how metaphorical mappings are structured across languages, particularly regarding lexical categories (nouns, verbs, adjectives) and the cognitive construal of weather as either dynamic (e.g., rain) or stative (e.g., heat) events. The aim is not only to catalogue metaphorical expressions but also to comprehend how these metaphors are shaped by typological and grammatical structures intrinsic to each language.

Data for the study were gathered through email correspondence with native speakers, each of whom was asked to describe two weather scenes (rainy and sunny) in their native language and then provide literal English translations of their descriptions. These literal translations facilitated a clearer observation of the lexical and grammatical structures underlying metaphorical expressions. This methodology offered insight into how metaphor is not merely a conceptual operation but also one that is mediated by grammar and syntax.

Findings from the study reveal that rain, typically experienced as a dynamic phenomenon, tends to evoke metaphors that draw from source domains of motion, force, and agency—for example, rain “arriving,” “pouring,” or being “dense” like a substance. These metaphors frequently appear in adjectival or nominal forms, suggesting that perceptual and embodied experiences have a strong influence on the lexical encoding of rain. In contrast, heat or sunny weather, perceived as more stative, is more commonly associated with metaphors of state, intensity, and brightness, such as “the burning of the air” or a “beautiful summer sun.”

The study further investigates whether the typological classification of weather expressions correlates with metaphorical variation. Drawing on the tripartite semantic typology proposed by Mettouchi and Tosco (2011), languages are classified into three groups: World-Rains (WR), where the predicate alone encodes precipitation (e.g., “It rains”); Rain-Falls (RF), where rain serves as the subject and the predicate is metaphorical or general (e.g., “Rain falls”); and Rain-Rains (RR), where both the subject and predicate encode rain, often redundantly (e.g., “Rain is raining”). The study identifies English, Italian, German, and Arabic as WR languages; Persian and Korean as RF languages; and Turkish and Swahili as RR languages.

However, the analysis reveals that while these structural types influence grammatical encoding, they do not systematically predict the type of metaphor. Across WR, RF, and RR languages, the metaphors used to describe rain and heat remain conceptually consistent, indicating that the source-target mappings posited by CMT are broadly shared, even if their linguistic realisations differ. This suggests a cognitive universality of metaphor that is locally shaped by grammatical structure, rather than being fully determined by it.

Temperature expressions further complicate this typology. Unlike rain, heat lacks inherent dynamism and is typically expressed through stative constructions. This divergence results in fewer metaphorical verbs and a reliance on adjectives and nominal phrases to convey experiential qualities (e.g., “clear sky,” “burning air,” “beautiful sun”). Consequently, the WR/RF/RR framework, while effective for precipitation, becomes less applicable to temperature, necessitating a more flexible approach that incorporates event structure and experiential salience.

In summary, the study contributes to the literature by demonstrating how metaphor is not only a universal conceptual phenomenon but also a product of linguistic form. The interaction between metaphorical thought, lexical category, and syntactic structure reveals the embodied and cognitive foundations of language, while illustrating the plasticity of metaphor across linguistic systems. Additionally, it provides an empirical synthesis of CMT and semantic typology, reinforcing the view that metaphorical variation is constrained yet enriched by grammatical diversity.

KORELİ YAZAR SOHN WON-PYUNG'UN *BADEM* ROMANI ÜZERİNE BİR İNCELEME

A REVIEW ON KOREAN WRITER SOHN WON-PYUNG'S NOVEL *ALMOND*

Tayfun KARTAV

Doktora Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kore Dili ve
Edebiyatı Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye

PhD Candidate, Erciyes University,
Institute of Social Sciences, Department of
Korean Language and Literature, Kayseri,
Türkiye

ORCID: 0000-0002-6118-5577

Email: tayfun1984@naver.com

Hatice Köroğlu TÜRKÖZÜ

Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, Edebiyat
Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kore
Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kayseri,
Türkiye

Prof. Dr., Erciyes University, Faculty of
Letters, Institute of Social Sciences,
Department of Korean Language and
Literature, Kayseri, Türkiye

ORCID: 0000-0002-3735-5652

Email: hkore@erciyes.edu.tr

Geliş Tarihi/Submitted

18.02.2025

Kabul Tarihi/ Accepted:

10.06.2025

Anahtar Kelimeler:

Kore Edebiyatı, Çeviri Roman İncelemesi,
Badem, Aleksitimi, Empati, Sosyal
Sorunlar

Keywords:

Korean Literature, Translated Novel
Review, Almond, Alexithymia, Empathy,
Social Problems

Kaynak gösterme/Citation:

Kartav, T., & Türközü, H. K. (2025).
“Koreli yazar Sohn Won-Pyung’un *Badem*
romanı üzerine bir inceleme”. *World
Language Studies (WLS)*, 5(1), 91-120

Öz

Yabancı dilden Türkçeye çevrilmiş yazın eserlerinin incelenmesinin, başta yabancı bir kültürün yerele tanıtılması olmak üzere ilgili yazın eserlerinin okuyucu nazarında tam olarak anlaşılamayan yahut özümselemeyen detaylarının ortaya çıkarılmasına, Türkçe çeviri yazın dilinin zenginleşmesine katkıda bulunması noktasında anlamlı olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda Kore edebiyatının genç/yetişkin roman kategorisinde yayımlanarak duygusal sağırılık manasına gelen aleksitimi sendromunu konu edinmesi yönünden dikkat çeken *Badem* adlı “gelişim romanının” incelenmesinin Türkiye’deki Kore Dili ve Edebiyatı çalışmaları başta olmak üzere başka alanlardaki araştırmalara da katkı sağlayabileceği öngörülmektedir. Kurgusunda duygusal sağırılık “aleksitimi” sendromunu işleyen, Korece’den çevrilmiş ilk roman örneği olması nedeniyle bu romanın tahlili, Türkiye’deki çeviri yazınına da katkı sağlaması bakımından yararlı görülmektedir. *Badem*; edebiyatta pek işlenmeyen konulardan biri olduğu anlaşılan aleksitimiyi konu edinmesi bakımından romanda geçen kurmaca karakterler, olay örgüsü, konu, dil, anlatım vb., açılardan irdelenmiştir. Bu çalışma eser analizi usulüyle yapılan betimsel bir incelemedir. Eser analizi usulüyle yapılan betimsel inceleme neticesinde; *Badem* adlı romanın modern zamanlarda görülen duygusal sağırılık, duyguları okuyamama ya da ifade edememe şeklinde tanımlanan sosyal sendrom “aleksitimi”; toplumdaki “normal” ve “anormal” ayrımından kaynaklı şiddet unsurları olmak üzere birtakım sosyal meselelerin gerçekçi bir kurgu içinde, yalın dille anlatılarak beşeriyetçi bakış açısıyla aktarıldığı görülmüştür. Bununla beraber türü bakımından her ne kadar “gelişim romanı” olarak algılsa da otobiyografik tarzda yazılmış “sosyal roman” türünde yer alır.

Abstract

It is thought that reviewing literary works translated from a foreign language into Turkish has a meaningful function in terms of introducing a different culture to the local culture, revealing the details of the relevant novel that cannot be fully understood or assimilated by the reader, and contributing to the further enrichment, revival of the Turkish literary language. In this context, it is envisaged that examining the novel *Almond*, which is published in the young-adult category of Korean literature and attracts attention with its subject of alexithymia syndrome, which means emotional deafness-blindness, may contribute to other researches in this field. The analysis of this novel is considered necessary in terms of inspiring the translation literature in Türkiye, as it is one of the first examples of translated novels that deal with the "alexithymia" syndrome, which means emotional deafness. *Badem*, which is mentioned in this study and is one of the first examples translated into Turkish in the young-adult category; In terms of its subject, alexithymia, which is seen as one of the rare topics that is not discussed much in literature, has been examined in terms of fiction, characters in the novel, plot, language, narration, etc. This review is a descriptive review conducted by document analysis method. As a result of the descriptive review conducted by document analysis method; In the novel titled *Almond*, the subject of "alexithymia", which is defined as emotional deafness, emotional blindness, and the inability to read or express emotions seen in the modern times we live in, is told in a simple and realistic language, based on a logical fiction, from the mouth of the young man mentioned in the novel.

1. GİRİŞ

Kore kültürünün bir ürünü olan “K-pop” denen popüler müzik kültürü başta olmak üzere Kore menşeli birçok kültür akımı Türkiye’de artan bir ilgi görmektedir. Bu kültür akımı içerisinde yer alan Kore edebiyatı da ilgi görmektedir. Türközü Köroğlu (2011) ve Türközü (2013) çalışmalarında bahsettikleri üzere Kore edebiyatından Türkçeye çevrilen edebiyat eserlerinin sayısı, diğer ülke edebiyatlarına nazaran ivme göstermektedir. Bu bağlamda çevrilen eserler arasında hem işlenen konu bakımından hem de Türkiye’deki yazın çevirisine kazandıracağı unsurlar bakımından Korece’den Türkçeye çevrilen edebiyat eserleriyle ilintili detaylandırılmış incelemelerin iki ülke arasındaki kültürel mübadele bakımından da önem arz ettiği düşünülmektedir (Göktürk, 2018, s.106). T. S. Eliot’a atıfta bulunarak bir dile yeni katılan çeviri yapının o dilin yazın geleneğini ve gelecekteki yazınsal yaratıcılığını da etkilediğini ifade etmiştir. Romanın nasıl incelenmesi gerektiğine Türk edebiyatından örnekler vererek değinen Aktaş edebî eser incelemelerinde çok çeşitli metotların kullanılabileceğini, kendi içinde uyumlu olmak kaydıyla her türden edebiyat eseri incelemesinin söz konusu eserin gölgede kalan bir başka yönüyle tanınmasına zemin hazırlayıp imkân vereceğini vurgulamıştır (1991, s. 9). Yine Çetin her sanat eseri gibi romanın da bilinçli yaklaşılması gereken bir edebî tür olduğuna, çok sayıda okuyucunun romanı bilinçsizce, öylesine okuyup geçtiğine; oysa romanın irdelenmesi, çözümlenmesi ve keşfedilmesi gereken hazineler ile hissedilmesi gereken hazlar ihtiva ettiğine dikkat çekmiştir (2012, s. 5). Bu açıdan yabancı dilden Türkçeye kazandırılmış yazın çevirilerine yönelik detaylandırılmış betimleyici tahlillerin de yapılmasının önem arz ettiği düşünülmektedir.

Bununla birlikte son günlerde Türkiye’de bilhassa gençler arasında ilgi gören Kore akımı (Hallyu) denen popüler kültürün etkisiyle Kore Edebiyat Akımı (K-Literature Wave) da dikkat çekmektedir. Kore devletinin yazın eserlerinin yayını ve çevirisi için hem yayıncılara hem de çevirmenlere hibe vermesi de Türkiye’deki Kore edebiyat eserlerinin tanıtımını hızlandırmaktadır. Ne var ki, şimdiye dek Türkçeye kazandırılmış Kore’nin modern edebiyat eserlerine yönelik kapsamlı tahlillerin yeterince yapılmadığı görülmektedir. Buradan hareketle, yazar Sohn Won-pyung’un 2020’de Türkçeye çevrilip yayımlanmış; *Badem* adlı romanının künyesinden başlamak üzere olay örgüsü, detaylı özeti, kişi kadrosu, dil/üslup vb., unsurlar bakımından tahlil edilmesinin, Kore popüler akımlarına ilgi duyanlar başta olmak üzere bilhassa Türkiye’de çeviri edebiyatıyla ilgilenenlere de yararlı olacağı kanaati oluşmuştur.

Roman türünün Türk edebiyatına Tanzimattan itibaren Batı’dan gelme olduğu bilinen bir gerçektir (Çetin, 2012, s. 50). Bu yüzdendir ki; Türkçeye çevrilmiş yabancı edebiyat eserleri

içerisinde Batı menşeli olanların Doğu menşelilerden daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. Ne var ki Doğu edebiyatından; özellikle Kore edebiyatından çeviri eserlerin hem sayı hem de nitelik bakımından diğer ülke yazın çevirilerinden henüz geri kaldığı düşünülmektedir. Şimdiye dek çevrilen Kore yazın eserleri içerisinde hem konusu hem de kullanılan yalın dili bakımından diğerlerinden ayrıışan *Badem* adlı romanın incelenmesinin Türkiye’deki Doğu edebiyatından çeviri yazın literatürüne önemli katkılarda bulunabileceği düşünülmektedir.

Bu doğrultuda çalışmanın amacı söz konusu romanı yazarından başlamak üzere konu, künye, ad, olay örgüsü, karakterler, çatışma, dil ve üslup, bakış açısı ve anlatıcı, mekân ve zaman temaları altında incelemektir. Böylece okuyucular tarafından tam olarak anlaşılamadığı ya da gözden kaçırılmış olabileceği düşünülen detayların da ortaya çıkarılarak metnin çözümlenmesi amaçlanmıştır. Bununla birlikte romanda geçen Kore toplumuna özgü sosyal meseleler ve aleksitimi teması da irdelenmiştir. Çeviri metinlerin yüzeysel okumalar ile tam olarak anlaşılamayacağı göz önüne alındığından metnin kapsamlı çözümlemesi yapılarak çoklu okumalar sayesinde satır aralarının olabildiğince detaylı irdelenmesi amaçlanmıştır.

2. SOHN WON-PYUNG VE *BADEM*’E DAİR

Badem romanının yazarı Sohn Won-pyung, 1979’da Seul’de doğmuştur. Sogang Üniversitesi’nde sosyoloji ve felsefe alanında uzmanlaşan Sohn, yazarlıkla beraber film yönetmenliği de yapmaktadır. Bugüne kadar üç roman yayımlamıştır. Bunlardan biri olan *Badem*, 2016’da *Changbi* edebiyat ödülüne layık görülmüştür. Politikacı bir babanın kızı olan Sohn, eserlerinde toplumsal meseleleri gerçekçi ve sade bir dille ifade etmektedir. Yazdığı çeşitli senaryolar da ödüle layık görülmüştür. *Badem* adlı çalışması, edebiyat dünyasında toplumsal meselelere parmak basan, beşeriyetçi bir yazar olarak tanınmasına katkı sağlamıştır. *Badem* romanı, en çok yabancı dile çevrilen Kore modern romanlarından biridir. “Aleksitimi” diye tabir edilen, duygusal sağırlık konusunu işleyerek toplumsal anlamda insanların henüz farkında olmadıkları bir meseleye de dikkat çekmiştir. Toplumda yaşadıkları sıkıntıları anlaşılmayan ya da özel insanlar diye tabir edilebilecek bir kesime dikkat çekmiştir. Kore’de yaşanan toplumsal meseleler başta olmak üzere işlediği genç karakterler aracılığıyla aşırı sevgi dolu ortamda yetişen çocuklar ile sevgisiz ortamda yetişen çocuklar arasındaki farklara da göndermeler yapmıştır. Duyguları okuyamayan ya da hissettiklerini ifade edemeyen; bu yüzden de yaşadıkları toplumda dışlanan, ötekileştirilen, “ucube,” “yabancı,” “anormal,” “psikopat” vb., gibi sıfatlarla nitelendirilen; toplumsal zorbalıktan/akran zorbalığından acı çeken insanların sorunlarını dile getirmeye çalışmıştır.

Öte yandan Türkiye’de “aleksitimi” konusundaki araştırmaların sınırlı sayıda olduğu, sınırlı sayıdaki bu araştırmaların çoğunun da klinik ağırlıklı betimsel araştırmalar olduğu belirtilmiştir (Koçak, 2002, s. 205). *Badem* adlı romanın hem Kore’de hem de -Türkçeye çevrilmiş olmasıyla- Türkiye’de “aleksitimi” konusunu bir kurmaca olarak detaylı biçimde işleyen ilk çeviri roman olduğu anlaşılmaktadır. Yani “aleksitimi” gibi ilk kez 1970’li yıllarda tıbbi dergilerde bahsi geçmeye başlayan bir rahatsızlığı kurmacada işleyen, genç/yetişkin kategorisindeki ilk çeviri roman olması da esere ayrı bir anlam yüklemektedir. Bu bağlamda *Badem* adlı çeviri romanı betimleme yöntemiyle tahlil ederken söz konusu rahatsızlığın nasıl işlendiğine, ne tür belirtileri olduğuna değinmenin de bu alanda yapılacak çalışmalara bir bakıma ilham verebileceği de öngörülmektedir. Bu çalışmada *Badem* adlı eserin incelenmesi; İnceleme Yöntemi, Romanın Künyesi, Adı, Geniş Özeti, Konusu, Olay örgüsü, Karakterleri, Romanda Çatışma, Dil ve Üslup, Anlatıcı, Mekân ve zaman gibi alt başlıklar ile ele alınmıştır.

3. İNCELEME YÖNTEMİ

Bu çalışmada anlatma esasına bağlı eser analizi usulüyle yapılan betimsel bir yöntem tercih edilmiştir. Araştırmaya konu eser Korece’den Türkçeye çevrilen *Almond/Badem* adlı romandır. Bu çalışmanın araştırmacıları tarafından Korece kaynak metindeki ve Türkçe çevirideki her cümle tek tek okunmuş, notlar alınmış ve eserden alıntılar yapılmıştır. Araştırmacılar, romanın okuyucuları olarak okuma sürecinde ve sonrasında edindikleri izlenim ve görüşlerini, Aktaş’ın (2002, s. 37–97) vurguladığı anlatma esasına bağlı edebî metinlerin tahliline göre serimlemişlerdir. Aktaş tarafından Etienne Souriau’nun [Etyen Suriyo] İki Yüz Bin Dramatik Vaziyet¹ adlı kitabına atıfla aktarılan dramatik durumların meydana gelmesine elverişli altı durum/fonksiyon ışığındaki betimleyici esaslara koşut irdelleyip romandaki karakterlerin fiziki ve ruhi portrelerini tematik bir biçimde sınıflandırmışlardır (2002, s. 47-49).

4. ROMANIN KÜNYESİ

Roman başlığını aleksitimi adlı rahatsızlığı tetikleyen ya da bu rahatsızlığın saptandığı; beynin amigdala adlı bölümünden almaktadır. Bu bölümün boyutu küçük olduğu zaman beyin, duyguları algılayıp tepki verememektedir. Beynin bu bölümü; bademe benzediği için tıp literatüründe Latince badem anlamına gelen amigdala kelimesiyle tanımlanmıştır. Doktorların koyduğu teşhise göre romanın başkahramanı Yunjae’nin beynindeki amigdala yani badem, normalde olması gerekenden daha küçüktür. Roman başlığını beyinde duygulardan sorumlu

¹ Romandaki karakterlerin fiziki ve ruhi portre tahlillerinde (Aktaş, 2002, s. 47-49)’da Etienne Souriau’ya atıfla detaylı bir biçimde açıklanan dramatik durumların meydana gelmesine elverişli altı fonksiyon referans alınmıştır.

badem biçimindeki bu bölümden almaktadır. Kitabın Türkçe kapağına (5. baskı); açık mavi arka planda içi boş, beyaz renkte, genç erkek silüetinin başına bademe benzer bir resim çizilmiştir. Silüetin içi herhangi bir renge boyanmadan beyaz, boş bir sayfa olarak resmedilmiştir. Bu da aleksitimi rahatsızlığından mustarip olan on sekiz yaşındaki genç kahramanın beyaz kâğıdı andıran, duyguları okuyamayan, saf iç dünyasını göstermektedir.

Orijinal başlığı, İngilizcede badem anlamına gelen “almond” kelimesinin Korece sesletimi olarak [Amondı] şeklinde telaffuz edilmektedir. Korece orijinal ilk baskısı 2017’de Changbi Yayınevi tarafından yapılmıştır. Roman, Kore’deki LTI Korea adlı çeviri enstitüsünün desteğiyle Peta Kitap tarafından 2020’de yayımlanmıştır. Kitabın Korece aslından Türkçeye çevirisi, Tayfun Kartav tarafından; Türkçe editörlüğü ise Buse Dövücü tarafından yapılmıştır. Bu inceleme, kitabın beşinci baskısı baz alınarak gerçekleştirilmiş olup; Türkçe çevirisi, yazarın notu hariç 249 sayfadır. 21.06.2024 tarihinde yapılan çevrimiçi taramada, Koreli okuyuculardan gördüğü ilgi sayesinde dünya çapında an itibarıyla Türkçenin de dahil olduğu toplam yirmi altı dile çevrildiği anlaşılmıştır.²

5. ROMANIN ADI

Kurgu eserlerde başlıklar kelime anlamının dışında simgesel anlamlarla da kullanılmaktadır. Çetin, tarafından roman kurgusunun ilk unsurunun romanın adı olduğu, adın kurgunun bütünü en çarpıcı şekilde yansıttığı; yazarın romanın özelliğini, içeriğini en kapsamlı ve çarpıcı biçimde yansıtacak simgesel değere sahip bir ad verdiği belirtilmiştir (2012, s. 144). Bu doğrultuda, *Badem* başlığı da “badem ağacı” veya “bu ağacın yaş ya da kuru yenilen yemişi”³ anlamıyla beraber Latince “amigdala” diye tabir edilen ve insan beyninde olup, şekil itibarıyla badem yemişine benzeyen bir bölümün adıdır. Bu bölüm en başta korku olmak üzere duygu denetiminden sorumludur. Duygusal tepkiler bu bölümde oluşmaktadır. Romanın kahramanının beynindeki badem, diğer insanlarınkine kıyasla küçüktür. Yani tam gelişmemiştir. Bu da korku, üzüntü, sevinç gibi duyguları hissetmeye engel olduğundan romandaki kahraman; etrafındaki olaylara ve insanlara tepki verememektedir. İnsanların bekledikleri tepkileri veremediğinden şiddete, akran zorbalığına, ayrımcılığa, yanlış anlaşılma, dışlanmaya maruz kalarak toplumda “anormal” karşılanmaktadır. Aynı zamanda kahramanın beynindeki amigdala büyüsün diye annesi ona günde üç öğün badem yedirir. Dolayısıyla romanın başlığındaki badem ifadesi ilk bakışta badem ağacının kuru ya da yaş yenen yemişini çağrıştırmakla beraber; notlar kısmındaki aleksitimi (duygusal sağırlık)

² <https://library.ltikorea.or.kr/originalworks/101831/related/translated/list> Erişim: 21.06.2024

³ Türk Dil Kurumu: Güncel Türkçe Sözlük: Badem: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim: 24.06.2024

sendromuyla ilgili açıklamadan beyindeki amigdalanın da kastedildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla hem badem ağacının meyvesi hem de beyindeki duygulardan sorumlu bölüm olarak iki anlamda kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu iki anlamla beraber bir diğer anlam çıkarımında daha bulunulması gerekirse; badem ister yaş ister kuru tüketilsin genelde görünüş ve doku itibarıyla nispeten sert, kaba, kabuklu bir yemistir. *Badem* romanının işlediği konu bakımından sosyal bir roman olduğu göz önüne alındığında bu başlığın aynı zamanda badem gibi şekli kolay değişmeyen, sert, kaba toplumu/toplumsal önyargıları/meseleleri de sembolize ettiği düşünülmektedir. Zira; “[b]ende bir badem var. Sizde de var. Üzerine en çok titrediklerinizde ya da en çok lanet ettiklerinizde de var. Fakat hiç kimse bunu hissedemez...” (s. 7). Romanın başlangıcındaki ilk cümlelere bakıldığında, notlar kısmındaki açıklamadan yola çıkılarak burada sadece beyindeki amigdalanın kastedildiği anlaşılsa da romanın tamamında işlenen sosyal meseleler/çatışmalar dikkate alındığında bademin sert, kaba kurallardan örülmüş toplumu yahut bireyleri de sembolize ettiği anlaşılabılır. Bununla ilintili olarak romanda değinilen “oksimoron” tabiri de dikkat çekicidir. Nitekim kahramanın ninesi ona “Ah benim güzel ucubem!” (s. 18). diye hitap etmesi üzerine kahraman da okulda öğrendiği bilgilerden yola çıkarak “oksimoron” ifadesini hatırlayıp bu ifadenin çelişen kavramların birbiri ardına sıralanmasıyla anlam oluşturduğunu söyler. Yani ninesinin güzel ucubem diyerek, güzeli mi yoksa ucubeyi mi kastettiğini anlayamaz ama güzel ile ucube arasındaki farkı bilmektedir. Bu da romanın başlığından itibaren görülen uyumsuzluğun uyumu, zıt gibi görünen şeylerin bir anlam ifade edebileceği meselesine de göndermeler yaptığını göstermektedir. Çünkü hem görünüş hem de doku bakımından kaba, sert bademin yumuşak izlenim veren insan beyninde yer aldığını düşünmek de buradaki uyumsuzluktan doğan bir uyumu ifade ediyor olabilir. Sert badem ile yumuşak beyin birbiriyle ne kadar uyumluysa birey ile toplumun da birbirleriyle o nispette uyumlu olabileceklerine gönderme yapıldığı anlaşılabılır. Bir başka ifadeyle, badem uyumsuzluğun da sembolüdür. Toplumu oluşturan “her bireyde biyolojik bir badem olmakla beraber; hiç kimse bu bademi hissedemez...” (s.7). Burada badem bireyleri de sembolize etmektedir. Zira romanın kahramanı da bademle özdeşleştiğine göre, etraftakiler bu bademi yani kahramanı da hissedememektedirler/görememektedirler. Nitekim romanın bütününde empati, başkalarını anlamaya çalışmak, insanı olduğu gibi kabul etmek vb., erdemlerin önemine vurgu yapıldığı göz önüne alındığında; toplumun badem gibi sert, kaba ve kolay kırılmayan kabuğuna da sembolik bir göndermenin yapıldığı sonucuna ulaşılabilmektedir. Romandaki karakterlerden yola çıkıldığında ise her bir karakter toplumu oluşturan birey olduğuna göre, toplumda her bireyin badem gibi katı önyargılar yahut değiştirilemeyecek kaba davranış kalıpları sergilediği anlamı da başlıktan çıkarılabilmektedir.

6. GENİŞ ÖZET

Yunjae adında on sekiz yaşındaki başkahramanın, doğumundan itibaren sırasıyla altı, on altı, on yedi ve on sekiz yaşına kadar geçen dönemdeki gündelik yaşamında başına gelen birtakım olaylardan yola çıkarak;

Bende bir badem var. Sizde de var. Üzerine en çok titrediklerinizde ya da en çok lanet ettiklerinizde de var. Fakat hiç kimse bunu hissedemez. Yalnızca bunun varlığı bilinir, o kadar. Bu hikâye kısaca, bir ucubenin başka bir ucubeyle tanışması ile ilgili. İşte o ucubelerden biri benim. (s. 7)

Monoloğuyla roman başlar. Yunjae kendinin diğerlerinden farklı biri olduğunu uzun süreden beri bilmektedir. Romanda kendi hikâyesini anlatırken on sekiz yaşında bir delikanlıdır. Hatta annesinin, çocukken niçin üç öğün sürekli badem yedirttiğini bile bilmektedir. Beynindeki badem biçimli yere faydası olsun diye, beynindeki badem büyüsün diye annesi, üç öğün badem yedirir. Ne var ki Yunjae, badem yemesinin kendine hiçbir faydası olmadığını, kafasındaki bademe de hiçbir etkisi olmadığını anlar.

Annesi ile ninesi, Yunjae'nin okulda, sosyal yaşamda daha az zorlanması ve en azından dikkat çekmeden insanlara klişe de olsa tepkiler verebilmesi için onu eğitmeye başlarlar. “Sevinç,” “öfke,” “keder,” “zevk,” “sevgi,” “nefret,” “arzu” anlamına gelen ifadeleri, bunlarla ilintili yerlere yapıştırarak Yunjae’yi eğitmeye çalışırlar. Annesi, Yunjae’ye “İnsan eğitimin ürünüdür. Sen de yapabilirsin!” (s. 37) diyen önerilerde bulunur. “Çok dürüst konuşursan karşındakini üzersin.” der. Ne var ki bu suni eğitimlerin Yunjae’ye pek yararı olmaz. Çünkü Yunjae, duyguları okuma ve ifade etme konusunda hiçbir şey yapamamaktadır. Duygular karşısında söz yoksunluğu çekmektedir. İnsana özgü duygusal tepkiler verememektedir. Ne güler ne de ağlar.

Küçük yaşta, kendisinden büyük bir çocuğun ölümüne şahit olur; tepkisiz kalır. Altı yaşındayken kaynayan kırmızı bir çaydanlığa elini uzatır ama hiç ağlamaz, tepki vermez. Annesi azarlar ama ne zaman kırmızı bir çaydanlık görse hep çaydanlığa elini atar. Tek gözlü ihtiyar komşudan korkmadığı gibi, onun vahşi köpeğine de dokunur. Hatta o vahşi köpek başka bir komşunun çocuğunu yaraladıktan sonra bile Yunjae köpekten hiç korkmaz. Doğum gününde başına gelen en talihsiz olayda ninesini kaybeder, annesi de yaralanarak yoğun bakıma alınır.

Yalnız yaşamaya başlayan Yunjae; ninesi sağken annesinin işlettiği sahaf dükkânında tek başına çalışmaya başlar. Bu sürede yeni bir yüzle, Doktor Shim adlı kişiyle tanışır. Doktor Shim

yoğun bakımda yatan annesinin öteden beri arkadaşıdır. Dolayısıyla Doktor Shim, Yunjae'nin özgün bir çocuk olduğunu öteden beri bildiğinden ona anlayışla yaklaşır. Empati kurmaya çalışır. Yunjae'nin duygusal yönden kendini geliştirmesine katkıda bulunur. Onu eğitme rolünü üstlenir. Yunjae'nin duygusal yönden az da olsa kendini fark etmesine katkıda bulunan bir karakterdir Doktor Shim. Hayatla ilgili birtakım dersler verir. Ninesinin (ölmüştür) ve annesinin (hastanede yoğun bakımdadır, bitkisel hayattadır) yokluğunda yalnızlığını Doktor Shim ile avutur. Doktor Shim, Yunjae'nin baktığı sahaf dükkânının ikinci katında bir fırın işletmektedir. Aynı zamanda sahaf ve fırının olduğu binanın da sahibidir. Doktor Shim ile yavaş yavaş samimi olmaya başlar. Doktor Shim, Yunjae'yi öteden beri uzaktan tanıdığı için Yunjae'nin ilk başta kaba gibi gelen, uygunsuz cevaplarına ya da hissiz, ters tepkilerine aldırış etmez. Doktor Shim, arada bir Yunjae'nin dükkânına uğrayıp ona ekmek bırakır, hâl hatır sorar. Yunjae de hastanedeki annesini bazen ziyarete gider.

Yunjae'nin Noel arifesine rastlayan doğum gününde başına gelen talihsiz olay karşısındaki tepkisizliği okuldaki arkadaşlarına kadar yayılır, hatta internette aratıldığında söz konusu olaya karışan on altı yaşındaki çocuğun, Yunjae'nin ta kendisi olduğunu okulda bilmeyen kalmaz. Nitekim, bir gün okulda çocuklardan biri Yunjae'ye “Hişt! Gözlerinin önünde annen ölünce ne hissettin?” (s. 84) diye alaycı bir şekilde çıkışınca; Yunjae, “Annem ölmedi. Ölen ninemdi.” diyerek hınzır çocuğa karşılık verir. Bu sefer aynı çocuk, yine alaycı bir dille “... Ha öyle mi? O zaman bir kez daha sorayım, ninen ölünce ne hissettin?” diye tekrar sorar. Yunjae de “Hiçbir şey hissetmedim.” diye cevaplar. Bu cevap üzerine etraftaki çocuklar da bir yaygara koparırlar ama Yunjae için bir dakika öncesine dönebilmek zordur artık. Elinden gelse böyle bir diyaloga hiç katılmamayı isterdi ama maalesef annesinden aldığı suni duygu eğitimleri gereği muhataplarına ister istemez karşılık vermesi gerekmiştir.

Yunjae okulda ayrımcılığa, dışlanmaya, ötekileştirilmeye, yabancılaştırılmaya maruz kalır; çoğu kişi ondan psikopat diye bahseder. Bu sürede “Gon” ve “Dora” adında iki arkadaşla tanışır. Arkadaşlarından birincisi ailesi tarafından terk edilerek önemsenmediğini düşünen, ailesinden uzakta büyümüş bir çocukken ikincisi ailesinden az da olsa sevgi görerek yetişmiş, hayat dolu bir çocuktur. Yunjae hem Gon hem de Dora karakterlerinin hayatına girmesiyle yaşamın başka bir boyutuna ilgi göstermeye başlar. Bu sürede kendini yeniden keşfeder.

Dört bölümden oluşan romanın her bir bölümünde birtakım olaylar cereyan eder. Belli başlı olaylara bakılacak olursa:

Birinci bölümde (s. 11-62) gökyüzünün bulutlu olduğu, çok soğuk ve nemli bir kış günü, Noel kutlamalarının yapıldığı sırada dışarıdan bakınca normal görünen, kılık kıyafeti düzgün

bir adam (kişisel sorunları vardır, yaptığı işlerde başarısız olmuştur, ailesinden ayrılmıştır, tek başına insanlardan kopuk yaşamaktadır, toplumun ötekileştirdiği biridir), insanlara bir anda saldırmaya başlar. Elindeki kesici aletlerle etraftakilere saldırır. Saldırıya maruz kalanlar arasında annesi ve ninesi de vardır. Bu saldırı neticesinde Yunjae'nin annesi yaralanır altı kişi de ölür. Ölenlerden biri de ninesidir.

Bu bölümde yaşanan söz konusu talihsiz olaydan önce Yunjae'nin başına kendi özel durumuyla ilgili çok sayıda irili-ufaklı olay gelir. Romandaki kronolojiye göre; Yunjae altı yaşındayken üst geçide çıkıyor, oyun maksadıyla aşağıdan geçen arabalara tükürdüğü esnada, başını kaldırdığında, oradan geçen bir teyzenin yiyecekmiş gibi kendine baktığını görüyor. Teyze, Yunjae'ye “Ne yapıyorsun burada? Ne kadar iğrenç!” (s.13) diyor. Yunjae, altı yaşında olduğu için evinin nerede olduğunu kestiremiyor ve üst geçitten aşağıya inip dar bir sokağa dalıyor. Boş evlerin olduğu تنها bir yere vardığında civardan “Ay!”, “Of!”, “Hı”, “Ha ha!” seslerini çağrıştıran birtakım iniltieler duyuyor. Yunjae, dar sokağın köşesinden dönünce, yaşını tahmin edemediği küçük bir erkek çocuğunun yerde yattığını görür. Duyduğu seslerin yerde yatan çocuktan değil de çocuğun etrafını saranlardan çıktığını anlar. Çocuk, etrafını saran diğer çocuklardan dayak yemektedir. Bunlar ortaokul öğrencileridir. Çocuğu tekmelerler. Çocuğa tükürürler. Derken içlerinden biri son hamleymiş gibi çocuğun böğrüne vurduktan sonra hepsi kaçıp gider. Çocuk kanlar içindedir. Yunjae, çocuğa yaklaşır ve çocuğun on bir-on iki yaşında olabileceğini tahmin eder. Yunjae, hiçbir şey yapmadan (neyin ne olduğunu kestiremeden) çıktığı köşeden geri dönüp gider. Ortalıkta kimseler yoktur. Bir süre etrafta dolaşırken yolda küçücük bir bakkala rastlar. Bakkalın sürgülü kapısını açıp içeriye girer. Bakkal o sırada televizyonda bir eğlence programı izlemektedir. İçeri giren çocuğa aldırış etmez. Yunjae, bakkala “Ara sokakta biri yerde yatıyor [...] Belki de ölecek” (s. 15) der. Bakkal, çocuğun söylediğine aldırış bile etmeden “Korkunç bir hikâyeyi amma da serinkanlı anlatıyorsun ha! Yalan söylememelisin!” der. Ne var ki Yunjae, doğruyu söylediğini düşünerek, söylediği sözden daha gerçekçi bir söz aklına gelmediğinden “Belki de ölecek” diye çaresizce tekrarlar. Dükkân sahibinin aldırış etmediği, polisin olay yerine gelmekte oyalandığı sürede yerde yatan çocuk çoktan ölmüştür. Daha sonraki soruşturmada ölen çocuğun, bakkalın öz oğlu olduğu anlaşılır. Karakolda Yunjae, annesi, bakkal yüz yüze gelirler. Bakkal, Yunjae'yi işaret ederek “Söylediklerini ciddiyetle söyleseydin geç kalmazdım!” diye çıkışır. Birinci bölümdeki bu olay, Yunjae altı yaşındayken oluyor. Bu olaydan itibaren Yunjae'nin etrafındaki olaylara normal insanlardan farklı tepkiler (hiç tepki vermediği) verdiği anlaşılmaya başlıyor. Bunu ilk fark eden ise annesi oluyor. Annesi, karakolda korkmadın mı diye sorunca Yunjae hayır diyor. O

günden sonra da Yunjae'nin bir insanın dayak yiyerek öldüğünü görüp de yüz ifadesinin hiç değişmediği, daha doğrusu tepkisiz kaldığı söylentisi birden yayılır. Bu ilk olaydan sonra Yunjae'nin annesini endişelendiren birtakım olaylar peşi sıra cereyan etmeye başlar: “Nine neden insanlar tuhaf olduğumu söylüyorlar?” Buna cevap olarak da şu söylenir: “Belki özel biri olduğundandır. Çünkü insanlar, başkalarından farklı olana tahammül edemezler. Ah, benim güzel ucubem!” (s. 18). Yukarıdaki diyalogdan da anlaşılacağı üzere, Yunjae'nin etrafındaki “normallerden” gördüğü “anormal” davranışlardan dolayı bir şeylerin yolunda gitmediğini düşünerek “Neden insanlar tuhaf olduğumu söylüyorlar?” ifadesinde kendi durumunu sorgulamaya başladığı anlaşıyor. Başkalarından farklı olmanın ayrımcılığa zemin hazırladığı bu diyalogda görülmektedir. Ne var ki Yunjae duyguları hissedemediği için başkalarının yani “normallerin” dışlama yahut kınamalarına aldırış etmemiştir. Duygusal olarak etkilenmemiştir. Herhangi bir duygusal yara almamıştır. Dolayısıyla kendilerini “normal” olarak görenlere ya da tanımlayanlara tepki göstermemiştir.

Yunjae bir gün okula giderken, yolda, hemen önünden giden kızın taşa takılıp yere düştüğünü görür. Kız, Yunjae'nin önünde yere kapaklandığı için Yunjae öylece durur ve kızın ayağa kalkmasını bekler. Hiçbir şey yapmaz Yunjae. Bu esnada Yunjae, kızın saçındaki Mickey Mouse'lu tokaya bakıp durur. Ama kız da yerinden kalkamadan ağlayıp durur. Derken kızın annesi, bir yerden pür telaş çıkıp Yunjae'ye yere düşen arkadaşına niçin yardım etmiyorsun diyerek öfkeyle çıkışır. Yunjae, kızın annesine ne diyeceğini bilemediği için hiçbir tepki veremez. Etraftakilerin şaşkın bakışları arasında ninesi ortaya çıkar. Yunjae'yi kucağına alıp gider. Yunjae'nin ninesi giderken, düşen kızın annesine çıkışır. “Söylediklerine dikkat et! Çocuk düştüyse şanssızlığından düştü. Niye başkasını suçluyorsun?” der (s. 18). Ninesi, düşen kızın annesine bağdırdıktan sonra etraftaki çocuklara da bağırır. Ninesi, “Ah, benim güzel ucubem!” diyerek Yunjae'yi kucağına basıp oradan kurtarır. Yunjae de bu olay karşısında “Ninem bana öyle sıkı sarıldı ki kaburga kemiklerim acıdı. Ninem, eskiden beri arada sırada beni “ucubem” diye çağırırdı. Bu ifade, en azından sadece ninem için kötü bir anlam ifade etmiyordu” der (s. 18).

Yukarıdaki olay akışında görüldüğü üzere; Yunjae etrafındaki insanların kendinden bekledikleri duygusal/fiziksel tepkileri verememektedir. Bunu beceremediği için mimlenerek çevredekilerin azarlamalarına, kınamalarına maruz kalarak sürekli yanlış anlaşılmaktadır. Sadece ninesi ve annesi, bu durumu bildiklerinden evlatlarını koruma iç güdüsüyle hareket ederek endişelenmektedirler. Etraftaki insanlar, Yunjae'nin böyle bir rahatsızlığı olduğunu

bilmediklerinden Yunjae'yi sadece gördükleri şeylerden yola çıkarak kınayıp yargılamaktadırlar.

İkinci bölümde (s. 67-164) Yunjae; Doktor Shim ve üniversitede işletme dersleri veren, akademisyen Yun Kwonho ile karşılaşır. Doktor Shim, Yunjae'nin hayatında tıpkı bir baba rolünü üstlenir. Ona maddi-manevi yardımcı olur. Yunjae, akademisyen YunKwonho'nun isteğini yerine getirerek Gon'un öz annesine yalancıkıtan onun öz oğluymuş gibi davranarak kadının son günlerini mutlu geçirmesine yardımcı olur. Bunu öğrenen Gon, Yunjae'ye kinlenir ve ondan öç almak ister. Yunjae'ye sırf kendi annesine yalancı evlatlık etti diye yapmadığını bırakmaz. Ne var ki Yunjae, Gon'un beklediği tepkileri veremeyince, Gon'un bütün planları suya düşer. Yunjae ne ağlar ne korkar ne de duygusal bir tepki verir. Bu durum Gon'un sinirlerini bozmasına rağmen ilginç bir biçimde Yunjae'ye duyduğu nefret ilgiye dönüşür. Birbirleriyle kedi-köpek gibi didişmelerine rağmen birbirlerine öykünürler. Gon, Yunjae gibi duygusuz, korkusuz olmak istemektedir. Ama bunu beceremez. Çünkü Gon, dış görünüşünün aksine kedi gibi uysal ve sevecen bir iç dünyaya da sahiptir. Sevgiye, ilgiye, sevmeye muhtaçtır. Bu ilgiyi Yunjae gibi hissiz, tepkisiz bir kişiden görmesi onu Yunjae'ye çeken unsurlardan olmuştur. Yunjae, Gon'un gösterdiği duygusal tepkiler, taşkınlıklar, öfke krizleri vb., vakalardan kendine dersler çıkarmıştır. Bu da kitabın sonunda Yunjae'nin de ifade ettiği gibi duygusal anlamda etrafında olup bitenleri ayırt etme, tepki verme yeteneğini görece geliştirdiği şeklinde yorumlanabilir.

Üçüncü bölümde (s. 169-210) Yunjae, daha sonraları Gon'un tam zıttı bir karaktere sahip olan Dora adlı kız ile tanışır. Dora spor yapmayı seven, spordan başka sadece doğal şeylerle ilgilenen bir kızdır. Etrafındaki diğer insanlarla pek ilgilenmez. Kimseye zarar vermez. Yalnız gibi durmasına rağmen çevresinde sürekli birilerinin olduğu esrarengiz bir karakterdir. Yunjae, Dora ile yakınlaştıkça duygusal anlamda görece gelişmeye başlar. Zira Yunjae, Dora'ya sana yaklaştıkça kalbim alkış tutuyor gibi der. Bu da Yunjae'nin duygusal anlamda görece bir gelişim gösterdiğine işaret etmektedir. Ne var ki Dora ile olan ilişkisi iyiye giderken Gon'un başına talihsiz olaylar gelmeye başlar. Gon okuldaki arkadaşları tarafından pek sevilmeyen bir çocuktur. Bir gün okul gezisi sırasında hırsızlık olayı olur. Yunjae hariç herkes Gon'dan şüphelenir. Gon böyle bir şey yapmamasına rağmen sınıf arkadaşlarının kendisine güvenmedikleri için sergiledikleri olumsuz tutumdan ve kendisini suçladıklarından öfkelenerek, sinir krizi geçirir ve sınıfı darmadağın ettikten sonra kaçıp gider.

Dördüncü bölümde (s. 215-248) Gon'a isnat edilen hırsızlık suçunu işleyen çocuk (Yunjae'yle okulda dalga geçen çocuklardan biridir) suçunu itiraf eder. Suçu kendinin işlediğini

ve başkasına suç attığını, bunu planlı bir şekilde yaptığını rehber öğretmene itiraf eder. Çocuk, amacının para çalmak değil de suç attığı Gon'a insanların nasıl tepkiler vereceklerini görmek olduğunu söyler. Ne var ki asıl suçlu ortaya çıkmasına rağmen hiç kimse Gon'dan özür dilemez. Akademisyen Yun Kwonho, oğlu Gon hakkında düşündüklerini, pişmanlıklarını Yunjae'ye itiraf edercesine içini döker. Ne var ki Gon, ıslahevindeyken tanıştığı ve kendine örnek aldığı Tel Birader lakaplı bıçkın delikanlının yanına kaçmıştır. Gon, dışarıdan cesur, kaba ya da feleğin çemberinden geçmiş bir delikanlı gibi görünmesine rağmen iç dünyasında boşluklar olan, sevgisiz kalmış, korkak yönleri bulunan, zayıf bir karakterdir. Bu yüzden Tel Birader adlı bıçkın delikanlı gibi olmak ister. Onun gibi olmak ister ama ruhu buna müsaade etmez. Bu delikanlı, Gon için rol model niteliğindedir. Yunjae ise Gon'a ilgi duyar. Onu kendine yakın bulduğu için Gon'u bulmak amacıyla peşine düşer. Amacı Gon'a yardımcı olmaktır. Tel Birader lakaplı delikanlı ise lakabından da anlaşılacağı üzere tekin biri değildir. Eli bıçaklıdır. Gon, Tel Birader tarafından tutsak edilince Yunjae arkadaşını kurtarmak için olay yerine gider. Aralarında çıkan münakaşada hem Gon hem de Yunjae yaralanır. Tel Birader ise polis tarafından tutuklanır.

Yunjae çok sonra kendine gelir, göğsünden bıçaklanmıştı. Gon'un durumunun iyi olduğunu Doktor Shim'den öğrenir. Yunjae, duygusal anlamda kendinde birtakım değişikliklerin baş gösterdiğini ufaktan sezmeye başlar. Doktor Shim'in yardımıyla, annesinin tekerlekli sandalyede geldiğini görünce ilk başta ağlamamaya çalışırken bir anda gözyaşlarına boğulur hem ağlar hem güler. Bu da Yunjae'nin başına gelen onca olay neticesinde on sekiz yaşına bastığı sıralarda duygusal anlamda bir nebze geliştiğini göstermektedir.

Yunjae, toparlandıktan sonra bir ilkbahar günü herkesin ucube dediği iyilik timsali dostuyla (burada Gon'u kastediyor) buluşmaya gidiyor. Bundan sonraki hikâyenin bir trajediyle mi yoksa mutlu bir sonla mı biteceğini söyleyemeyeceğini ifade eden Yunjae, hayatla yüzleşeceğini ve elinden geldiği kadar hayatı ölçülü bir biçimde -ne eksik ne fazla- hissedeceğini söylüyor. Ve hikâye bu şekilde sonlanıyor.

7. KONUSU

Yazar ne anlatıyor sorusunun cevabı konuyu verir (Çetin, 2012, s. 93). Romanda aleksitimi (duygusal sağırlık) olarak tanımlanan rahatsızlıktan mustarip olan on sekiz yaşındaki delikanlının başından geçen olaylar aracılığıyla aleksitimi sendromuyla beraber toplumsal meseleler anlatılmaktadır. Romanın teması yani ana konusu ise sevginin, insanı canavar yapmasının yanında en çok insan da yapan şey olduğudur. Toplumdaki her bireyin içinde avutulmamış birer çocuk taşıdığını ve bu çocukların sevilme/sevmeye ihtiyaçları olduğu

mesajı verilmektedir. Yazar Sohn Won Pyung sosyal meselelere duyarlılığıyla bilindiğinden ve kendi ifadesiyle bebeğini doğurduktan sonra yaşadığı duygu yoğunluğundan ötürü bu romanı yazmıştır. “Bebeğim beklentilerimden farklı biri olarak büyüse bile onu sevebilir miyim?” (s. 250) sorusundan hareket ederek romandaki birbirine zıt Yunjae ile Gon karakterlerini bu şekilde yarattığını ifade etmiştir. Yunjae ile Gon öz çocuklarını olsalardı onları sevebilir miydin sorusunu merkeze alarak romanı kurguladığını açıklamıştır. Yazar sevginin insanı hem canavara dönüştüren hem de insan yapan bir faktör olduğunu, dolayısıyla toplumdaki problemlerin çoğunun sevginin suistimal edilmesi neticesinde meydana geldiğini anlatmak istemiştir.

8. OLAY ÖRGÜSÜ

Badem adlı eser toplamda dört bölümden oluşmaktadır. Eserin olay örgüsü aşağıdaki Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Olay Örgüsü

<Giriş>
-Başkahraman Yunjae’nin hem doğum gününe hem de Noel arifesine denk gelen, çok soğuk bir kış gününde annesi ve ninesiyle birlikte bir restorana gidip yemek yedikten sonra, dışarıya çıktıkları sırada iki kadının bir adam tarafından feci biçimde saldırıya uğraması.
-Saldırıya uğrayan annenin ağır yaralanarak bitkisel hayata girmesi ve ninenin de olay yerinde hayatını kaybetmesi.
<Gelişme>
-Yunjae’nin yalnızlaşarak annesinin arkadaşı Doktor Shim adlı kişiyle karşılaşması. Doktor Shim’den maddi/manevi destek görerek hayatını idame ettirmesi.
-Akademisyen YunKwonho’nun ölüm döşeğinde bilinçsiz yatan eşine Yunjae’nin, öz oğluymuş gibi davranarak kadının son günlerini mutlu geçirmesine yardımcı oluşu.
<Düğüm>
-YunKwonho’nun öz oğlu Gon ile Yunjae’nin tesadüfen karşılaşması.
-Yunjae ile Gon’un hem okulda hem de okul dışında yaşadıkları irili ufaklı çatışmalar. Yunjae’nin Gon ile yakınlaşması.
-Yunjae’nin Dora ile karşılaşması. Dora ile yakınlaşması.
-Yunjae’nin sahaf dükkânını kapatarak kitapları okula bağışlamaya karar vermesi.
-Gon’un üzerine hırsızlık suçu atılınca okuldan kaçması.
-Gon’un, Tel Birader ile karşılaşması. Bu karşılaşmada hem Yunjae’nin hem de Gon’un yaralanması. Tel Birader’in polis tarafından tutuklanması.
<Sonuç>
-Yunjae ile annesinin iyileşmeleri. Anne ile oğulun buluşmaları. Ve mutlu(!), trajik(!) son.

Yunjae, romanın sonunda duyguları hissetmeye (ilk defa hem ağlıyor hem gülüyor) başlıyor ama buna mutlu (!), trajik (!) son denebilir mi? Bu soruya olumlu yanıt vermek zor görünmektedir. Zira bu türden “gelişim romanı” gibi görünen sosyal romanlarda genelde çocuk

ya da yetişkin karakter, hikâyenin sonunda olgunlaşır; toplumsal anlamda kendine bir yer edinerek, olgun bir bireye dönüşür. Yani bir gelişim, bir dönüşüm yaşanır. Nitekim *Badem* romanında böyle belirgin bir gelişim görülmemektedir. Yunjae’de meydana gelen net bir oluşumdan bahsedilmemektedir. Çünkü bu romanda Yunjae’nin başına gelen onca olaydan sonra nihayet duyguları yavaşça hissetmeye başladığına yönelik (tekerlekli sandalyede annesini normal bir biçimde görünce ilk defa hem ağlayıp hem gülmüştür, yani bir şeyler hissetmiştir) ifadeler olsa da kapanışta duyguları hissedemeyen Yunjae en başından beri hiç tasdik ediliyormuş gibi bir anlam çıkabileceği için bu romanın sonunda, “Yunjae duyguları artık hissedebildi” vb., türünden bir cümle kullanılmamıştır. Vele ki buna benzer bir tümceyle, yani görece beklenen “mutlu sonla” biten bir ifade olsaydı bu durumda duyguları hissedemeyen Yunjae’yi “anormal” olarak yaftalayan toplum önünde diz çökmüş olunurdu. Yani topluma teslim olunurdu. Toplum haklı denmiş olunurdu. Buraya kadar izah edildiği üzere Yunjae’nin beynindeki duygulara tepki veren badem adlı bölüm, başkalarına kıyasla doğuştan küçük kalmıştır. Yani doğal bir vakadır. Ne var ki toplum bundan dolayı Yunjae’yi (Yunjae’nin beynindeki bademi) “anormal” olarak yaftalamıştır. Yunjae’nin güya iyileştiği/duyguları hissederek olduğu mesajı mutlu son şeklinde verilseydi, duyguları hissetmeyi “normal” kabul eden toplumun önünde Yunjae’nin diz çöktüğü, teslim olduğu şeklinde yorumlanabilirdi. Bu da romanın derinliğini zedelerdi. Nitekim yazar da bunu hesap ettiğinden olsa gerektir; görece mutlu sona (!) yakın bir kapanışla; Yunjae sonsuza dek bir damla gözyaşı bile dökemeyen (hissiz) bir çocuk olarak kalsa dahi sadece Yunjae olarak, kendisi olarak, kendi tözüyle toplum ve etrafındaki insanlarla uyum içinde yaşayacağına yönelik yoruma açık ifadelerle bitirmiştir. Bu durumun trajik bir vaka gibi algılanması gerektiğine yönelik bir gönderme de yoktur. Yunjae ve onun gibilerin tıpkı beyin/badem örneğindeki uyumsuz gibi “anormal” (!) görünseler de oldukları gibi kabul edilmelerinin daha doğal bir hayat olduğu teması baskındır.

Romanın aşağıda alıntılanan son kısmında dikkat çeken bir durum vardır ki, bu da duyguları hissedemeyen Yunjae karakterinin toplumsal önyargıdan başka bir şey olmayan “normal” ve “anormal” kavramlarını bertaraf etmiş olmasıdır. Şöyle ki; “duygusuz,” “anormal” Yunjae, toplumun “kötü çocuk,” “hayırsız çocuk” yahut “anormal birey” olarak yaftaladığı “dikkat çeken, sevimsiz” Gon karakterinin aslında hiç de öyle olmadığını, bunun tam tersi bir töze sahip olduğunu fark etmiş; aynı şekilde toplumun “normal” olarak yaftaladığı “dikkat çekmeyen, sevimli” Dora’nın da kendine göre sıkıntıları olduğunu fark etmiştir. Yani hiçbir şeyin ya da hiçbir kimsenin dışarıdan görüldüğü biçimiyle yargılanamayacağını idrak etmiştir. Dolayısıyla “normal” ya da “anormal” kavramlarının insanı tanımlamada hiçbir anlamı

olmadığı, sadece birer önyargıdan ibaret olduğu ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle, Yunjae karakterinin gerçek bir birey olarak gelişmesi için “normal” ve “anormal”i aşarak doğal bir özgürlüğe geçiş yapması gerekmiştir. Normalin ve anormalin ötesindeki doğal özgürlüğe geçiş, romanda şöyle tasvir edilmiştir. Yunjae:

[...]Bir şeyleri daha açıklamak istiyorum ama şimdiye dek yaşadıklarımın neresinden başlayacağımı bilemiyorum. Aniden yanağımda bir sıcaklık oldu. Annem, yanağımdan bir şeyi sildi. Gözyaşıydı. Gözlerimden yaşlar akıyordu. Ağlıyorum. Ne var ki üstüne üstlük bir de gülüyorum. Annem de aynısını yapıyor. (s. 247-248)

Bu konuda gene Yunjae şunları ifade etmektedir:

Bu hikâyenin nasıl devam edeceğini bilmiyorum. Tıpkı daha önce söylediğim gibi, bir hikâyenin trajik mi yoksa mutlu sonla mı biteceğini ben veya başka biri söyleyemez. Belki de bu türden bir sınıflandırma yapmak dahi imkânsızdır. Çünkü hayat, binbir tatla karışık akıp gider. Ben yalnızca bununla yüzleşmeye karar verdim. Hayatın bana geldiği kadarıyla yüzleşeceğim. Ve yapabildiğim kadarıyla onu hissedeceğim ne eksik ne fazla. (s.249)

9. KARAKTERLER

(Aktaş, 2002, s. 47-49) Edebî metinlerin tahlili başlıklı bölümde, Etienne Souriau [Etyen Suriyo]’nın İki Yüz Bin Dramatik Vaziyet kitabına atıfta bulunarak vakanın/olayın zuhurunda rol alan şahısları/kişileri/karakterleri açıklarken bunların aralarındaki ilişkilerin dramatik vaziyetin zuhuruna elverişli altı fonksiyonla/altı tematik güçle açıklanabileceğine vurgu yapmıştır. Ayrıca söz konusu fonksiyonların ille de insanlar tarafından temsil edilmeyeceğini, yapıta göre diğer varlıklar tarafından da temsil edilebileceğini eklemiştir. Bu bağlamda fiktif kişiler kadrosu, yukarıda adı geçen kitaba atıfla bahsedilen (1-Asıl kahraman veya birinci derecedeki kahraman, 2- Hasım veya karşı güç, 3- Arzu edilen ve korku duyulan nesne 4- Yönlendirici, 5-Alıcı, 6-Yardımcı) altı fonksiyonla/tematik güçle lüzuma göre bağlantı kurularak söz konusu fiktif kişiler arasındaki ilişkilere de değinilmiştir.

Yunjae: Romanın başkahramanıdır. Merkezî kişidir. Etienne Souriau’nun tematik olarak tanımladığı vakaya dramatik hamleyi veren ilk şahıstır ve bu nedenle asıl kahraman veya birinci derecedeki kahramandır. Burada Yunjae etrafındaki durumlara tepki veremese de olayların/vakaların meydana gelmesinde tepkisizliğiyle ister istemez ilk hamleyi yapan kişidir. Bütün olaylar Yunjae’nin etrafında meydana gelmektedir. Sosyal bakımdan orta hâlli bir ailenin

tek evladıdır. Babası bir trafik kazasında vefat etmiştir. Yetim büyümüştür. Yunjae, duygusal sağırlıktan mustarıptır. Fiziksel açıdan herhangi bir engelliliği yoktur. Etrafındakiler tarafından soğuk, kaba, ruhsuz, suratsız, gülmeyen, psikopat, anormal ve benzeri tabirlerle anılmaktadır. İç dünyasında saf olup romandaki tanımıyla hiç yazılmamış beyaz bir kâğıt gibidir. Bir başka ifadeyle, Yunjae duyguları okuyup ifade edemediğinden ne ağlayabilen ne de gülebilen bir çocuktur. Öyle ki ninesinin ve annesinin başına gelenlere bile tepki verememiştir. Ne var ki, Yunjae kitaptaki diğer karakterlerin aksine, bunu ifade edemese de yaptığı iç konuşmalardan anlaşıldığı üzere, herkesten daha insancıl/beşeriyetçi bir kahramandır. Etrafındakilere zarar verme gibi bir tutum ve düşünce emaresi göstermemiştir. Bıçaklandığı anda bile üzerine gelen Tel Birader'e en ufak bir tepki dahi vermemiştir. Kendini korumaya çalıştığına yönelik bir ifadesi de yoktur. Bu da Yunjae'nin canı pahasına da olsa, başkalarına en ufak bir zarar vermekten kaçınan bir töze sahip olduğunu göstermektedir.

Fiziki Portre: Ne güler ne de ağlar. Soğuk görünür. İfadesiz bir yüzü vardır. Fiziksel bir engelliliği yoktur.

Ruhi Portre: Saf ve temiz. Önyargısız. İyi huylu. İyi niyetli. İçine kapanık. Hiçbir şey hissedemez, hissettiği şeyler olsa bile bunları sözle ifade edemez. Etrafındaki insanlar tarafından anlaşılmadığını düşündüğü için karmaşık olmasına rağmen zararsız bir ruh hâline sahiptir. Özgündür.

Yunjae'nin annesi: Mücadeleci bir kadındır. Etienne Souriau'nun tematik güç/fonksiyon olarak tanımladığı dramatik vakada hem **yönlendirici** hem de **yardımcıdır**. Romanda bir bakıma dramatik vaziyet olarak görülen Yunjae'nin duyguları hissedememesi vakasına müdahale ederek (Oğluna günde üç öğün badem yedirerek, eğitim vererek vb.,) dramatik vaziyeti çözmeye çalışır. Bir başka ifadeyle dramatik vakayı idare eder. Çocukluğundan beri yazar olmayı istemiştir. Daha doğrusu bu, öz annesinin (Yunjae'nin ninesinin) isteğidir ama bunu bir türlü gerçekleştirememiştir. Anne karakterinin asıl adı da Korece'de "Yazar" anlamına gelmektedir. Bu isim kendisine öz annesi yani Yunjae'nin ninesi tarafından koyulmuştur. Yunjae'nin annesi, kendi annesinin rızasını almadan evlenmiştir. Bu yüzden annesi ile ninesinin arası bozulmuştur. Yunjae'yi uzun bir aradan sonra ilk defa gören ninesi, o gün kızını affetmiş ve barışmışlardır. Öz annesine karşı çıkarak evlenmiştir. Yunjae'nin doğumundan sonra babası bir trafik kazasında ölmüştür. Annesi tek başına Yunjae'ye bakmaya çalışmıştır. Ne var ki Yunjae'de birtakım özgünlükler fark etmeye başlayınca, annesine yani Yunjae'nin ninesine giderek barışmıştır. Barıştıktan sonra hem öz annesinin gönlünü almak hem de Yunjae'ye duygularla ilgili tepkisel eğitim vermek için küçük bir sahaf dükkânı açmıştır. Oğlunun

beynindeki badem büyüsün diye oğluna çocukken her gün badem yedirmiştir. Ne var ki kışın Noel günü Yunjae'nin doğum gününü kutlamak için gittikleri restoranın çıkışında öfkeli bir adamın saldırısına (Saldırıda adam elindeki çekici kadının kafasına defalarca vurmuştur) maruz kalarak bitkisel hayata girmiştir. Hastanede yoğun bakımdadır.

Romadaki anne karakteri, çocuğunun toplum tarafından dikkat çekerek acı çekmesinden endişelendiği için analık içgüdüleriyle çocuğuna eğitim verir. Buna sevgi denebilir ama bu sevgi, aslında toplumdaki “normallik” sınırlamasının bir tezahürüdür. Yani toplumda “normallik” dayatması olmasaydı anne, belki de çocuğunu olduğu gibi kabul edip, onu korumaya yönelik bir eğitim vermeye girişmeyecekti. Nitekim verdiği eğitim “anormal” olarak yaftalanan çocuğunu “normal” yapmaya yöneliktir. Yani kendi çocuğunu olduğu gibi kabullenememiş, çocuğunu toplumun istediği bir “normale” dönüştürmeye çabalayan bir anne portresi çizilmiştir. Bu da yazarın son notunda ifade ettiği üzere, bu romanı kaleme almasına neden olan kendi çocuğuna bakarken; “...Kime benzerse benzesin ona koşulsuz sevgimi verebilir miyim? Beklentilerimden farklı biri olarak büyüse bile? ...Bu sorular bana başka bir soruyu sorduran iki karakterin doğuşuna yol açtı. Onlar benim çocuklarım olsa sevebilir miydim? İşte Yunjae ve Gon böyle doğdu.” (s. 250) Buradan da anlaşılacağı üzere romanda “anormal” çocuğunu ister istemez “normalleştirmeye” çalışan bir anne karakteri resmedilmiştir. Dolayısıyla bu annenin başına gelen olay bir tarafa, sırf Yunjae'ye verdiği “normalleşme” eğitimiyle bile acınası bir yönü vardır. Oğlunu topluma “normal” olarak kazandırmak için kendini yıpratana bir annedir. Burada toplumsal bir mesaj da verilmiştir. Toplumu oluşturan çok sayıdaki “normalin”, “anormal” olmadığı için kendini “normal” olarak tanımladığı; kendi gibi olmayan az sayıdakileri de (Yunjae ve Gon gibi) “anormal” olarak tanımladığı anlaşılmaktadır. Buradaki anne karakteri, çocuğunu “duyguları hissetmeyi normal olarak kabul edenlerden oluşan” “normaller dünyasına” adapte etmeye çalışmaktadır.

Fiziki Portre: İncecik bir bedeni, yusyuvarlak kara gözleri vardır. Her zaman kahverengi göz kalemi kullandığından çekik olmasına rağmen gözleri büyük görünür. Beline kadar dökülen, deniz yosunu gibi siyah ve uzun saçları vardır. Dudakları daima kırmızı boyalı olduğundan vampiri andırır. Zamanla yüzünde hafiften belirmeye başlayan kırışıklıklar olur. Kitabın başlarında sağlıklıyken, saldırı sonrasında bitkisel hayata girdiği için ya tekerlekli sandalyededir ya da hastanedeki odasında yatalaktır.

Ruhi Portre: Baş kaldıran, bildiğini okuyan bir ruha sahiptir. Özgür ruhludur. Mücadelecidir. Realisttir.

Yunjae'nin ninesi: Etienne Souriau'nun tematik güç/fonksiyon olarak tanımladığı dramatik vakada hem yönlendirici hem de yardımcıdır. Romanda bir bakıma dramatik vaziyet olarak görülen Yunjae'nin duyguları hissedememesi vakasına müdahale ederek (Torunu Yunjae'yi akranlarının/yetişkinlerin zorbalıklarından/anlayışsızlıklarından koruyarak, gözeterek; torununa eğitim vererek vb.,) dramatik vaziyeti çözmeye çalışır. Bir başka ifadeyle dramatik vakayı idare eder.

Fiziki Portre: İri yapılı, geniş omuzludur. Saçları ağarmıştır. Başında mor bir şapkası vardır. Şapkasının üstünde de bir tüy takılıdır. Yunjae'ye, kimi zaman Robin Hood'u kimi zaman da Wonder Woman'ı hatırlatır. Yunjae'ye göre ninesi o kadar büyüktür ki kocaman bir meşe ağacını andırır. Hem bedeni hem sesi dahası gölgesi bile koskocamandır. Özellikle elleri güçlü bir erkek eli gibi iricedir.

Ruhi Portre: Ağzına geleni söyleyen, çekincesiz bir kadındır. Dobradır. Kincidir. Asabidir. Kuralcudur.

Doktor Shim: Yunjae'nin annesinin arkadaşıdır. Etienne Souriau'nun tematik güç/fonksiyon olarak tanımladığı dramatik vakada hem **yönlendirici** hem de **yardımcıdır**. Romanda bir bakıma dramatik vaziyet olarak görülen Yunjae'nin duyguları hissedememesi vakasına anne kişinin yoğun bakıma alınmasıyla dahil olarak (Arkadaşının oğlu Yunjae'ye üvey baba gibi eğitim vererek, yol göstererek vb.,) dramatik vaziyeti çözmeye çalışır. Bir başka ifadeyle dramatik vakayı idare eder. Yunjaegil'in işlettikleri sahaf dükkânının üstündeki ekmek fırınının işletmecisi ve binanın sahibidir. Eski mesleği doktorluktur. Yunjae'nin annesinin sağlığındayken isteği üzerine Yunjae'ye bakmaktadır. Bu romanda ifade edilmese de Yunjae'ye bir bakıma üvey babalık eden kişidir. Romanda görece iyi bir baba rolü sergilemektedir.

Fiziki Portre: Orta yaşlardadır.

Ruhi Portre: Sevecendir. Etrafındakilere ve özellikle Yunjae'ye karşı anlayışlıdır. Sınırlı ölçüde empatiktir (Zira televizyondaki (uzaktaki) gencin trajik durumuyla (yakındaki) Yunjae'nin trajik durumu kadar ilgilenmemiştir. Empatiye yönelik bir tepki verememiştir. Dolayısıyla sınırlı ölçüde empatiktir. Algıda seçici empatik olduğu bile düşünülebilir. Yahut görece empatiktir.) Yardımseverdir.

Yun Kwonho: Üniversitede akademisyendir. Etienne Souriau'nun tematik güç/fonksiyon olarak tanımladığı dramatik vakada **ahıcıdır**. Zira Yunjae'nin görece dramatik vakası bu fiktif kişinin işine yaramıştır. Bu sayede uzun bir aradan sonra oğlu Gon'la görüşmüştür. Duyguları hissedemeyen Yunjae sayesinde karısı, öz oğlunu yalancıktan da olsa

gördükten sonra ölmüştür. Şöyle ki öz oğlu (Gon-Leesu) yıllar önce kaybolmuştur. Yunjae'nin işlettiği sahaf dükkânına bir gün aniden çıkagelir ve Yunjae'den ölüm döşeginde yatmakta olan karısı için bir iyilik yapmasını ister. Karısının önünde yalancıkdan da olsa öz oğluymuş gibi davranmasını ister Yunjae'den. Çünkü öz oğlu Leesu'yu yani Gon'u görmeyeli çok olmuştur. Karısının ölmeden önce öz oğluyla buluştuğunu zannetmesi için Yunjae'den bir iyilik etmesini ister. Çünkü adama göre Yunjae, kendi oğluna fiziksel olarak benzemektedir. Prof. Yun Kwonho, daha sonraları Yunjae ile öz oğlu Gon'u barıştırmak için elinden gelen çabayı gösterir. Ne var ki durum daha da kötüleşir. Gon tamamen uzaklaşır. Yunjae bunu ifade edemese de Gon'a alttan alta ilgi duymaya başlar.

Fiziki Portre: Gümüş renkli saçları olan, orta yaşlarda bir adamdır. Derli toplu giyinir. Omuzları çököktür. Yüzü solgun ve donuktur.

Ruhi Portre: Mesleği gereği sert tabiatlıdır. Sevgisini kolay ifade edemez. İyi bir baba olamadığını düşünmektedir. Mutsuzdur.

Gon: Yunjae'nin duyarsız görünen arkadaşıdır. Etienne Souriau'nun tematik güç/fonksiyon olarak tanımladığı dramatik vakada hem hasım veya karşı güç hem de yardımcıdır. Vakaların/çatışmaların olabilmesi için asıl kahraman Yunjae'yle çatışmıştır. Bu çatışmadan Yunjae'nin duyguları hissedemeyen ne üzülen ne de korkan biri olduğu (görece dramatik vakadır) sonucuna vararak Yunjae'ye öykünmeye başlamıştır. İlkın düşmanlıkla başlayan çatışma yerini dostluğa bırakmıştır. Yunjae, Gon'un "anormal" görünmesine rağmen iç dünyasında duyarlı bir kalbe sahip olduğunu, farklı biri olduğunu en başından beri anlamıştır. Yunjae'nin gelişiminde önemli rol oynayan bir karakterdir. "Anormal" diye nitelendirilen bir başka bireydir. Toplumda tutunamamış, sevgisiz kalmış bir karakterdir. Ne var ki aslında duyarlı biridir. Prof. Yun Kwonho'nun kaybolan öz oğludur. Asıl adı Yun Leesu'dur. Asıl adını sevmediği için çok sayıda lakabı olmasına (Birkaç aile tarafından evlat edinilip terk edildiği için farklı adlara sahiptir) rağmen Gon adını tercih eder. Çünkü Gon adı ona başkalarının değil, kendinin verdiği bir addır. Gon'un insan ilişkileri iyi değildir. Çevresi tarafından pek sevilmez. Sevgiye, şefkate, ilgiye muhtaç bir çocuktur. Yunjae ile öz annesinin cenazesinde karşılaşır. Karşılaşmada Yunjae'ye hiç de iyi davranmaz. Yunjae, Gon'u okuldan da tanımaktadır. Cenazeden önce başka bir okuldan nakil gelmiştir Gon hakkında çok sayıda negatif söylenti vardır. Gon, annesi ile babasını pek sevmediği için asıl adını hep gizler. Kendisine Gon denilmesini ister. Gon, Yunjae'ye kırgındır. Öz annesinin ölümünden önce kendi yerine sahte evlatlık rolü yaptı diye öfkeli. Hıncını çıkarmak için Yunjae'ye her türden kötülüğü yapar. Her seferinde de öç alma planları suya düşer. Amacına ulaşamaz. Gon, Yunjae'nin duygularını

ifade edemeyen bir çocuk olduğunu bilmemektedir. Gon, duygusal yönden çok gelişmiş bir çocuktur. Duygularını aşırı derece ifade eden biridir. Yunjae'nin duygusal yönden kendini geliştirmesi için Gon gibi bir çocuğa ihtiyacı vardır. Gon da Yunjae'nin durumuyla alttan alta ilgilenir. Yunjae'nin işlettiği sahaf dükkânına sıklıkla uğrayarak hoşuna giden, müstehcen dergilere bakar. Bu şekilde davranarak Yunjae ve Gon birbirlerini daha iyi tanıma fırsatı bulurlar. Birbirlerine yakınlaştıkça iki çocukta da birtakım değişiklikler olmaya başlar. İkisi birbirine öykünür. Ne var ki Gon, ömründe öz annesine hiç sarılamamıştır; onun yerine Yunjae sarılma fırsatı yakaladığından, Yunjae'ye o kadına (Gon ölen, öz annesini kastediyor) sarılınca ne hissettin diye sorar. Yunjae de sıcaklık diye cevap verir. Bunun üzerine Gon duygulanır. Bu da Gon'un özünde anne sevgisine muhtaç olduğunu gösterir. Gon'un, ilk başlarda Yunjae'ye düşmanlık beslemesi, sevgiye muhtaç olduğundan öte gelmektedir. Gon, Yunjae'nin tam zıttı bir karakter olmakla beraber Yunjae'yi tamamlayan bir töze sahiptir. Dışarıdan itici, kaba görünmesine rağmen tözünde avutulmamış, sevgiye muhtaç bir çocuk vardır. Ne var ki kendinden daha güçlü olduğunu düşündüğü Tel Birader'e daha çok öykünür. Tel Birader'den ve yaptıklarından övgüyle söz eder. Bütün bunlar ise Gon'un zayıflığını gösterir. Çünkü güçlü olana duyulan kuvvetli arzu, neticede zayıflığın bir alametidir. Gon tam olarak olgunlaşmamış bir erkektir. Zayıflığından ve çaresizliğinden dolayı güçlüymüş gibi nobran davranan huzursuz bir tiptir. İç dünyasında o kadar zayıftır ki bir damla kana göz yaşı döken, başkasının canının yandığını görünce kendi canı da yanan bir çocuktur aslında. (Söz gelişi, Yunjae'nin acıyı, hüznü hissedip hissetmediğini sınamak için kelebeğe işkence yapar; kanatlarını yolar, iğne saplar, kelebeği ayağının altında ezdikten sonra da feci biçimde ağlar.) Sadece kendi varlığını, tözünü kabul etmemektedir.

Fiziki Portre: Kısa boylu ve siskadır. Kolları ve bacakları uzundur. Sağlam bir vücudu vardır. Teni esmerdir. Kalın kaşlarının altında simsiyah parıldayan göz bebekleri vardır. Kaba ve soğuk görünüşlüdür. On yedi yaşındadır.

Ruhi Portre: Melankoliktir. Aşırı duygusaldır. Sevgiye açıtır. Kendi içinde çatışmalar yaşar. İyi ile kötü arasında gidip gelir. Zayıf kişiliktir. Huzursuzdur. Toydur.

Dora: Yunjae'nin okuldan arkadaşı. Yunjae'nin gelişiminde önemli rol oynayan bir diğer karakterdir. Etienne Souriau'nun tematik güç/fonksiyon olarak tanımladığı dramatik vakada karşı güç olmakla beraber yardımcıdır. Her ne kadar hasım/düşman olarak görünmese de Yunjae'den farklı adlandırılması yani "normal" görülmesi karşı güç etkenidir. Vakaların/çatışmaların olabilmesi için asıl kahraman Yunjae'yle çatışmasa da ("anormal" görülen Yunjae ile "normal" görülen Dora'nın bir nevi pozitif çatışması söz konusudur) Yunjae

gibi birinin de var olabileceğini ilkin yadırgamış ve durumu anladıktan sonra Yunjae'yle yakınlaşmaya başlamıştır. Yunjae, Dora'nın "normal" olarak görülen biri olmasına rağmen iç dünyasında sorunları olan, yalnız bir karakter olduğunu anlamıştır. Toplum tarafından "normal" olarak görülmesine rağmen ailesi ile arasında sorunlar yaşayan kızdır. Dışarıdan normal görünmesine rağmen iç dünyasında kendince sorunları olan biridir. Spor aktiviteleriyle ilgilenir. Atletizm kulübüne üyedir. Okuldaki atletizm kulübünün tek üyesidir. Yunjae'yle, Gon'la ya da okuldaki diğer olaylarla pek ilgilenmez. Yalnızlığını sporla avutur. Dora da kendi dünyasında özgün bir çocuktur. Yunjae'nin neden koşuyorsun ki? Sorusundan çok etkilenmiştir. Zira o güne dek Dora'ya niçin koştuğunu soran tek kişi Yunjae olmuştur. Yunjae'nin bu basit görünen ilginç sorusu, Dora'nın çok hoşuna gider. Dora ile Yunjae sahaf dükkânında buluşarak sohbet ederler. Bu buluşmalar ikisinin de anlayamadıkları bir yakınlığa sebebiyet verir. İki çocuğun da hayatlarında belli belirsiz değişimler olmaya başlar. Yunjae, Dora'ya yaklaştıkça kalbim heyecandan alkış tutuyor gibi ifadeler kullanmaya başlar. Bu da Yunjae'nin duygusal gelişiminde Dora'nın pozitif etkisi olduğunu göstermektedir. Dora, öz anne ve babasına kırgındır; çünkü onlara göre beş para etmez bir sporla (koşu sporuyla) ilgilenmektedir.

Fiziki Portre: Kısa ve sıksıktır. Kolları, bacakları incektir. Kirpikleri kalındır. Gözleri kahverengi ışık saçar. Teni akça pakçadır. Saçları omuzlarına kadar iner. Gözlükleri mat gümüş renkli, kalın çerçevelidir. Genelde yalnız takılır. Yerinde duramaz, hep hareketlidir. Koşmadan duramaz. "Güzel" ifadesi ağızından sıklıkla duyulur. (Diğer karakterler içinde romandaki fiziki portresi görece detaylı anlatılan Dora'dır. Bu da anlatıcı Yunjae'nin Dora'ya ilgi gösterdiğine işaret etmektedir.)

Ruhi Portre: Sakindir. Olgundur. İyi kalpli ve sevecendir. Duyarlıdır. Anlayışlıdır. İç dünyasında çatışmalar vardır.

Tel Birader: Sevgisiz kalmış bir karakterdir. Etrafındakilere şiddet uygulamaktan zevk alır. Gözü pek ve edepsizdir. Hiçbir şeyden sakınmaz. Etienne Souriau'nun tematik güç/fonksiyon olarak tanımladığı dramatik vakada hasım veya karşı güçtür. Vakaların/çatışmaların olabilmesi için bir diğer hasım olan Gon ve asıl kahraman Yunjae'yle çatışmıştır. Bu çatışmada hem Gon hem de Yunjae yaralanmıştır. Hasımlıkla başlayan ve hasımlıkla biten bir vakanın müsebbibidir. Nitekim Gon'un en çok öykündüğü kişidir. Onun gibi olmak isteyen birçok çocuk da etrafında toplanmıştır. Onlara emirler yağdırır. Gon da onlardan biridir. Tel Birader ile Gon çok önceden aynı islahevinde kalmışlardır. Suç aleti olarak tel kullandığı için Tel Birader lakabıyla anılmaktadır. Sayısız suçtan sabıkalıdır.

Fiziki Portre: İnsan değil de kocaman bir gölgedir. Hem yirmili yaşlarda hem de otuzu geçkin görünür. Üzerinde eski püskü, kalın bir kazak ile kırmızı kil renginde fitilli, kadife bir pantolon ve kafasında balıkçı şapkası vardır. Yüzünde de bir maske vardır. Maskesini çıkardığı anda görünen yüzü bembeyazdır. Dudakları gül rengindedir. Kumral saçları, düz ve narin kaşları vardır. Derin ve şeffaf görünen gözleri vardır. Yunjae'nin ifadesiyle; Yüce Tanrı, meleğin yüzünü yanlış bir kişiye vermiştir. Buradaki fiziki portreden de anlaşılacağı üzere, romanda çok sayıda görünüş ve kişilik çatışması mevcuttur. Toplumda hiç kimse görüldüğü gibi değildir. Tel Birader de onlardan biridir.

Ruhi Portre: Kötü tabiatlıdır. Dünyadaki herkesten öç alma niyeti güder. Toplumda tutunamamış ve sevgisiz büyümüştür. Başına buyruktur.

10. ROMANDA ÇATIŞMA

Romandaki karakterlerin özellikleri ve davranışları göz önüne alındığında sevgiyle yetişen çocuklar ile sevgisiz ortamda yetişen çocuklar arasındaki çatışmalar; sosyal yaşamda ve ailede “normal” kabul edilen bireyler ile “anormal” kabul edilen bireyler arasındaki çatışmalar; fiktif şahısların tutumlarında görülen görünüş ve kişilik çatışmaları (Örneğin Yun Kwonho Akademisyendir, toplumda saygın bir bireydir, dışarıdan bakınca sorunsuz biri gibi görünür ama öz evladı ile arası iyi değildir, sürekli çatışmaktadır. Ya da Dora karakteri bir başka örnek olabilir. Dışarıdan “normal” görünür ama değildir. Hem kendiyle hem de ailesiyle çatışma yaşar... Saldırgan adam da dış görünüşüyle üstü başı düzgün olmasına rağmen, psikolojik sorunludur, insanlara saldırmış ve en sonunda da kendini öldürmüştür. Bu ve benzeri örnekler çoğaltılabilir...); aile fertleri arasındaki çatışmalar toplum ve birey çatışması dikkat çekmektedir.

11. DİL VE ÜSLUP

Romanda birinci tekil şahsın ağızından, iç sesli bir anlatım, monolog mevcuttur. Okuyucu romanı Yunjae adlı özel/özgün çocuğun ağızından dinlemektedir. Anlatıcı, on sekiz yaşında olduğu için romanın dili yalın, akıcı ve gerçekçidir. Genelde üslubu sade olup günlük konuşma dili hâkimdir. İşlediği toplumsal meselelere bakıldığında tür itibarıyla sosyal bir roman olduğu anlaşılmaktadır. Romanda Kore’de çok yaygın görülen birtakım sosyal meselelere de satır aralarında göndermeler yapılmıştır.

Romanda yalın üsluplu kısa cümleler kullanılmıştır. Abartılı, ağdalı yahut süslü bir dil kullanımı yoktur. Zira anlatıcı, hayat tecrübesi fazla olmayan on sekiz yaşında bir delikanlıdır. Yazıda belirli bir metaforun kullanılmadığı da anlaşılmaktadır. Sıklıkla kullanılan imge olarak

kitapta iki yerde erik aromalı şeker ifadesi geçmektedir. Bu ifade anlatıcının hem annesinin (Annesi küçükken dükkânın birinden ilk defa erik aromalı şeker çalmıştır) hem de ninesinin severek yedikleri bir yiyecek olarak geçmekte olup bir adam tarafından annesine ve ninesine saldırılmadan önce de anlatıcının gözüne ilişen bir obje olarak tasvir edilmiştir. Erik aromalı şekeri sevmelerinin nedeni bu şekerin hem tatlı olması hem de kan tadı vermesidir. “Esrarengiz bir şekilde ısıldayan beyaz üzerine hafiften kırmızı bir çizginin çekildiği erik aromalı bu şekeri ağızlarının içinde çevirip durmak, onların paha biçilmez zevklerinden biriydi” (s. 38). Burada şöyle bir çıkarımda bulunulabilir. Zira bu şeker hem tatlı hem de tuzlu olmakla beraber ağızda kan kokusu uyandıran bir özelliğe sahiptir. Yerken şeker, dili kesmektedir çünkü. Bu da ağızda kan tadına neden olmaktadır. Buradan hareketle yaşamın iyi kötü yanlarına bir gönderme yapıldığı düşünülebilir. Yahut bu obje, Etienne Souriau’nun tematik güç/fonksiyon olarak tanımladığı dramatik vakada arzu edilen ve korku duyulan nesneye de tekabül edebilir. Sosyal roman olduğu için, Kore denilen ülkedeki toplumsal sorunların bireylerde huzursuzluk yaratabileceği göz önüne alındığında söz konusu objenin gerçekleşmesinden korkulan herhangi bir şeyi de temsil edebileceği düşünülmektedir. Nitekim romanda çözümlenemeyen başka bir değeri de temsil edebilir. İnsanın sevdiği şeyleri yaparken dahi acı çekebileceğine; öyle ki şeker yerken bile dilinin kesilmesine rağmen bunu bir zevk olarak algılayabileceğine, ama hakikatte her an her şeyin olabileceği tekinsiz bir dünyada yaşandığı mesajının verildiği de algılanabilir.

Nitekim anlatıcının ardına gizlenen yazar yahut asıl kahraman Yunjae söz konusu şekeri anne ile ninenin saldırıya uğramalarından hemen öncesinde dile getirmiştir. En mutlu oldukları anda ikisi de kana bulanmıştır. Zevkle yedikleri erik aromalı şekerin dillerini kestiğini bile fark edemedikleri gibi kendilerine aniden gelen kötü talihi de fark edememişlerdir.

12. BAKIŞ AÇISI VE ANLATICI

Aktaş bir eserin bakış açısına göre şekil aldığını vurgulayarak, iyi bir okuyucu durumundaki araştırmacının eserle alakalı hususilikleri anlatmak, açıklamak ve yorumlamak için metnin bakış açısını iyi tespit etmek zorunda olduğunu belirtmiştir (1991, s. 81-83). Bu bağlamda romanda birinci tekil şahsın ağzından dillendirilen, otobiyografik tarzda geliştirilmiş kahramanın/kahraman anlatıcının bakış açısı kullanılmıştır. Başka bir ifadeyle, özne anlatıcı mevcuttur. Anlatıcı aleksitimi rahatsızlığı çeken on sekiz yaşında bir delikanlıdır. On sekiz yaşındaki bireyin bakış açısıyla yazılmıştır. Söz konusu kahramanın toyluğu, çocuksu dili, kendi yaşadığı, bildiği, anladığı şeyler öne çıkmaktadır. Dolayısıyla okuyucuya yakın gelen, samimi bir anlatım söz konusudur. Anlatıcı, romanda geçen vakaları/olayları naklederek, göstererek ve tasvir ederek anlatmaktadır. Önemli sayılan vakaları okuyucunun gözleri önünde

canlanması için çoğunlukla gösterme vasıtasıyla dikkate sunduğu anlaşılmaktadır. Kendi görüşlerini ise monologlarla aktardığı görülmektedir. Bu romandaki anlatıcı yazar değildir, Yunjae adında aleksitimi sendromuna sahip bir delikanlıdır ve itibarî/fiktif⁴ âleme aittir. Yazar üzerinde yaşadığımız gerçek dünyaya ait bir varlıktır. Anlatıcı ise itibarî âleme aittir. Okuyucu bu itibarî/fiktif şahsın varlığını hissedemez (Aktaş, 1991, s. 84). Başka bir ifadeyle, romandaki diğer kişilerle beraber anlatıcı Yunjae de fiktiftir. Yani sadece düşüncede mevcuttur. Daha başka bir deyişle de yazarın, kendi düşünce dünyasında yarattığı; gören, duyan, sorgulayan ama hissedemeyen Yunjae adlı itibarî/fiktif şahsın arkasına gizlenerek yahut onunla benzeşerek/hemhâl olarak kendini yahut Yunjae gibileri ifade etme yolunu tercih ettiği de söylenebilir.

13. MEKÂN VE ZAMAN

Romanın mekânı Güney Kore'nin başkenti Seul'dür. Seul'deki elit ve orta hâlli ailelerin yaşadığı birkaç mahallede ve ara sokaklarda geçmektedir. Zaman konusunda Noel arifesi, Yunjae'nin doğum günü, kış mevsimi gibi ibareler kullanılmıştır. Yunjae adlı başkahramanın doğumunu, bebekliğini ve sırasıyla altı, on altı, on yedi, on sekiz yaşındaki dönemleri kapsamaktadır. Bütün bunlar göz önüne alındığında anlatıcı Yunjae'nin Seul ve dolaylarında olayların yaşandığı dönemlerdeki bebeklik hâli, çocukluk hâli, gençlik hâli olmak üzere üç ayrı zaman diliminden oluşan bir kurgu vardır. Yunjae olayları naklettikten sonra kitabın sonunda on sekiz yaşına bastığını söylediğine göre toplamda on sekiz yıl ve öncesi söz konusudur. Yani romandaki zaman, Yunjae'nin doğumu öncesinden başlamak üzere on sekiz yaşına bastığı süreyi kapsayan itibarî bir zamandır. Kullanılan fiillere bakıldığında geçmiş (-dili geçmiş, -mişli geçmiş) gelecek ve şimdiki zaman çekimli fiillerin varlığı göz önüne alındığında itibarî/fiktif âlemde üç ayrı zaman diliminde geçtiği anlaşılmaktadır.

Öte yandan yazarın son söz bölümündeki kendi ifadesinden yola çıkıldığında, roman üç yılda tamamlanmıştır. Yazma zamanı üç yıldır. Romanın ilk taslağı 2013 yılında yazılmıştır. "...2010'lu yılların sonunda, ikinci el kitap dükkânına kadar gelmek, dahası bir kadının gözleri önünde müstehcen kitaplar almak pek yaygın bir iş değildi..." (s. 138-139) ifadesi ile romanın 2017 yılında basıldığı göz önüne alındığında, yazma zamanı olarak 2024'e oldukça yakın bir tarihi kapsadığı anlaşılmaktadır. Bu da romanın sosyal sorunlar içinde güncel meseleleri işlediğinin bir göstergesidir.

⁴ Türk Dil Kurumu: Güncel Türkçe Sözlük: Saymaca: Gerçekte öyle olmadığı hâlde, öyleymiş gibi kabul edilen; itibari, fiktif, nominal, saymaca. <https://sozluk.gov.tr/> Erişim: 24.06.2024

14. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu incelemede başta Aktaş (2002) Anlatma Esasına Bağlı Edebî Metinlerin Tahlili: Teori ve Uygulama adlı eserinde vurgulanan yazın metninde tahlil esasları olmak üzere; aynı eserde değinilen Etienne Souriau'nun *İki Yüz Bin Dramatik Vaziyet* adlı kitabına atıfla dramatik durumların meydana gelmesine elverişli altı fonksiyon ışığında *Badem* romanı irdelenmiştir. İrdeleme sonucunda yazardan başlamak üzere romanın künyesi, adı, geniş özeti, konusu, olay örgüsü, karakterlerin fiziki ve ruhi portreleri, çatışma, dil ve üslup, anlatıcı, mekân ve zaman gibi alt başlıklar altında roman tematik olarak açıklanmıştır. Toplumsal bir sorunu dile getirmesi noktasında *Badem* romanının hiçbir şey hissedememenin, duyguları okuyamamanın, duygusuzluğun kurgusu olduğu sonucuna varılmıştır. Başkahramanın yaşantısı aracılığıyla aleksitimi sendromundan rahatsız insanların her şeyi ne eksik ne fazla sadece olduğu gibi gören, olduğu gibi söyleyenler oldukları; bu sebeple de içinde yaşadıkları toplumla çatışma yaşadıkları ama hayata da tutunma çabası içinde bulundukları anlaşılmıştır. Yaşadığımız modern zamanlarda duygulara karşı söz yoksunluğu çekenlerin, yani aleksitimi sendromundan rahatsız olanların farkına varılması gerektiğine yönelik pozitif mesajlar içeren bir roman olduğu kanaati oluşmuştur.

Romanda, Kore toplumunda görülen birtakım sosyal meselelere de gönderme yapıldığı anlaşılmıştır. Kore'de yaygın görülen, durduk yere işlenen cinayetler/suçlar/intiharlar [Mudcima Saggeon] Kore'de halk ağzında [Soru sorma! Sormayın! Kim vurduya gitti!] olayları olarak bilinen, anormal saikli/sebepsizce, durduk yere işlenen suçlar için kullanılan bir ifadedir. Romanda bahsi geçen en büyük olaylardan biri budur. Zira bu olayda bir kişi yaralanmıştır (Yunjae'nin annesi); altı kişi de ölmüştür. (Ölenlerden biri Yunjae'nin ninesidir.) (Kahramanın annesi ile ninesine durduk yere elindeki kesici aletlerle saldıran adam örneği), toplumsal duyarsızlık (Kahramanın ara sokakta kanlar içinde yatan çocuğu bakkala haber verdiğinde bakkalın duyarsızlığı örneği), okul çağında görülen şiddet/akran zorbalığı [Wangtta] Kore'de genelde ortaokul ya da lise çağındaki öğrenciler arasında olup biten akran zorbalığıdır. Yunjae'nin okulda uğradığı ayrımcılık, akranlarından gördüğü müstebitlik başta olmak üzere; Gon ve Tel Birader'in neden olduğu kanlı bıçaklı kavgada yaralanması vb., olaylar buna örnektir. Bu da romanda geçen büyük olaylardan biridir. Hem Yunjae hem de Gon hastanede yatacak denli yaralanmışlardır. (Hem ara sokakta ortaokul öğrencileri tarafından dövülerek öldürülen çocuk örneği hem de Yunjae, Gon ve Tel Birader gibi fiktif karakterler arasında geçen kanlı bıçaklı kavgaya örnekleri), yetişkinler/aileler ile çocuklar arasındaki iletişim kopukluğu (Çok sayıda öğrencisi olan, akademisyen Yun Kwonho ile öz oğlu Gon-Leesu arasındaki

iletişim kopukluğu/çatışma örneği), başkasının acısına ilgisizlik (Doktor Shim'in televizyonda gösterilen bombardımanda yaralanan çocuk görüntüsüne ilgisiz kalışı ve Yunjae'nin ninesi ile annesine yapılan saldırıda etraftakilerin gösterdikleri vurdumduymazlık örnekleri) vb., gibi meselelere açık bir biçimde dikkat çekildiği görülmüştür. Toplumda ötekileştirilen, dışlanan insanların iç dünyalarında yaşadıkları sıkıntılar dile getirilmiştir. Bu yönleriyle *Badem*'in görece net mesajlar vererek örtülü ya da dolaylı ifadelere yer vermeyen gerçekçi ve sosyal bir roman olduğu saptanmıştır. Romanda edebî metinlerde sıklıkla görülen üstü kapalı bir anlatımın söz konusu olmadığı görülmüştür.

Türkiye'de genç-yetişkin kategorisinde, çocuk romanı olarak algılanan, Kore romanı *Badem* işlediği toplumsal meseleler (toplumsal şiddet, zorbalık/akran zorbalığı vb.) yaptığı toplumsal göndermeler nazarında ele alındığında; çocuk romanından ziyade gerçekçi diliyle sosyal bir romandır. Öte yandan bireyin bebeklikten çocukluğa; çocukluktan gençliğe uzanan gelişim dönemini otobiyografik tarzda anlattığı için bir gelişim romanıdır aynı zamanda. Bu bağlamda sosyal meseleleri aleksitimi rahatsızlığı çeken bir gencin ağzından sade bir dille, görece etkileyici bir biçimde aktarabilmiş olmasının romana ayrı bir anlam kattığı düşünülmektedir. Bütün bu yönleriyle söz konusu yapıtın, karmaşık gibi görünen insanlığa özgü sosyal meselelerin basit bir dille görece kolay ve etkili izah edilebileceğini gösteren beşeriyetçi bir çalışma olduğu da anlaşılmaktadır.

Son bölümde roman -çoğu okuyucunun muhtemelen beklediği üzere- Yunjae ile ilgili net bir oluşum, gelişim ya da değişimle değil de ucu açık bir sonla bitirilmiştir. Bununla yazarın romanın sonunu okuyucunun getirmesini istediği anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle, anlatılan hikâyenin sonu okuyucuya bırakılmıştır. Bu da yapıtın gelişim romanından ziyade sosyal roman olduğu saptamasını desteklemektedir. Gelişim romanlarında (*Bildungsroman*) kahraman hikâyenin sonunda genelde bir dönüşüme bir oluşuma uğrar ya da manevi yönden gelişir. Fakat bu romanda böyle bir dönüşüm ya da gelişim belirgin değildir. Zaten bu türden bir roman olsaydı, hikâyenin sonunda duyguları hissedememenin iyi bir şey olmadığı yahut Yunjae adlı fiktif gencin değişmesi gerektiği ve değiştiği yönünde bir sonun olması gerekirdi ki; böyle bir son da romandaki kurguyla, romanın aurasıyla çelişirdi. Zira romanda duyguları hissedememenin iyi/kötü olup olmadığına yönelik bir yargı bulunmadığı anlaşılmaktadır. Sadece toplumun bu durumu “normal” ya da “anormal” olarak sınıflandırmasına yönelik bir eleştiri ve göstergeler söz konusudur. Toplumda Yunjae ve onun gibi daha nicelerinin, yargılanmadan oldukları gibi kabul edilmelerinin daha beşeriyetçi bir bakış olduğu konusunda okuyucunun da düşünmesi istenmiştir. Dolayısıyla okuyucunun romanı okuduktan sonra

retken/etken rol alması arzulanmıştır. Başka bir ifadeyle, okuyucuya bu sosyal meselelere dair sen de düşün, bunları görmezden gelme mesajı verilmiştir. Okuyucuya aleksitimi gibi kolayca fark edilemeyecek, görünmeyen daha nice rahatsızlıklara sahip insanların da toplumda var olabilecekleri için önyargılardan uzak, empati odaklı bir sosyal yaşamda üstüne düşen rolü yerine getirmesi çağrısı yapılmaktadır. Yunjae'nin de romanın sonunda ifade ettiği gibi; "Bir hikyenin trajik mi yoksa mutlu sonla mı biteceğini ben veya başka biri söyleyemez... Çünkü hayat, binbir tatla karışık akıp gider [...] Yapabildiğim kadarıyla hayatı hissedeceğim. Ne eksik ne fazla" (s. 249). Yani anlatılanların trajik ya da mutlu sonlu olup olmadığı bir tarafa, nice Yunjae'lerin hikyesi bitmemiştir; devam etmektedir. Buradan hareketle bu romanın kesin bir yargıya varmak istemediği, başkahraman Yunjae'nin aleksitimi sendromunu bir problem olarak ele almadığı, aksine bu vakayı "anormal" bir durum olarak kabul eden/yaftalayan toplumu yalın ve görece yumuşak bir dille eleştirdiği sonucuna varılabilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Ş. (1991). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aktaş, Ş. (2002). *Anlatma Esasına Bağlı Edebî Metinlerin Tahlili: Teori ve Uygulama*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Çetin, N. (2012). *Roman Çözümleme Yöntemi*. İstanbul: Öncü Kitap.
- Göktürk, A. (2018). *Çeviri: Dillerin Dili*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Koçak, R. (2002). Aleksitimi: Kuramsal çerçeve tedavi yaklaşımları ve ilgili araştırmalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 183-212. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/509274>
- Sohn, W. P. (2017). *Almond*. (Korece orijinal baskı [Amondı]). Seoul: Changbi Publishers.
- Sohn, W. P. (2020). *Badem*. (Tayfun Kartav, Çev.). İstanbul: Peta Kitap.
- Souriau, E. (1950). (Aktaş, 2002, s. 47-49 içinde *İki Yüz Bin Dramatik Vaziyet*) *Les Deux Cent Mille Situations Dramatiques*. Flammarion.
- Türközü Köroğlu, H. (2011). Türkiye’de Kore edebiyatı üzerine araştırmalar: Tercüme, eğitim faaliyetleri ve sorunlar. *Birinci Uluslararası Asya Dilleri ve Edebiyatları Sempozyumu*.
- Türközü, S. G. (2013). Türkçe ve Korece arasında gerçekleşen edebî çevirilerin mevcut durumu ve bu tür çevirilerin artmasına yönelik çalışmaların desteklenmesi. *Türkiye-Kore Edebiyat Sempozyumu*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.

EXTENDED ABSTRACT

The novel deals with the events of an eighteen-year-old young character who suffers from a disorder defined as alexithymia (emotional deafness/emotional blindness). Author Sohn Won Pyung wrote this novel because she is known for his sensitivity to social issues in her own words, because of the intensity of emotions she experienced after giving birth to her baby. "Can I love my baby even if s/he grows up to be different from my expectations?" (p. 250) and stated that she created the opposing characters of Yunjae and Gon in the novel in this way. She explained that she designed the novel by focusing on the question "If Yunjae and Gon were my children, would I love them?" The author wanted to explain that love is a factor that both turns people into monsters and makes them human. In terms of expressing a sociological problem, it can be said that the novel *Almond* is the novel of not being able to feel anything, not being able to read emotions, and apathy. Through the protagonist's life, it is revealed that people suffering from alexithymia are those who see things as they are, no more, no less, and tell them as they are; For this reason, it is understood that they conflict with the society they live in and are trying to hold on to life. It has been understood that it is a novel that contains positive messages about the need to be aware of those who lack words for emotions in our modern times, that is, those who suffer from alexithymia.

In addition, the novel also refers to some social issues seen in Korean society. Murders committed for no reason (the example of the man who attacked the hero's mother and grandmother with cutting tools for no reason), social insensitivity (the example of the grocer's insensitivity when the hero informs the grocery store about the child lying in blood in the alley), violence at school ages (the child who was beaten to death by middle school students in the alley). As well as examples of fights between Yunjae, Gon and Tel Brother characters), lack of communication between adults and children (example of lack of communication between YunKwonho who is an academic with students and his son), indifference to someone else's pain (Doctor Shim's attitude while watching miserable scene on television. Attention was drawn to issues such as his indifference to the image of a child injured in the bombardment shown, and examples of the indifference shown by those around him during the attack on Yunjae's grandmother and mother), etc. The problems experienced in the inner world of people who are marginalized and excluded in society have been expressed. With these aspects, it has been determined that *Badem* is a social novel that gives clear messages.

As seen in characters such as Yunjae, Dora, Gon and Tel Brother; Attention was also drawn to the differences between children growing up in families with different social statuses.

It has been determined that references are made to the differences in behavior and attitudes between children who do not receive love from their families and children who receive love. It is understood that the good and bad dimensions of love are touched upon, as the author expresses in her last words, "Love is what makes people more human than it makes them monsters." It is also seen that the author wrote the characters of Yunjae and Gon by putting them in the shoes of her own children. Because although Yunjae and Gon are opposite characters, they are the characters that complement each other the most. While Yunjae is a character who grew up in an environment of extreme love, where his mother made him eat almonds three times a day, Gon grew up far from his parents, in a reformatory, without love. Both characters emulate each other. While Yunjae wants to be like Gon, Gon wants to be like Yunjae. All these situations indicate that the author has constructed the novel by focusing especially on the characters of Yunjae and Gon. While Yunjae is an example of the result of excessive love and care, Gon is also an example of the result of extreme lack of love and care. At the end of the novel, Yunjae says, "I'm going to meet my friend, the epitome of goodness that everyone calls a freak" (p. 249). He meant Gon by saying. The novel generally states that there may be gaps inside every child due to excessive love or lack of love, and these gaps are neither complete nor excessive; while giving the message that it can be filled with just, measured love and care, and that there may be other aspects to the events around us, it whispers that one should stay away from prejudices and live life more sensitively. It is emphasized that the word "love" or "I love you" is an empty cliché and is generally abused by people.

As a conclusion, it is thought to be an example of a socially sensitive novel, as it aims to raise social awareness on this issue by stating that the emotional deafness syndrome, known as alexithymia, is a disorder that cannot be easily understood from the outside, but can only be understood when attention is paid and empathy is shown.